

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1895. Andra Kammaren. N:o 13.

Lördagen den 9 mars.

Kl. 7 e. m.

§ 1.

Fortsattes öfverläggningen angående *mom. a)–f) i punkten 1 af bevillningsutskottets betänkande n:o 1, angående vissa ännu oafgjorda delar af tullbevillningen.*

Enligt förut gjord anteckning lemnades dervid ordet åt:

Angående tullsatserna å spanmål, malen och omalen.
(Forts.)

Herr Persson i Tällberg, som yttrade: Att jordbruksnäringen liksom många andra näringar i vårt land lider af betryck, derom torde åtminstone de flesta af oss vara ense. Men huru och på hvad sätt detta betryck skall kunna afhjelpas, derom gäller striden. Protektionisterna förklara i allmänhet helt lättvindigt, att få vi blott tillräckligt höga tullar, så skall allt blifva godt och väl, utan att de synnerligen mycket bekymra sig om af hvilka dessa tullar skola betalas. Att utländingen numera icke är lika välvilligt stämd i det afseendet som han var, då detta system infördes, torde vara allmänt bekant. Då var det ett axiom bland protektionisterna, att det var utländingen, som betalade tullen. Men jag vet, att den, som för sitt uppehälle nödgas köpa spanmål, fått göra en helt annan erfarenhet i detta afseende, och huru landet i sin helhet skall kunna hafva nytta af dessa tullar, är för mig rent af oförklarligt, då ju statistiken tydligt visar, att vi måste importera en ganska stor del af den spanmål, som vi behöfva inom landet.

Ehvad vi nu komma att behålla de af Kongl. Maj:t i nåder oss förlänade tullsater eller antaga de af bevillningsutskottet föreslagna, blifva dessa en ganska tung börda för den ort jag tillhör, oaktadt befolkningen der i allmänhet består af mindre jordbrukare. På förmiddagen var det en talare på vestmanlandsbänken som upplyste om, att han icke förstod hvad som menades med mindre jordbrukare. Ja, den upplysningen var temligen öfverflödig; ty det framgick tydligt af hans anförande, att han icke hade reda derpå. Han sade, att alla jordbrukare hade nytta af spanmålstullar, men jag har, som sagdt,

*Angående
tullsatserna
å spanmål,
malen och
omalen.
(Forts.)*

en annan erfarenhet från den ort jag tillhör: det är med bekymmer man der motser det beslut, som vi i dag gå att fatta i denna fråga.

Emellertid har man nu motionerat om höga tullar; men icke allenast motionerat utan äfven sökt motivera deras nödvändighet. Det är med denna motivering, som jag skall be att nu en liten stund få sysselsätta mig.

Friherre Kliuckowström har nedlagt mycken möda och arbete på sin motion för att visa, att spanmålstullar alldeles icke fördyra priset på spanmål, utan snarare tvärt om. Trots detta förklarar han likväl, att ökad tull är absolut nödvändig för att skydda det jordbruk, som till följd af nu rådande låga spanmålspris står på branten af sin undergång. Huru ett sådant resonnement skall förklaras, begriper jag alls icke, utan måste hänföra det till outransakeliga och förborgade ting. Nya Dagligt Allehanda, som är specialist i tullmysterierna, förklarade den 19 februari, att genast, som bevillningsutskottets beslut att höja tullsatsen från 3 kronor 15 öre till 3 kronor 70 öre blef känt, spanmålspriset föll med 50 öre per 100 kilogram. Här se vi samma åsigt som den friherre Klinckowström i sin motion förfäktar. En motsatt åsigt har deremot en annan motionär, som i motionen n:o 28 i denna kammare motionerar om höjd tull på jäst. Denne motionär, för hvilken jag har mycket stor aktning, och hvilken jag tror förstår sig lika väl på tullar som friherre Klinckowström, säger att i samma mån spanmålstullen höjes, i samma mån stegras spanmålspriset. För att jag nu icke skall beskylla någondera af dessa båda motionärer att hafva farit med något som icke är sant — ty jag har icke rätt dertill — måste jag för min del draga den slutsatsen, att utländingen är snäll och betalar tullen för frihandlarne och den fattiga befolkningen, men att han, så snart protektionisterna behöfva köpa spanmål, genast är förarglig nog att låta dem själfta betala tullen.

Det är äfven en annan sak, som förefaller mig mycket besynnerlig. Det är den ifver, med hvilken de spanmålsproducerande protektionisterna söka omhulda våra stora qvarnegare, som ju likväl faktiskt äro och hafva varit de spanmålsproducerande protektionisternas största plågoris, då de från utlandet importera den spanmål, de behöfva för sina qvarnar och låta den svenska spanmålen ligga obegagnad. Jag är därför fullt öfvertygad om, att, ifall den nuvarande stora proportionen mellan tullen å spanmål och tullen å mjöl kommer att bibehållas, ropet på ännu högre spanmålstullar blifver mera intensivt från jordbrukarnes sida än förut. Huru jag således än ser saken, kan jag icke, mine herrar, finna någon rättfärdighet i hela detta tullsystem.

Nu vet jag visserligen mycket väl, att det är protektionisterna, som för närvarande hafva magten i sina händer och kunna diktera besluten efter sitt hjertas goda behag. Men jag vet också lika visst, att från alla delar af vårt land ett protestrop skall höjas från dem, på hvilka dessa bördor nu så öfvermodigt läggas, ett rop så starkt, att den nu framrusande agrarströmmens brusande vågor icke skola förmå att öfverrösta detsamma. Herr talman! Jag skall be att få

yrka afslag å utskottets hemställan och bifall till herr Bromées vid betänkandet i denna punkt fogade reservation.

*Angående
tullsatserna
å spannmål,
malen och
omalén.
(Forts.)*

Vidare anförde:

Herr Nilson från Lidköping: Då jag icke känner den ringaste benägenhet att frångå det frihandelsvänliga program, på hvilket jag blifvit vald till denna kammare, så är det ju naturligt, att jag icke heller kan känna mig tillfreds med vare sig Kongl. Maj:ts eller bevillningsutskottets eller de fem reservanternas förslag till höjning af spannmålstullarne. Jag hade önskat och hoppats, att — om också icke någon återgång till tullfri spannmålsinförsel under innevarande treårsperiod vore att vänta — Riksdagen dock skulle finna lämpligt att tills vidare låta det förblifva vid status quo i fråga om lifsmedelstullarne, det vill säga fasthålla vid 1892 års tullsatser. Jag hade äfven trott, att urtima Riksdagens i sådan rigtning gifna löften skulle vara någonting, som man kunde trygga sig vid, men deri har jag tyvärr funnit mig besviken. Visserligen är det, sorgligt nog, en sanning, att jordbruksnärigen för närvarande lider hårdt betryck, och därför kan ingen i högre grad än jag unna idkarne af denna vårt lands modernärning all den hjälp, som på naturlig och rättmätig väg kan genom statsmagterna dem beredas.

Men då jag har den orubbliga, på erfarenhet grundade öfvertygelsen, att tullskydd icke alls förmår bringa någon verklig och varaktig hjälp åt jordbrukarnes stora flertal, och då denna hjälp i alla händelser skulle vinnas endast på andra ännu sämre lottade samhällsklassers bekostnad, så må det förlätas mig, om jag är i högsta grad ovillig att med min röst bidraga till någon som helst förhöjning af tullen å brödsäd. Då jag emellertid mycket väl förutser, att ett yrkande på bibehållande af status quo icke har utsigt att blifva antaget, vare sig såsom ja- eller nejproposition i den förestående hufvudvoteringen, och då sålunda sakens närvarande läge tvingar mig att välja endast mellan två onda ting, är det naturligt, att jag vid detta val stannar vid det minst onda. Det är alltså endast under nu nämnda förutsättning jag kan förmå mig att, dertill nödd och tvungen, rösta för herr Johanssons i Noraskog med fleres reservation. Denna reservation har åtminstone den förtjensten att, förutom tullsatsernas lägre belopp, hafva träffat en i någon mån rimligare och rättvisare proportion mellan tullen å malen och omalen spannmål.

Jag har, mine herrar, med dessa ord velat angifva min ståndpunkt i förevarande fråga.

Herr Eriksson i Qväcklingen: Då jag är en af undertecknarne af motionen om återgång till de af Riksdagen år 1892 äsatta lifsmedelstullar från de af regeringen den 5:te sistlidne januari beslutade, skall jag be att få yttra några ord. Af föreliggande betänkande ser man, att utskottet icke känt sig mycket besväradt af detta vårt yrkande, enär detsamma vid fattandet af sitt beslut bifallit motsatta önsknigar, att höja spannmålstullen. Detta kan ju vara bra för att

*Angående
tullsatserna
å spannmål,
malen och
omalen.
(Forts.)*

reglera viusten mellan spannmålsproducenten och qvarnindustrien, men icke förbättrar det ställningen för den mjöl- och brödköpande konsumenten. Nu hafva visserligen fem af denna kammares frihandelsvänliga utskottsledamöter reserverat sig mot utskottets beslut och i sin motivering så varmt häfdat frihandelsprinciperna, att den mest inbitne frihandlare kan känna sig nöjd dermed — men vid fattandet af sitt beslut, under åberopande af »nuvarande förhållanden», gått protektionisterna så långt till mötes, att dessa enligt min tanke borde känna sig ganska belättna. Man skulle kunna fråga sig, hvarför ej af dessa reservanter försökts att åstadkomma en »moderation» på basis af 1888 års tullar.

Då dessa tullar till stor del äfven äro finanstullar, så drabba de mycket orättvist och olika såsom beskattning, hvilket herr Fredholm på ett uttömmande sätt i sin reservation visar, och i hvilken jag härmed ber att få till alla delar instämma. De drabba mest och hårdast dessa minst bemedlade kroppsarbetare, hvilka ofta hafva rätt stor familj att försörja. Dernäst de icke i större mån sädesproducerande jordbrukarne i vårt land, synnerligast i Norrland, hvilka så ofta genom frost och andra ogynsamma klimatiska förhållanden få sin skörd delvis och ibland totalt förstörd. Läger man så härtill de dyra transportkostnaderna i denna, med kommunikationer illa försedda, vidsträckt landsdel, som betydligt fördyra det dagliga brödet, så ber jag, herr talman, med stöd häraf få yrka afslag å så väl utskottets som de fem reservanternas förslag och förena mig med herr Broméens yrkande på bifall till sin reservation. På samma gång ber jag få tillägga att jag icke dermed erkänner rättmätigheten af några som helst lifsmedelstullar, men då under »närvarande förhållanden» det tyckes vara oundvikligt, att vissa medborgare skola särskildt beskattas, vill man söka få denna skatt så låg som möjligt.

Herr Alsterlund: Herr grefve och talman, mine herrar! När jag begärde ordet, var det visserligen icke därför, att jag trodde — och jag tror det icke heller nu — att jag skulle kunna med hvad jag har att säga åstadkomma någon ändring i det blifvande beslutet i den fråga, som här föreligger, utan det var därför, att jag ville uttala min åsigt i frågan och få denna åsigt förvarad i Riksdagens protokoll, och detta desto hellre, som jag förut icke deltagit i debatten, när frågan om lifsmedelstullarne varit före, ehuru jag visserligen, genom att underteckna frihandelsvänliga motioner och genom att instämma i frihandelsvänliga yttranden, i denna kammare gifvit min frihandelsvänliga ståndpunkt tillkänna.

Att börja med ber jag få försäkra herrarne, att jag är lika varm vän af jordbruket som någon inom denna kammare. Allt för väl forstår jag den stora betydelsen af, att jordbruksnäringen bär sig i vårt land. Jag vill äfven medgifva, att denna näring för närvarande befinner sig i ett synnerligen tryckt läge, men deremot kan jag icke medgifva, att detta läge skall förbättras genom förhöjda tullar; ty dessa blifva endast ett palliativ men aldrig ett verkligt hjälpmedel emot det onda.

En ärad talare från Öland sade på förmiddagen, då han hade ordet, att spanmålstullar voro absolut nödvändiga, och åberopade bland annat som skäl härför att grannlanden hade sådana tullar. Han nämnde bland andra länder Tyskland och Frankrike. Jag skall häremot be att få erinra, att i Finland och Danmark finnes ingen spanmålstull. I Norge finnes det visserligen en sådan tull, men den är så låg, att man knappast kan säga, att den är någon tull; den utgår för spanmål med endast några och tjuugo öre per 100 kilogram. Jag har icke heller hört några rop på tullar från dessa länder. Jordbrukaren inom desamma består derförutan kampen mot den utländska konkurrensen på spanmåls- och mjölhandels områden, och detta saktförhållande visar, att jordbruket i dessa länder bär sig utan tullar, och då borde det äfven bära sig i vårt land utan tullskydd. Den ärade talaren, som jag nyss åberopade, framhöll särskildt, att spanmålstullarne skulle vara nödvändiga för Norrland. Som jag sjelf är norrländing, har jag något reda på huru härmed förhåller sig; och jag kan försäkra herrarne, att den norrländske jordbrukaren icke önskar några spanmålstullar derför, att de icke gagna honom. I öfrigt visar den omständigheten, att de norrländska representanterna i denna kammare äro, som herrarne nog hafva sig bekant, med högst få undantag frihandlare, att deras valmän äfven äro frihandlare och således icke vilja hafva nämnda tullar.

Samme ärade talare framhöll äfven de låga spanmålsprisen såsom ett kraftigt skäl för att höja ifrågavarande tullar. Ja, det är sant, att spanmålsprisen äro mycket låga, men jag ber att få erinra derom, att de äro föränderliga. År 1892 t. ex. voro de mycket höga och i år äro de som sagdt mycket låga. Skulle vi nu för de låga spanmålsprisens skull höja tullen, då skulle väl konsekvensen föröra, att vi sänka den, när spanmålsprisen åter blifva höga. Men herrarne torde nog erinra sig, huru det var år 1892, då tullstriden pågick. Huru ihärdigt kämpade icke då tullvännerna emot nedsättning i spanmålstullarne, trots de höga spanmålsprisen; och det var, tror jag, endast med en eller två rösters öfvervigt i de gemensamma voteringsgarne, som spanmåls- och mjöltullarne nedbringades till de belopp, kronor 1: 25 och kronor 2: 50 för 100 kilogram, som då blefvo gällande. Jag tror derför, att, om vi nu gå in på att höja dessa tullar, det icke finnes något stort hopp att åter få dem nedsatta när spanmålsprisen blifva höga.

Här har förut så många gånger framhållits, att spanmålstullarne äro de mest orättvisa indirekta skatter, som kunna påläggas. För min del instämmer jag fullkomligt häri, ty de drabba jmförelsevis i betydligt högre grad den fattiga befolkningen än den rika och burgna, derför att den fattiga befolkningen konsumerar jmförelsevis mera spanmål och mjöl än den rikare befolkningen. En arbetarefamilj på t. ex. hustru, man och fem barn behöfver säkerligen 800 kilogram brödsäd om året för sitt lifsuppehälle. Om utskottets förslag antages skulle sålunda en sådan familj i årlig skatt till staten endast för sin brödföda få erlägga $8 \times 3: 70$ eller kronor 29: 60. Härtill kommer mjöltullen. Om vi skulle pålägga en sådan familj en direkt skatt af nämnda belopp, är jag säker på, att vi alla skulle säga, att sådant

*Angående
tullsatserna
å spanmål,
malen och
omalen.*
(Forts.)

*Angående
tullsatserna
å spanmål,
malen och
omalen.
(Forts.)*

vore orimligt och måste ändras. Men nu, när familjen eller rättare sagdt familjefadren betalar ut detta dryga skattebelopp till staten under form af bröds katt, då tycker man det är rätt och tillbörligt. Men för honom, som får betala detta belopp, är dock skatten lika betungande, vare sig den utgår under den ena eller andra förmen.

En af bevillningsutskottets ärade ledamöter, herr Fredholm, har i en reservation eller kanske rättare sagdt i en mycket sakrik och omfattande utredning, som delvis grundar sig på statistiska siffror, med all önskvärd tydlighet visat, att spanmålstillarne endast kunna gagna de stora jordbrukarne, men deremot äro till skada för de mindre jordbrukarne, särskildt för den jordbrukande befolkningen i Norrland och i öfrigt för hela den icke jordbrukande arbetarebefolkningen i vårt land.

Under sådana förhållanden kan det icke vara rätt att vara med om en tull, som gagnar några få på flertalets bekostnad och som, såsom jag förut sagt, enligt min uppfattning icke heller hjälper upp jordbruket utan endast är ett palliativ för detsamma.

Här föreligga nu Kongl. Maj:ts proposition, reservanternes från denna kammare herr J. Johanssons i Noraskog m. fl. förslag, herr Bromées reservation och utskottets förslag. — Att jag icke är med på utskottets förslag, kunna herrarne förstå af mitt anförande, och icke heller på Kongl. Maj:ts förslag i hvad det omfattar sjelfva mjöltullen. Återstå då reservanternes förslag och herr Bromées reservation. Ja, jag får säga, att jag verkligen varit i valet och qvalet mellan dessa båda. Jag har underskrifvit den motion, som herr Kardell framlagt, hvilken motion innehåller detsamma som herr Bromées reservation, och jag borde ju då, kan det tyckas, understödja detsamma. Men jag befarar att, om jag det gjorde, och sålunda med min röst bidroge till att det slutliga afgörandet komme att stå mellan herr Bromées reservation och utskottets förslag, detta senare då blefve det segrande, men det vill jag icke. Jag måste därför, ehuru principiel motståndare till lifsmedelstillarna, af rent praktiska skäl rösta för reservanternes förslag. I valet emellan två onda ting, anser jag mig nemligen å mina komiteters vägnar vara pligtig taga det minst onda. Jag kommer således att rösta för herr J. Johanssons m. fl. reservation, men när jag det gör så sker det under återopande af biskop Brasks bekanta yttrande: »Härtill är jag nödd och tvungen.»

Herr *Gethe* instämde häruti.

Herr Kardell: Herr talman, mine herrar! Då jag undertecknade den vid denna riksdags början framlagda motionen om en återgång till 1892 års tullsatser på spanmål, gjorde jag detta icke på grund deraf, att jag ansåg dessa tullsatser i och för sig vara vare sig nödvändiga eller ens nyttiga, utan jag gjorde det hufvudsakligen på den grund, att jag vid 1892 års riksdag var med om att med min röst bidraga till fastslående af de tullsatser, som då antogos. Hvad mig enskildt beträffar, skulle jag allra helst velat motionera om tullfrihet å alla lifsförnödenheter, isynnerhet å spanmål, men sorgligt nog kunde jag icke göra det. Det förhåller sig nemligen

så att, när man en gång slagit in på en sådan väg som denna, så är det mycket svårt att utan vidare när som helst vända tillbaka — och har man blott med en fot råkat in i protektionisternas snaror, så är det ej så lätt att åter rycka den deruter.

Hvad tullar å lifsförnödenheter angår, anser jag, att man kan jämföra dem med ett tveeggadt svärd: de sönderhugga de band, som med hvarandra förena skilda folkklasser äfvensom invånarne i olika trakter af samma land; och de vända sig efter min uppfattning fiendtligt mot sjelfva de näringar, som de föregifva sig vilja skydda, i det de fasthålla dessa näringar på ett föråldradt utvecklingsstadium.

Våra agrarer i landets södra och mellersta delar söka och hafva verkligt också redan i ej ringa mån lyckats att göra så väl de icke jordbrukande folkklasserna i allmänhet, som i synnerhet Norrlands samtliga inbyggare skattskyldige under sig genom att tvinga dem att för sina oundgängliga lifsförnödenheter betala mera än hvad dessa förnödenheter äro värda på världsmarknaden. Ett faktum är, och det kan icke för ofta sägas, att det hufvudsakligen är de fattige, som drabbas af dessa tullar å lifsförnödenheter.

Jag har nyligen uti en tidning läst en notis om en fattig familjefader, som noggrannt kalkylerat öfver hvad han under ett år utbetalade i tullskatter. Ifrågasvarande familjefader hade en årlig inkomst af 1,000 kronor och en familj på fem personer. Han utbetalade årligen för diverse lifsförnödenheter 571 kronor; af dessa 571 kronor utgjorde tullskatterna 125 kronor. Det är ju alldeles förskräckligt; den mannen fick betala $\frac{1}{8}$ af hela sin årsinkomst endast i tullskatt för sitt dagliga bröd och andra lifsförnödenheter. Ensamt den af regeringen den 5 januari bestämda tullförhöjningen på mjöl har höjt den årliga tullskatt, som hvarje medlem af ett hushåll får betala, med cirka 4 kronor, om man, såsom vanligt är, beräknar, att hvarje medlem af en familj i genomsnitt årligen konsumerar cirka en säck mjöl. Under sådana förhållanden kan man lätt förstå, att den kongl. kungörelsen af den 5 januari innevarande år framkallat en utomordentlig förbittring i vidsträckt delar af vårt land, en förbittring, som gifvit sig luft i allehanda adresser. En dylik adress har kommit också mig tillhanda, nemligen från staden Hudiksvall, hvilken stad tillhör mitt komittentskap. Den lyder på följande sätt:

»Omkring 400 medborgare från Hudiksvall och omnejd, samlade till möte för att uttala sig om spanmåls- och mjöltullarne, anse att de samma äro en orättvisa mot svenska folket, och afgifva sin allvarliga protest mot dessa tullar i allmänhet och särskildt mot det sätt, hvarpå senaste tullförhöjningen tillkommit, och vill mötet därför uppmana Sverges alla frisinnaade män och qvinnor att på alla lofliga sätt arbeta för tullsystemets afskaffande, hvilket mötet anser kunna ske endast med tillhjälp af allmän rösträtt, hvarför ock mötet uppmanar till en kraftig agitation för rösträttsaken.»

Ja, här komma vi också in på kapitlet om rösträttsaken. Frågan härom har på senare tiden tagit ny fart. I nyssnämnda af mig här representerade stad, har nemligen just med anledning af nämnda kongl. kungörelse nyligen bildats en rösträttsförening. Man kan i sanning icke nndra på om folket känner sig missnöjdt med de

*Angående
tullsatserna
å spanmål,
malen och
omalen.
(Forts.)*

Angående
tullsatserna
å spannmål,
målen och
omalen.
(Forts.)

bestående rösträttsförhållandena, att då det finner, att de, som magten hafva, missbruka den så, som här är fallet.

Emellertid finge man icke så mycket undra på en mängd jordbrukares sträfvanden för spannmålstullar, om man kunde föreställa sig, att de komma att bringa jordbruket någon verklig hjälp, men det är derpå som man kan tvifla. Visserligen torde de kunna åstadkomma en tillfällig lindring i jordbrukets betryck, men lemna hjälp för någon längre tid, det kunna de icke. Tvärtom måste deras verkan i längden blifva mycket skadlig.

Det är naturligen gifvet, att alla stora förändringar i verldsproduktion också åstadkomma förändringar inom de enskilda staternas produktion. Likaledes är det gifvet, att åtskilliga enskilda personer vid hvarje större omstörtning icke endast på här ifrågavarande område utan äfven på andra områden blifva underkastade lidanden. Men gifvet är också, att dessa lidanden, för så vidt att de till sin grund hafva nationalekonomiska förhållanden, endast blifva öfvergående, om man förstår att sätta sig in i de nya förhållandena och i nära anslutning till dem ombilda sin produktion så klokt som möjligt. På så sätt kunna till och med de stora förändringarna i verldsproduktionen blifva till gagn för så väl fäderneslandet i sin helhet som för hvarje enskild medborgare; jordbrukaren får en god ekonomi, och de fattige få köpa sitt bröd för billigt pris.

Jag föreställer mig, att den solidaritetslagen, att det allmännas och de enskildas väl hänga tillsammans med hvarandra, gäller lika mycket i afseende på hela menskligheten i förhållandet till de olika folken som i afseende på fosterlandet och de enskilde medborgarna.

Jag vill icke trötta kammaren med några ytterligare utflykter på det nationalekonomiska området genom att gifva råd åt jordbrukarne att t. ex. hufvudsakligen egna sig åt mejerihandtering och sådant. Det är saker, som egentligen ligga utom min sfer. Men jag vill vända mig mot ett par yttranden af herr Danielson i dag på förmiddagen. Han förklarade, att det svenska jordbruket är utomordentligt skuldsatt. Han sade vidare, att det ligger i sakens natur, att våra jordbrukare måste skuldsätta sig, synnerligast de små jordbrukarne. Hvad de stora beträffade, vore det icke så farligt med dem; de reda sig nog, sade herr Danielson. Jag vill här först och främst anmärka, att det ligger mycken öfverdrift i det yttrandet. Jag känner många både små och stora jordbrukare, som icke äro skuldsatta. Men om det förhölle sig så, som han säger, att isynnerhet de små jordbrukarne vore skuldsatta, hvartill skulle det då tjena att besluta dessa tullsatser? Ty ett faktum är, att det är de stora jordbrukarne, som förtjena på tullarna, men att de små icke alls hafva någon nytta af dem.

Han talade också om de tillfällen för mindre bemedlade att skaffa sig egna jordbruk, t. ex. i Norrland, som af statsmagtarna öppnats på senare tider. Det är väl dock i alla fall rätt klen beståldt med den saken. Visserligen har det beredits tillfälle för personer att slå sig ned på kronans mark såsom torpare i Norrbotten, men ingalunda har resultatet der på något sätt svarat mot det vackra syfte, som herr Åkerlund hyste, då han väckte sin motion. Att för-

hållandet måste blifva sådant är tydligt, då de få, som sålunda blifvit torpare der uppe, äro absolut beroende af jägeritjenstemännen.

För resten har det här talats mycket både från statsrådsbanken och från andra håll om förhållandena i Tyskland, att nemligen dessa skulle vara mindre gynsamma för dylika tullförhöjningar än förhållandena i Sverige. Detta låter högst egendomligt. Tyskland har dock en befolkning, som är mer än tiodubbelt större mot den i Sverige. Följaktligen är konkurrensen på de flesta områden der tiodubbelt större än här. Det måste således vara mycket svårare för oss än för tyskarne att följa ett protektionistiskt system. Men vill man göra förhållandena i Tyskland analoga med våra, så må man slå sönder Tyskland i tio delar och omgärda hvarje sådan del, som skulle hafva fem millioner invånare, med särskilda tullskrankor. Förhållandena i Tyskland skulle då ungefär vara sådana som före den stora tullföreningen i detta land. Det är dock bekant, att dessa förhållanden voro så odrägliga, att i följd af dem tullföreningen blef en nödvändighet. De nu rådande förhållandena i Tyskland kunna således icke på något sätt likställas med förhållandena här. Öfverensstämmande med de våra äro deremot förhållandena i sådana länder som Danmark, Nederländerna, Norge och andra stater, hvilka nationalekonomiska politik är i öfvervägande grad frihandelsvänlig. Och hvad England beträffar, så är ju detta frihandelsvänliga land det, med hvilket vi hafva våra lifligaste handelsförbindelser; vi må akta oss för att genom prohibitiva tullsatser bringa det derhän, att England tager repressalier och utestänger våra exportartiklar från sin marknad. Hvart skulle vi då göra af det exportöfverskott på cirka fyrtio millioner årligen, som nu kommer det svenska jordbruket till godo? Då skulle ingalunda den svenska landtmannen få skäl att rosa marknaden.

Det är naturligt, att jag kommer att yrka bifall till herr Bromées reservation, hvilken öfverensstämmer med den motion, som jag haft äran att framlägga vid början af riksdagen. Här har sagts, att vi af opportunitetsskäl borde ansluta oss till reservanternas förslag om en tull af 3 kronor 15 öre för omalen spanmål. För min del vill jag det icke. Jag är frihandlare; jag anser, att det är min skyldighet att i den mån jag det kan arbeta mot alla lifsmedelstullar, att arbeta för borttagandet af dem som finnas eller åtminstone mot hvarje förhöjning af dem. Jag vill för min del häri inlägga mitt veto och ropa: Nej, nej, nej, så länge jag kan, mot hvarje förhöjning af dem. — Jag kan sålunda ingalunda vara med om förhöjningen till 3 kronor 15 öre. Visserligen skulle en förhöjning till 3 kronor 70 öre vara ännu betänkligare. Men i trots häraf kan jag icke vara så mycket protektionist, att jag skulle kunna gifva min röst åt vare sig det ena eller det andra alternativet. Min lösen är och min förhoppning är: måtte 1 krona 25 öre komma upp till kontraposition i hufvudvoteringen och må sedan hvar man, såsom naturligt är, göra sin pligt! Det kan icke hjälpas. Duka vi då under i den slutliga voteringen, så vet åtminstone svenska folket, att det ännu finnes frihandelsvänner qvar i kammaren.

Jag ber att få yrka bifall till herr Bromées reservation.

*Angående
tullsatserna
å spanmål,
malen och
omalen.
(Forts.)*

Angående
tullsatserna
å spannmål,
malen och
omalen.

(Forts.)

Herr Hedgren: Herr talman! Anledningen hvarför jag begärt ordet är ingalunda den att öfvertyga kammarens majoritet, att förhöjning af de förlidet år gällande spannmålstullarna är obehöflig, ty ett sådant försök skulle under nuvarande förhållanden vara lönlöst.

Jag vill deremot endast i främsta rummet i någon mån justera det uttalande, hvilket af hans excellens, statsministern och chefen för finansdepartementet såsom skäl för den föreslagna tullförhöjningen gjorts i det propositionen vidfogade statsrådsprotokollet.

Hans excellens uppdrager nemligen dervid en jämförelse i detta afseende emellan oss och vårt grannland Tyskland, och yttrar dervid (sid. 5 och följande): »Genom en lag af den 14 april 1894, som trädte i kraft den 1 påföljande maj, har nemligen i Tyskland träffats en anordning, som i viss mån utöfvar samma verkan som om exportpremier vid utförsel af spannmål medgäfvos. På grund af denna lag meddelas, på begäran, vid utförsel af hvete, råg, hafre, skidfrukter, korn, raps och roffrö, så vidt den utförda kvantiteten utgör minst 500 kilogram, s. k. införselbevis (»Einfuhrscheine»), som inom utgången af en viss tid (sex månader) kunna användas som tullqvid vid införsel af samma varuslag. Likaledes meddelas på begäran åt innehafvare af qvarnar och mälterier vid utförsel af deras fabrikat införselbevis, som berättiga dem till tullfri införsel af en mot det utförda fabrikatet svarande kvantitet utländsk spannmål. Med stöd af ett i lagen förbundsrådet lemnadt bemyndigande har vidare denna myndighet bestämt, att de sålunda utfärdade införselbevisen inom en närmare angifven tidrymd äfven skola kunna för det tullbelopp, hvarå de lyda, användas till betalning af tull vid införsel af ett antal andra varor (t. ex kaffe, té, ris, sill, tran, petroleum, således varor, hvilka icke produceras inom landet). Denna bestämmelse är meddelad, på det att icke införselbevisen, som äro föremål för försäljning från exportörernas sida, genom att finna användning inom allt för trånga gränser skola sjunka i kurs och afyttras allt för mycket under det värde, å hvilket de lyda.»

Och vidare yttrar hans excellens i en annan passus: »Den tyske qvarnegaren kan nemligen faktiskt genom att från spannmålsexportörer inköpa sådana införselbevis, om hvilka förut är nämndt, från utlandet införa sin råvara mot erläggande af lägre tull än den i tulltaxan bestämda. Införselbeviset gäller nemligen till sitt nominella värde såsom liqvid vid erläggande af tull för den införda spannmålen, och gifvet är, att innehafvaren af ett sådant bevis måste för att till detsamma finna en afnämare, som anser med sin fördel förenligt att använda detsamma såsom tullqvid framför kontanta penningar, afyttra beviset till ett pris, som mer eller mindre understiger det nominella.»

Det verkliga förhållandet är emellertid i fråga om tyska spannmålsmarknaden följande:

För den tyska spannmålen, som exporteras, lemnas visserligen ofvannämnda bevis. Men dessa kunna sedermera användas såsom liqvid vid gäldande af tull för ej allenast spannmål, utan äfven de allra flesta andra varor, som till Tyskland införas *efter* den dag nämnda spannmål, för hvilken bevis lemnats, blifvit till utrikes ort utförd. Om man nu besinnar, att den mängd spannmål, som Tyskland

exporterar, och för hvilken nämnda bevis lemnas, endast utgör en ringa bråkdel af den spanmål, som samma land importerar, samt att bevisen kunna användas såsom likvid af tull för andra varor, ligger det i öppen dag, att de ofta använda bevisen ej behöfva afyttras till ett pris, »som mer eller mindre understiger det nominella».

*Angående
tullsatserna
å spanmål,
malen och
omalen.
(Forts.)*

Ett faktum är ock, att dessa bevis äro mycket efterfrågade och äfven säljas till sitt fulla värde, dervid säljaren allenast godtgör köparen räntan å beloppet till förfallodagen efter 4 procent per anno.

Af det anförda framgår redan i och för sig, att de omnämnda införselbevisen ej erbjuda tyska exportqvarnar någon fördel, då de icke kunna förvärfvas *under* det nominella värdet.

Nu är emellertid dessutom att märka, att ingen tysk exportqvarn i verkligheten begagnar sig af möjligheten att betala tullen å af den — för export i form af mjöl — införd spanmål med införselbevis

Qvarnidkarne kunna nemligen importera *ulländsk* spanmål utau att derför behöfva erlägga någon tull alls, om de inom loppet af två månader kunna visa, att de åter till utrikes ort hafva utfört motsvarande mängd mjöl.

Dervid beräknas att:

- 75 kg. finsiktadt hvetemjöl motsvara 100 kg. hvete;
- 65 kg. finsiktadt rågmjöl motsvara 100 kg. råg; samt
- 98 kg. grofmalet rågmjöl motsvara 100 kg. råg.

Qvarnidkarne hafva således ej ringaste intresse af att med *införselbevis* gälda tullbeloppet, då de ju under nämnda förutsättningar äro helt och hållet befriade från att erlägga tull.

Skulle nu en qvarnidkare, trots de anförda skälen, betala tullbeloppet med bevisen, blefve han ju tvungen att efteråt sälja de bevis, han under dylika förhållanden skulle för sitt exporterade mjöl erhålla, till annan person, för ett pris som, enligt hvad hans excellens yttrar, »mer eller mindre understiger det nominella». — I så fall uppstod ju för honom en ren *förlust* i stället för den af hans excellens omordade *fördelen*.

Hans excellens statsministern anför vidare fullt korrekt, att Tyskland vid export beräknar 65 kg. finsiktadt rågmjöl motsvara 100 kg. råg, men han omnämner ej, att af hvetemjöl 75 kg. måste exporteras för att återfå tullen för 100 kg. hvete. Detta förhållande måste så mycket mindre lemnas obeaktadt, som Sverige just af hvetemjöl importerar betydande kvantiteter. Den föreslagna tull-satsen kunde således allt för lätt hafva den följen, att svenska qvarnidkare i första rummet egnade sig åt förmalning af hvete för att tillgodogöra sig den fördel, som ett utbyte af 75 procent för hvete mot 65 procent för råg med afseende å tullbeloppet tillskyndar honom. Det ligger således i öppen dag, att landtbrukaren *derigenom* ej skulle vinna lättare afsättning för sin råg.

Beträffande åter det skälet för spanmålstillarnas förhöjning, som anförts så väl af hans excellens statsministern som af bevillningsutskottet, att jordbruket för närvarande befinner sig i ganska stort betryck, så är jag, äfven såsom varande frihandelsvänlig, fullt villig att erkänna, att sa verkligen är förhållandet. Jag skall till och med

Angående
tullsatserna
å spannmål,
malen och
omalen.
(Forts.)

gå så långt, att jag medger, att jordbruksnäringen för närvarande genomgår en allvarsam ekonomisk kris; ty obestriddt är, att spannmålsprisen hafva fallit och fallit; och jag säger därför iutet om, att landbrukaren är bekymrad. Dertill har han grundadt skäl, och i detta hans bekymmer deltaga så väl frihandlare som protektionister. — Så långt äro vi således alla fullt ense; men då det blir fråga om att lindra eller rättare sagdt afhjelpa detta betryck, det är *då* vägarna skiljas, det är *då* medlen för detta afhjelpande te sig olika. Medan en stor del jordbrukare anse förhöjda spannmålstullar vara den enda vägen ur betrycket, anser åter den största delen af svenska folket, att andra utvägar finnas, hvilka säkrare leda till målet. De olika sätten härför äro lär förut i kammaren många gånger upprepede, hvarför jag skall underlåta att beröra dem.

I stället skall jag tillåta mig att påpeka, att *för närvarande* nästan hvarje näring suckar under samma svåra betryck som landbruket.

Frågar ni t. ex. skeppsredarne, får ni utan undantag det svaret, att rederirörelsen i många år varit ytterst dålig och för närvarande är så usel, som man gerna kan tänka sig.

Fråga industriidkaren — samma svar. Köpmännen hafva slutligen äfven de ytterst svårt att kämpa sig fram. Och på samma sätt är det öfverallt, i alla land. När det nu alltså är som man säger dåliga tider för *alla* snart sagdt utan undantag, så är det väl icke underligt, om svenska folket knotar, då det är fråga om att spannmålstullarna ytterligare skola höjas; ty

1:o) är det dock endast ett fåtal, som deraf får någon *tillfällig* nytta, och

2:o) kommer denna lifsmedelsskatt att drabba de minst bemedlade tyngst, hvadan *de* långt mindre än jordbrukarne sjelfva äro mäktiga att bära en sådan skatt.

Slutligen tillåter jag mig omnämna, att jag så väl som öfriga riksdagsmän på göteborgsbänken från våra valmän mottagit en skriftlig protest mot icke allenast hvarje *förhöjning*, utan äfven mot de bestående lifsmedeltullarna. Jag vill, herr talman, icke göra något yrkande, utan endast säga, att jag vid voteringen kommer att med min röst bidraga dertill, att vi måtte få de lägsta spannmålstullar, som för närvarande äro möjliga.

Herr Norman: Jag har redan förut, genom att instämma i hvad herr Bromée i sin reservation till bevillningsutskottets betänkande yrkat, angifvit min ståndpunkt i frågan, men medan jag nu har ordet vill jag bemöta ett yttrande, som blifvit fäldt från vestmanlandsbänken, nemligen att äfven de mindre jordbrukarne skola hafva nytta af spannmålstullarne. Detta påstående har jag äfven hört af talare på skaraborgs- och kalmar läns-bänkarna. Jag vågar dock påstå, att dessa herrar icke känna till förhållandena i öfre Dalarna, hvars befolkning uteslutande, kan man nästan säga, sysselsätter sig med jordbruk, men der det finnes högst få, som producera tillräckligt spannmål för eget behof. Följaktligen måste de köpa spaumål

och då måste ju spanmålstullarna inverka äfven på dem. Jag yrkar fortfarande bifall till herr Bromées reservation.

*Angående
tullsatserna
å spanmål,
malen och
omalen.*

(Forts.)

Herr Forsell: Då jag är en af dem, som underskrifvit den motion, som är framburen af herr Kardell, och hvilken motion afser en återgång till 1892 års tullsatser, så har jag också härmed angifvit min ställning till denna fråga. Jag kan i likhet med herr Bromée icke inse, att dessa nu påyrkade spanmålstullar skola kunna varaktigt afhjelpa de olägenheter, hvaröfver landets rågproducerande jordbrukare klaga.

Väl är det sant, att de förhöjda spanmålstullar, som nu krävas, kunna upphjelpa spanmålsprisen och såmedelst afhjelpa de olägenheter, hvaraf landets rågodlare säga sig lida och hvaraf jag föreställer mig att de skuldbelastade af dem verkligen lida. Men i sammanhang härmed framkallas också höjda egendomspris, som åter föra med sig förhöjda ränteutbetalningar, hvilket ej kan leda till en sund jordbruksnäring. Tager man så hänsyn till, hvem som skall betala dessa tullskatter, så måste man allt betänka sig både en och två gånger, innan man vill vara med om dylika skatter. För min del skulle jag närmast vilja förlikna dessa spanmålstullar med nödmynt. Genom tvångslagar kan man visserligen framkalla dem och tvinga folket att taga dem, men erfarenheten har visat, att de ländt till liten välsignelse; och skall man tillgripa sådana tvångsmedel, så föreställer jag mig att man har en ovilkorlig pligt att tillse, om de för landet, i stort sedt, verkligen äro nödvändiga. För min del håller jag före, att så nu icke är förhållandet. Vi hafva af en talare på förmiddagen hört, att det endast är 33 eller 34 procent af Sveriges jordbrukare, som kunna producera råg till afsalu. Då är det ju alldeles gifvet, att de andra två tredjedelarne af Sveriges jordbrukare äfvensom den öfriga befolkningen icke kunna hafva någon fördel af tullen på spanmål, då denna befolkning icke har någon sådan att försälja. Det är följaktligen då för att tillgodose dessa 33 procent af Sveriges jordbrukare som man skall påtvinga landets öfriga inbyggare dessa oerhörda skatter, och när man då vet att dessa skatter skola tagas till största delen just der de minst borde tagas, eller hos den del af folket, som har den minsta förmågan att bära dem, så få icke herrar rågsäljande jordbrukare undra öfver, att vi, i denna kammare, som äro hitsända af just dem som hårdast drabbas af lifsmedelstullarne för att bevaka deras intressen, på det allvarligaste måste protestera mot denna beskattning. Det är icke några småsummor det gäller, mine herrar! Om I hafven läst herr Fredholms från Stockholm reservation, så hafven I funnit, att de gå upp till öfver tio millioner — eller till belopp motsvarande både grundskatter och indelningsverk tillsammans. Och dessa stora summor viljen I taga till största delen från dem, som minst förmå bära dem! Läger man så till dessa summor den skatt, som den rågköpande delen af folket får betala till den rågproducerande befolkningen inom landet, derigenom att tullen ökar rågprisen, så skall man finna att dessa millioner ökas så, att man verkligen kan ifrågasätta: är det möjligt för detta folk att bära dem?

Angående
tullsatserna
å spannmål,
malen och
omalen.
(Forts.)

Det var en talare på skaraborgsläns-bänken, herr Bergendahl, som i dag på förmiddagen yttrade, för så vidt jag uppfattade hans ord rätt, att tullfrågan aldrig haft det läge den nu har, och det bevisar, sade han, att frågan rätt uppfattats af svenska folket. — Nu vore det icke längre fråga om tullar eller icke tullar, det gälde endast »tullens belopp»; och han slutade med att föreslå den blygsamma tullen af 4 kronor pr 100 kilogram, hvilket gör, mine herrar, för gamla tunnan, som jag tror i vanliga fall vägde 120 å 125 kilogram, en beskattning af ungefär 5 kronor tunnan. Men, mine herrar, den ärade talaren glömde att omtala, hvem som framdrifvit frågan till det skede, deri den nu sig befinner. Icke är det landets arbetare eller handtverkare; icke är det flertalet af svenska folket, som bragt frågan i detta läge. Nej, mine herrar, det är dessa 33 procent af Sveriges jordbrukare, som ensamma skörda fördelarne deraf, som tvingat fram frågan dit, der den nu är. Huru hafva dessa herrar lyckats drifva fram frågan dit? Jo, de hafva hushållningssällskapen, men framför allt hafva de valen till Första Kammaren i sin hand. Det är den omdaning af denna kammare, som på de sista åren egt rum, som gifvit dem magten i händerna. Ingalunda är det flertalet af svenska folket, som gifvit dem magten. Jag har velat säga detta till svar på de ord, som min ärade vän på skaraborgsbänken yttrade.

Af hvad jag nu sagt torde det vara uppenbart, att jag under inga förhållanden kan gå med på dessa höga tullsatser. Jag vet visserligen — hvarom jag, för öfrigt för ett ögonblick sedan erinrades af en representant på blekingebänken — att det är som att tala för döfva öron, och jag har icke heller uppträdt för att försöka öfvertyga någon, men jag har ansett det vara min pligt, och mitt samvete bjuder mig att tala för dem, som skickat mig hit, till den kraft och verkan mina ord kunna hafva.

Såsom jag vid början af mitt anförande nämnde, har jag anslutit mig till herr Kardells motion, men detta hindrar icke, att, om jag sättes i valet att rösta mellan utskottets förslag och herr Joh. Johanssons m. fl. reservation, jag måste resonera så, »rädda hvad som räddas kan», och i det fallet rösta för den af nämnde reservanter föreslagna lägre tullsatsen.

Tills vidare, herr talman, skall jag be att få yrka bifall till herr Bromées reservation.

Med herr Forsell förenade sig herr *Göthberg*.

Herr Månsson: Herr grefve och talman! Mine herrar! Då jag deltagit i den förberedande behandlingen inom utskottet af detta ärende, ber jag att deri få säga några ord.

Men innan jag öfvergår till själfva saken, ber jag att med några ord få bemöta herr John Olsson på stockholmsbänken, som under förmiddagens plenum behagade fälla några yttranden, som jag anser icke böra stå obesvarade. Han lät nemligen förstå, att då regeringen den 5 januari hade »tullukasen» i den ena fickan, så hade hon »sammanläggningen» i den andra. Detta skulle vara ett rykte, som

spridt sig och som skulle uttala detsamma som att regeringen hade genom påtryckningar påverkat denna sammanslagning. Med anledning häraf ber jag få säga, att, så vidt jag har mig bekant — och jag tror mig kunna tala äfven å de kammarledamöters vägnar, som deltago i de förberedande förhandlingarne — så icke var förhållandet. Icke med ett enda tecken tror jag att regeringen i denna sak var inblandad.

*Angående
tullsatserna
å spannmål,
malen och
omalen.
(Forts.)*

Vidare behagade den nämnde talaren säga, under uttalande af häftiga ord mot de män, som vågat hysa med honom olika åsigter i denna fråga, och mot dem, som ställt sig såsom reservanter inom utskottet och gått längre än denne talare vill gå, att dessa skola icke komma hit igen, att deras valmän nog skola veta att fälla sin dom öfver dem. Han har således nu återigen väl starkt dokumenterat sig såsom »öfvervalman»; och det är ju icke godt att veta, huru det går i det fallet, men jag tror dock, att det vore bäst, att han öfverlemnade dessa saker åt valmännen och icke här komme fram med hotelser och dylika uttalanden i detta afseende. Jag ber att få tillägga, att den strömning, som går genom landet, är så kraftig, och det behof, som visats i denna sak, är så stort, att allt vittnar om, att det kommer att gå i en alldeles motsatt rigtning mot hvad herr John Olsson behagade uttala.

Då jag nu öfvergår till saken, ber jag att med ett par ord få beröra de reservationer, som fogats vid utskottets betänkande.

Jag ber då först att få säga beträffande herr Fredholms reservation, att några säkra resultat af de beräkningar han gjort rörande jordbruksbefolkningen ingalunda ernås med de siffror och de faktorer han utgått ifrån. Ty, mine herrar, det finnes allt en hel del personer både på landet och i staden, som upptagas i statistiken såsom handverkare, fabrikanter och tjenstemän och således icke synas der såsom jordbrukare, men som i själfva verket äro ganska stora jordbrukare. Det ligger ganska stor vikt på denna faktor. Jag ber herrarne se på dessa siffror, och jag tror att I då skolen gifva mig rätt uti att det finnes ganska många tjenstemän, som hafva stora gods och egendommar och äro stora jordbrukare. Man bör lika litet förbise detta som att det finnes eu hel del fabrikanter, som besitta rätt stora jordegendommar.

Vidare har denne samme reservant påpekat, att det icke måtte stå så illa till med jordbrukarne, som man uppgifvit, då man icke försport några egentliga fallissementer eller konkurser bland jordbrukarne. Men då ber jag få säga, att det står så till, att man icke bör önska, att det skulle blifva sämre. Vidare ber jag att få säga, att om det icke är så dåligt och om icke sådana fallissementer skett, som man möjligen kunde vänta, så hafva vi därför haft att tacka vår mejerihandtering och de pris som gällt på mejeriprodukter. Det är detta, som åstadkommit att vi kunna stå der vi stå. Men beklagligt nog, tror jag, att det nu äfven på detta område blifvit så dåligt, att det icke varit sämre på många och långa tider. Vidare har i den provins, jag tillhör, vår hvitbetsodling gjort, att vi kunnat bestå i dessa förskräckliga tider. Men om äfven denna tager ett slut, hvad återstår då sedan?

*Angående
tullsatserna
å spanmål,
malen och
omalen.
(Forts.)*

Samme reservant har sagt, att i andra länder närmast oss, t. ex. Danmark och Norge, man icke velat slå in på skyddstullarnes väg. Jag tror att det icke saknats försök, åtminstone i Danmark, men representationen är der så sammansatt, att jordbrukarne icke komma ur fläcken; de äro för få, de mäta icke. Men det har äfven der gått så långt, att regeringen måst föreslå en tull på mjöl af 3 kronor för att rädda qvarnindustrien och på detta sätt äfven gagna jordbrukarne.

Om jag sedan öfvergår till den andra reservationen, af de fem ledamöterna, så säger jag, beträffande deras beräkningar, att då de tala om det höga skydd, som skulle finnas på grofmjöl och som skulle i så oerhörd grad gagna qvarnindustrien, så är det enligt mitt förmenande icke så; ty detta grofmjöl höjer sig ingalunda med den prisskilnad eller med den tull, som här är i fråga. Det står, mine herrar, efter mitt sätt att se, fullständigt utom den saken. Konkurrenten inom landet och lättheten att förmala detta grofva mjöl gör att priset ingalunda rättar sig efter den tull, man åsätter, utan det vanliga fallet är, att detta mjöl i handeln gäller högst 1 krona mera än den omalda spanmålen kostar. Alltså är talet om, att denna skilnad skulle uppgå till 2 eller 3 kronor, icke riktigt.

Beträffande min egen ställning till denna sak her jag få säga, att jag från första början hyst den tanken, att någonting måste göras med anledning af hvad som skett på den senaste tiden i andra länder, särskildt i Tyskland. Men jag hade trott, att det skulle gå för sig att gå något lägre med mjöltullen och rätta tullen å den omalda spanmålen derefter. Men denna min åsigt vann intet understöd, och jag kunde därför ingenting uträtta i det angifna syftet. Å andra sidan har jag icke kunnat gå med de 5 reservanterna, då jag anser, att det skydd, som de erbjuda så väl jordbruket som qvarnindustrien, icke är tillräckligt verksamt, särskildt om man tager hänsyn till förhållandena i Tyskland, der man har en exportpremie äfven på omalen i Tyskland producerad spanmål, uppgående till hela tullens belopp. Detta gör, att tyskarne med lätthet kunna skicka på oss sin vara, och den tull de skola betala hafva de igen på detta sätt. Så vidt vi stanna vid de tyska tullsatserna, så stå vi i samma ställning till Tyskland som den, hvaruti Tyskland stod till Ryssland och Österrike-Ungern, innan det fick sin exportpremie för i Tyskland växt spanmål. Och, mine herrar, det var en mycket svår ställning för tyskarne, den var mycket svårare än den hade varit, innan ännu tull hade blifvit införd der; importen af spanmål och mjöl till Tyskland pågick nemligen än mer ohejdadt än förr, och de tyska jordbrukarne fingo sitta och se på utan att kunna sälja sin vara. För att kunna råda bot mot detta missförhållande var man tvungen att stifta lagen af den 14 april 1894, hvarigenom man fick exportpremier på i Tyskland växt spanmål.

Mine herrar, denna omständighet måste naturligtvis mana oss till varsambet. Om vi äfven denna gång, som vi vanligtvis göra, komma efter, så böra vi åtminstone taga den lärdom vi kunna af Tysklands exempel.

Om jag då först söker tänka mig in i qvarnegarnes ställning och undersöker, huru det kommer att ställa sig vid import af spanmål, så finner jag lätt, att om de importera så stor quantitet omalen spanmål, som ger 100 kilogram mjöl, kommer den enligt de 5 reservanternas förslag att draga en tull af 4 kronor 72 öre. Man får emellertid icke förbise, hvad som äfven å alla sidor erkännes, nemligen att hänsyn måste tagas äfven till fraktskilnaden. Om man också icke kan medgifva, att denna är så hög, som qvarnindustriens män påstå, att den är, så bör man dock medgifva, att den finnes. För min del skulle jag vilja sätta siffran ungefär vid hälften af hvad qvarnindustriens män uppgifva. Jag skulle då kunna sätta den till 50 öre; de hafva sagt att denna fraktskilnad uppgår till 80 öre. Om jag sedan till 20 öre räknar den ränteförlust, som vi icke kunna förneka uppkommer, då de stundom måste förse sig med sitt behof någon tid i förväg till följd af våra vintrar och våra isförhållanden, så äro vi uppe till ett belopp af 5 kronor 42 öre för 155 kilogram omalen säd. Då reservanterna föreslå en tullsats af 5 kronor 25 öre, så finna vi lätt, att det icke skall kunna gå i hop, i all synnerhet om man anser det nödigt att hafva något skydd äfven för denna industri. Jag har därför icke kunnat vara med om denna siffra. Det minsta man kan sätta i fråga har jag ansett vara 6 kronor. Hade ett sådant yrkande inom utskottet kunnat få något understöd vare sig från reservanterna eller från de utskottsmedlemmar, som med mig hysa lika tankar i tullfrågan, så skulle jag hafva påyrkat en tullsats af 3 kronor 50 öre för den omalna spanmålen och 6 kronor för den malna. Men då jag för denna åsigt ej hade att påräkna något understöd, har jag icke kunnat annat än ställa mig på utskottets förslag.

Jag har nu velat säga, att beträffande först den omalna spanmålen är det för mig tydligt, att vi till följd af de klimatiska förhållandena här i landet och till följd af de höga räntor, som jordbrukarne hafva att betala, behöfva för vårt jordbruk ett större skydd än tyskarne hafva. Man måste dervidlag äfven taga i betraktande den fördel, som beredes de tyska jordbrukarne genom deras införselbevis (Einfuhrscheine). Och hvad mjölet beträffar, anser jag äfvenledes, att våra qvarnegare äro i den ställningen, att de behöfva någon fördel framför de tyska till följd af våra särskilda förhållanden.

För öfrigt ber jag angående den af utskottet föreslagna mjöltullen, som jag nu visserligen anser väl hög, få säga, att den dock efter min uppfattning icke är så farlig, som man tror, ty säkert är, att den konkurrens i detta afseende, som kommer att uppstå i landet, skall göra, att mjölpriset icke kommer att höja sig med det belopp, hvartill den ifrågavarande tullen uppgår. Det är nemligen alldeles gifvet, att om de stora qvarnar, som vi hafva, och de nya, som säkerligen komma att anläggas vid våra stora vattenfall och annorstädes, komma i rörelse och få sköta sig, som de borde göra och för visso äfven skola göra, så kommer det att blifva så stor tillgång på mjöl, att prisen icke kommer att stiga med tullförhöjningens hela belopp. Efter mitt sätt att se behöfva vi sålunda icke befara någon

*Angående
tullsatserna
å spanmål,
malen och
omalen.*

(Forts.)

Angående
tullsatserna
ä spanmål,
malen och
omalen.
(Forts.)

synnerlig stegring i mjölprisen; konkurrensen kommer nog att blifva tillräckligt stark för att förebygga det.

Det är af dessa skäl, som jag trott mig kunna vara med om bevillningsutskottets förslag, i synnerhet som jag icke har haft något annat att välja på, då jag icke kunnat vara nöjd med det, som de 5 reservanterna föreslagit, och jag icke heller har hopp om, att min mening här i kammaren skall vinna något understöd.

Jag har, herr grefve och talman, intet annat yrkande att göra än om bifall till utskottets förslag.

Herrar *Peterson* i Hasselstad, *Åkesson* och *Lasse Jönsson* instämde häruti.

Herr *Nordin* i Hammerdal: Att det föreliggande förhållandet ställer sig helt olika för oss, som skola offras, och för dem, som sedermera få glädja sig åt att dela offret, faller sig ju helt naturligt. Derför äro vi af så särdeles olika åsigtter. Men besynnerligt förefaller det mig, att af allt, hvad jag hört från protektionisternas sida under hela denna långa debatt, ingen af herrar protektionister tyckes medgifva, att det skall komma att falla sig tungt för oss att lemna en sådan oerhörd skatt, som den här föreslagna. Om jag skulle gå igenom fäderneslandet från Ystad till Haparanda och fråga herrar jordbrukare öfver allt under hela färden, om de icke tycka att vår nuvarande bevillning är temligen tung, så är jag öfvertygad, att jag af de allra flesta skulle få svaret: ja, den är tung att bära, i all synnerhet sådan den blef efter urtima beslutet. Nu behöfver man icke vara någon särskild siffermänniska för att inse, att den nu af regeringen åsatta tullen, som naturligtvis kommer att antagas, om än med någon ändring af Riksdagen, gränsar till det orimliga. Denna skatt, mine herrar, blir med all säkerhet två gånger så stor, som bevillningsbeloppet för fastigheter både i stad och på landet samt för inkomst af kapital och arbete tillhopa. Jag behöfver icke anföra några siffror för att bevisa detta mitt påstående, då det är lätt för hvar och en, som det önskar, att kontrollera min uppgift genom tabell 2 i kommerskollegii berättelse för 1893 eller 1894. Jag tycker emellertid, att när herrar protektionister se detta orimliga belopp, så borde de kunna inse, att deri ligger en förfärlig orättvisa. Att de, som nu få taga emot detta belopp till fördelning, kasta all hänsyn till rättfärdighetens kraf öfver bord, förundrar mig icke, men de borde väl åtminstone känna en liten smula medlidande med dem, som äro bestämda till offer, i synnerhet då vi taga i betraktande, att dessa lifsmedelskatter skola tagas per capita från och med barnet i vaggan, ja, från krymplingen, den sjuke och till och med sjelfve tiggaren och upp till den gamle, den åldrige, som stapplar vid grafvens brädd. Tänka vi härpå, och erinra vi oss, att alla äro tvungna att erlægga denna skatt, så framt lifvet är dem kärt, så tycker jag att äfven den mest inbitne protektionist bör kunna se, att häri ligger en samvetslös orimlighet.

Det har af flere talare och i synnerhet af den siste, herr *I. Månsson* i Trää, blifvit framhållet, att det är alldeles nödvändigt

för oss svenskar att i denna tullfråga taga exempel från Tyskland och Frankrike. Ja, det skall jag äfven medgifva, om herrarne kunna öfvertyga mig om möjligheten att flytta poleirkeln så, att den kommer Tyskland och Frankrike lika nära som vi nu hafva den. Då skall jag medgifva, att vi i den föreliggande frågan höra hemta våra förebilder från dessa länder, men då vårt fosterland i sin norra del beröres af poleirkeln, och då nära nog halfva Norrland snart sagdt hvart annat år lider af totalt felslagen spannmålsskörd till följd af frostnätter och dylikt, förefaller det mig mycket besynnerligt att icke låtsas om, att förhållandena äro sådana, utan i stället helt enkelt taga det påståendet för godt, att det är orimligt, att ej protektionisterna få allt hvad de begära.

Vidkommande regeringens ställning till frågan, förefaller mig denna märklig. Regeringen fick påstötningar från hushållnings-sällskapen öfver hela landet ända från augusti månad till långt fram på hösten, att dessa då önskade det skydd, hvarom nu är fråga. Men regeringen tycktes ej kunna gå deras önsknings till mötes, förrän det sista fartyget med spannmålslast kommit upp på strömmen. Först då blef det möjligt. Hvad detta tillvägagående innebär, det vill jag ej reflektera öfver, men nog ser det ganska märkvärdigt ut och gifver utan tvifvel auledning till egendomliga föreställningar.

Efter dessa få ord skall jag be att få instämma i herr Bro-mée's reservation om en tullsats af kronor 1,25 å omalen och kronor 2,50 på malen spannmål.

Herr Hammarskjöld: Här ha i dag hållits så många, så långa och så vackra tal — somliga ha dock kanske ej varit så *vackra*, de hade bättre passat på ett folkmöte än i Riksdagens Andra Kammare — men åtminstone ha de varit så många, att jag ej skall fresta kammarens tålmod med ännu ett nytt långt tal, utan nöja mig med att lemna en illustration till det ofta hörda påståendet, att det blott är de *stora* jordbrukarne, som få nytta af tullarne. Dagen innan jag reste upp till Riksdagen fick jag besök af en gammal hemmans-egare, en förståndig och duglig jordbrukare, men egare blott af $\frac{1}{16}$ mantal. Och han riktigt lade mig på hjertat, att jag för min del skulle bidraga till att jordbruket finge ett verkligt, kraftigt skydd. Han motiverade denna sin önskan dermed att, huru litet man än kunde ha att sälja, så vore det dock enligt hans åsigt bättre att *få* sälja detta öfverskott än att *ej alls* bli af med varan, och detta vore möjligt blott genom ett tullskydd, ty, funnes sådant, skulle qvarnegarne nödgas köpa vår spannmål. Den allra största delen af befolkningen i min valkrets består af dylika små jordbrukare, som, så vidt jag vet, alla tänka på samma sätt i denna fråga som den nämnde hemmansegaren. Och illa skulle jag motsvara deras förtroende, om jag icke med min röst bidroge till den högsta här föreslagna tullsats, d. v. s. den som bevillningsutskottet föreslagit.

Blott ännu en liten anmärkning. På den tiden, då vi ännu ej hade några spannmålstullar och då det ännu lönade sig temligen väl att vara jordbrukare, då rågen kostade 14 å 15 kronor för gammal tunna, hörde jag för min del åtminstone aldrig någon, som kla-

Angående
tullsatserna
å spannmål,
malen och
omalen.

(Forts.)

Angående
tullsatserna
å spannmål,
malen och
omalen.
(Forts.)

gade öfver, att rågen var för dyr, och dock voro arbetslönerna den tiden lägre än nu. *Nu* åter, när med tillagd tull rågpriset ej kommer upp till 12 kronor, *nu* upphäfvdes det ett förskräckligt skrik öfver den orättvisa beskattning, som påläggdes landets icke jordbrukande invånare, och öfver den tunga börda, som utmålas såsom om den ej vore möjlig att bära. Jag skall ej göra några vidare reflektioner deröfver, utan nöja mig med att — såsom en talare här i kammaren ofta brukar säga — konstatera faktum.

Jag yrkar bifall till bevillningsutskottets förslag.

I detta yttrande instämde herrar *Lundell* och *Dahlgren*.

Herr Petri: Såsom känt torde vara, är jag en varm tullvän, och därför är det mig angeläget, att jordbruket får ett effektivt tullskydd. Men det fins enligt mitt förmenande två sätt att göra tullskyddet effektivt: det *ena* är att bestämma en högre tullsats, som dock har utsigt att snart rifvas ikull, det *andra* är att nöja sig med lägre tullsatser, som därför äfven ha utsigt att bli bestående, hvar igenom man undviker skadliga rubbningar.

För min del hyser jag därför den äsigten, att det sista alternativet är det fördelaktigaste, och jag skulle således helst ställa mig på regeringens ståndpunkt i frågan. Jag anser nemligen, att det af regeringen framlagda förslaget innebär ett fullt tillräckligt skydd. Och jag tror äfven, att den proportion mellan tullen å spannmål och mjöl, som regeringen föreslagit, är den rätta. Jag vill äfven meddela, att jag sjelf ej har det ringaste personliga intresse af qvarnindustrien eller några spannmålsaffärer, utan att det blott är min egen öfvertygelse, som jag ber att få framhålla.

Jag har hört så många olika slags beräkningar i afseende å denna proportion, men har ej funnit någon, som tilltalar mig, annat än den, som är föreslagen af regeringen; och jag tror, att de öfriga beräkningarna i allmänhet hvilat på lösa antaganden och grunder. Regeringens förslag har dessutom ett mäktigt stöd deri, att det innehåller alldeles samma tullsatser och samma proportion, som gälla i Tyskland och andra länder; och det får man väl antaga, att dessa länder, der folket i allmänhet visat sig praktiskt och förståndigt, icke skulle bestämma sina tullsatser utan efter moget öfvervägande, liksom jag äfven är öfvertygad om att vår egen regering, innan den bestämde sig för framläggande af sitt förslag, underkastat saken en mycket noggrann pröfning. Jag är äfven förvissad om att ingen på allvar kan tro, att personliga intressen här vid lag spelat in, äfven om denna möjlighet af någon skulle insinueras.

Jag vill i afseende å utlandets ställning till denna fråga meddela, att jag just i dag fått ett bref från Danmark, deri det säges, att för danska riksdagen är framlagdt ett förslag om spannmålstull och exportpremier för spannmål och mjöl. Brefskrifvaren är en affärsman, och han slutar sitt bref ungefär på följande sätt: om detta förslag, såsom antagligt är, går igenom, skall Danmark med framgång kunna upptaga konkurrensen med Tyskland på Sverige. Detta är en omständighet, som ytterligare befast mig i min öfvertygelse, att

regeringens förslag är det bästa. Hade jag blott någon slags utsigt att vinna understöd i kammaren för denna åsigt, skulle jag yrka bifall till detsamma; men som stämningen nu är i kammaren, har det ej några utsigter, emedan protektionisterna anse, att regeringens tullsats å omalen spanmål är för låg, och frihandlarne, att regeringens tull på mjöl är för hög. Och dessa intressen lära ej kunna förenas.

Angående
tullsatserna
å spanmål,
malen och
omalen.
(Forts.)

I afseende å tullsatsen å mjöl är jag, i likhet med herr Ivar Månsson i Trää, öfvertygad om, att den ej kommer att med tullens hela belopp öka priset på mjöl. Ty skulle man äfven antaga, att den vore något för hög, så kommer nog den inhemska konkurrensen snart att reglera förhållandet, utan att det därför behöfver uppbyggas flera qvarnar. För öfrigt tror jag, att denna mjöltull skulle vara en väl behöflig hjälp för de små qvarnarne inom landet; och jag anser äfven, att det skulle vara mycket välgörande för vår befolkning i allmänhet, om man litet mer återginge till det förr använda sättet, nemligen att *sjelf* köpa upp säden och låta mala den vid en hem-qvarn. Detta skulle visserligen kunna sägas vara för besvärligt för stadsbor, men det skall nog ej dröja länge, förrän dessa små qvarnar komma att förmala säd samt att föra mjölet till städerna och der sälja det till pris, som högst obetydligt öfverstiger sädespriset.

Beträffande det mycket börda talet om att arbetarne, som ha minsta förmågan att bära denna beskattning, skulle bli så illa åtgångna, vill jag blott säga, att jag undrar, om det skulle vara bättre för dessa arbetare, om hela den jordbrukande klassen blefve ruinerad och ur stånd att konsumera, hvad dessa arbetare producera. Jag åtminstone tror ej, att det skulle vara fördelaktigt för dem.

Herr talman! Då jag, såsom nyss nämndt, ej har utsigt att få understöd för ett yrkande på bifall till regeringens förslag, vill jag ej heller framställa något sådant yrkande; men vid den slutliga omröstningen skall jag antagligen komma att rösta för utskottets förslag.

Herr Walter: Herr talman! Det är en naturlig sak, att vi norrländingar betrakta denna fråga ur en annan synpunkt än sydsvenskarne, och jag intager här vid lag samma ståndpunkt som norrländingar i allmänhet.

I följd af vårt lands ofantliga utsträckning i norr och söder och de deraf följande högst olika klimatiska förhållandena är det naturligt, att man i södra delarne af landet med större fördel kan odla spanmål, icke blott till eget behof, utan äfven i mer eller mindre mån till afsalu, under det att man i Norrland omöjligen kan odla ens tillräcklig brödsäd till eget behof, till följd hvaraf man der på intet sätt kan draga någon fördel af spanmålstillarne. Under sådana förhållanden är det väl ej att undra på, att vi anse de nu föreslagna tullarne orimligt höga och ej obetingadt kunna godkänna dem, samt tillika förmena, att dessa tullar i större eller mindre mån komma att betunga synnerligast den fattiga arbetarebefolkningen. Dessutom skulle genom dessa tullar mer än 60 procent af Sveriges jordbrukare, som ej odla spanmål till afsalu, medelst magtbud tvingas in under skatteförhållanden, som skulle vara till förmån blott för den stora

*Angående
tullsatserna
å spanmål,
malen och
omalen.
(Forts.)*

qvarnindustrien och möjligen för godsegare, de större jordbrukarne och storbönderna.

Det torde väl ock kunna anses möjligt för de större jordbrukarne, som ju ha större partier såd att sälja, att kunna afsätta dessa till de stora qvarnarne till skäligt pris, under det att deremot de mindre landtbrukarne, som blott hafva små kvantiteter att sälja, ej kunna uppnå samma pris, utan antingen tvingas att underkasta sig lägre pris eller ock att behålla sin vara.

Det visar sig därför, att denna tullskatt ovilkorligen skall trycka tyngre på vissa klasser än på andra. Detta synes vara så mycket tydligare, som den s. k. tullukasen utfärdades först sedan de stora kapitalisterna eller de stora affärsmännen hunnit importera så mycket spanmål, som kunde placeras i alla tillgängliga magasin, och mer dertill.

Jag tror, att man i sammanhang härmed kan göra sina betraktelser öfver hvar aktierna i dessa stora qvarnbolag befinna sig. Icke är det hos de mindre jordbrukarne, men väl möjligen hos godsegarne och storbönderna. Afven detta kan gifva anledning misstänka, att just dessa hafva större fördel af spanmålstullen än de små jordbrukarne.

Man hör oupphörligen från de landsdelar, som äro mera gynnade för spanmålsodling, klagas öfver jordbrukets betryckta ställning, och det kan nog icke bestridas, att icke jordbruket för närvarande befinner sig i ett dåligt läge. Men då man från de landsdelar, der man icke kan hafva någon som helst fördel af tullen och der ett godt skördeår hör till sällsyntheten, men svaga skördar till regeln, och der man sålunda också nu har svårt att draga sig fram, icke begär hjälp, då kan jag icke förstå, hvarför man i de landsdelar, der spanmålsodlingen lönar sig, oupphörligen klagar och ropar på allt högre och högre tull. Hvilka landsdelar hafva för öfrigt under de senaste åren dragit den största fördelen af de politiska schackdragen? Jo, just de sydligare landskapen! De blefvo allra först tillgodosedda med förbättrade kommunikationer, något som är en vigtig faktor för jordbruket så väl som för alla näringar. Vidare hafva de södra landskapen ovilkorligen dragit den största nyttan af grundskatteafskrifningen och de hafva i följd af hufvudlösa lagstifningsåtgärder till förmån för hvitbetssockerfabrikationen kommit åt millioner på det öfriga landets bekostnad, hvarjemte deras bolagsbanor genom samtrafiksbestämmelser tillgodoses med kolossala summor årligen på statsbanornas bekostnad. Och under allt detta finna vi, att våra grannländer, Norge, Danmark och Finland, kunnat berga sig utan sådana spanmålstullar.

Emellertid blefvo vi en vacker dag välsignade med dessa tullar. Och hvad blef resultatet? Jo, det blef mycket storartadt. Vi fingo en s. k. öfverflödskomité med en mängd stora löften; vi fingo en urtima Riksdag med urtima löften och nu till sist ofvanpå all denna härlighet få vi höjda tullar, men inga löften, och så godt kan det vara kanske! Men huru hafva vi egentligen kunnat komma in i detta tullelände? Jo, såvidt jag kan se, på kompromissens slingrande och dunkla väg, der man allt igenom gått protektionisternas ärenden.

Kompromissarierna sjelfva hafva kommit in i en malström, ur hvilken de svårligen torde kunna rädda sig. Man kan omöjligen komma från den asigt, att mellan urtima Riksdagens beslut och tullsträfvandena finnes ett band, hvarigenom de berott af hvarandra, och man skall förgäves söka dölja kompromissmekanismens driffjedrar, ty en gång skola de nog ändå springa sönder och med dem den politiska omklädnad, som dolt dem. Då, om icke förr, skall det blifva klart, hvilka vi hafva att tacka för att statsvagnen körts ut på ett sluttande plan, der den icke kan hejdas, utan rusar med våldsamt fart utför, tills den står ohjelpigt fast i dyn.

I följd af hvad jag nu sagt är det tydligt, att jag instämmer i herr Bromées vid utlåtandet fogade reservation.

Herr friherre von Knorring: Det torde knappast finnas någon motståndare till spanmålstillarne, vare sig inom eller utom riksdagen, som föreställer sig, att denna väldiga jordbruksprotektionistiska rörelse, som under snart ett år försiggått i vårt land, ifrån Skåne till Dalarne, från Gotland till västkusten, är något, som man utan vidare skulle kunna lägga till handlingarna. Jag tror äfven, att man funnit sig öfvertygad om verkligheten af jordbrukets betryck samt insett nödvändigheten af ökad tullskydd eller åtminstone omöjligheten att hindra detsammans införande. För mången skymtar nog äfven möjligheten af en jordbrukskris. Dylika kriser hafva förut öfvergått vårt land, senast för cirka fyra tiotal år sedan. En jordbrukskris skulle säkerligen i vårt land utöfva en mera förlamande inverkan än i något annat land, enär minst hälften af vår befolkning är sysselsatt med jordbruket och jordbrukarnes konsumtionsförmåga är af en ofantlig betydelse för de öfriga samhällsklasserna. I det må emellertid vara med dessa känslor och tankar huru som helst, men säkert är, att man under senare tid märkt att frihandelsflaggan blott varit hissad på half stång, om jag så får säga. Ett tecken dertill är, att under denna riksdag icke framkommit en enda motion om spanmålstillarnes afskaffande, och ett annat, att äfven de reservationer, som åtfölja bevillningsutskottets föreliggande betänkande, yrka på tullar, ehuru mindre än de af utskottet föreslagna. Den reservation, som jag anser vara att mest fästa sig vid, är den som afgifvits af de fem reservanterna, herr Johansson i Noraskog med flere. Desse reservanter hafva här i dag blifvit beskylda för att hafva öfvergått till protektionisterna. Detta anser jag vara en orättvis beskyllning, ty de hafva i sin reservation uttryckligen förklarat, att de stå fast vid sin frihandelstro. Jag kan icke neka till, att da jag först genomläste dessa herrars reservation, kom jag att tänka på den stormagt, som kallas den katolska kyrkan. Den är, såsom herrarne veta, så beskaffad, att den i tider af yttersta nöd försigtigt gifver vika utan att uppgifva ett tecken af sina principer. Detta synes äfven vara förhållandet med de fem reservanterna. Men den stat, som, i förlitande på den katolska kyrkans tillfälliga undfallenhet, velat visa tillmötesgående mot densamma, han har vanligen fått ångra sig; och detta är något, som vi protektionister böra taga ad notam.

Den ifrågavarande reservationen har nyss blifvit behandlad af

*Angående
tullsatserna
å spanmål,
malen och
omalen.
(Forts.)*

*Angående
tullsatserna
å spanmål,
malen och
omalen.
(Forts.)*

en talare, men jag kan icke underlåta att äfven säga några ord om den. Den innehåller nemligen ett och annat, som torde böra mot-sägas. Reservanterna hafva genom användande af en viss metod räknat ut det s. k. qvarnskyddet eller rena tullskyddet, men de hafva icke lemnat ett tecken till bevis för att den af dem använda metoden är den rätta. De hafva kommit till det resultatet, att 47¹/₂ öres qvarnskydd är fullt tillräckligt, men de lemna icke heller därför något bevis. Det enda skäl, de anført, är att de tullar, som infördes år 1892, innehöllo en proportion, som medgaf ett sådant qvarnskydd. Men det finnes icke någon utredning af att tullskyddet 1892 var rätt afvägd. Reservanterna medgifva för öfrigt, att det s. k. qvarnskyddet icke blir ren vinst för qvarnegarne, men hvad dessa möjligen förlora i detta fall taga de igen på den s. k. sammalden. Ja, jag tror mycket väl, att mjölnarne förtjena rätt mycket på den senare, men då reservanterna icke framlagt några beräkningar rörande förhållandet mellan qvarnskyddet och mjölnarnes vinst, tror jag icke man kan vidare fästa sig vid deras resonnement. En annan reservant, herr Fredholm, har dessutom med siffror visat, huru konsumtionen af hvetemjöl allt mer och mer tilltager i städerna till förfång för rågmjölet, och detta medför naturligtvis, att qvarnegarnes vinst i detta hänseende smänningom inskränkes. Härmed må dock vara huru som helst. Det är i alla fall icke min mening att plädера till förmån för qvarnegarne, men jag tror, att reservanterna icke framlagt så klara skäl för sin mening, att vi protektionister böra hålla på deras åsigt framför utskottets.

De skäl, som tala för ett kraftigare skydd åt jordbruket, äro allmänt kända samt äro här i dag ytterligare framhållna. De mot-skäl, som deremot framhållits, äro ock af en synnerlig vikt, och jag skall därför bedja få sysselsätta mig med dem ett ögonblick. Våra mot-ståndares förnämsta skäl är, att dessa tullar utgöra en börda, som kastas på de öfriga samhällsklasserna. Detta är alldeles sant, i den händelse att priset på de produkter, som det här är fråga om, är sådant, att det medgifver rimlig ersättning för produktionskostnaderna. Vill jordbrukaren då skaffa sig en ökad vinst genom tullar, så är det orättfärdigt. Men nu vet hvar och en, att priset på spanmål för närvarande är sådant, att det understiger produktionskostnaden, och då kan jag icke förstå, att den åtgärden, att man genom tullen nödgar de öfriga samhällsklasserna att betala så mycket, att jordbrukaren får igen sina produktionskostnader, kan kallas en orättvis börda, som lägges på de öfriga samhällsmedlemmarnes axlar.

Eller männe de öfriga samhällsklassernas existens eller välmåga är beroende deraf, att de få köpa de ifrågavarande produkterna till underpris? Eller äro dessa samhällsklassers inkomster och arbetarnes aflöningar beräknade på det sätt, att som en viktig faktor deri ingår, att de skola få köpa säden eller brödet till underpris? Jag tror icke, att så är förhållandet, och då kan man icke heller tala om att det är en orättvis börda, som pålægges dessa samhällsklasser.

Dyrheten af en vara beror för öfrigt icke — jag vill fästa uppmärksamheten dervid — på hvad som betalas för varan i så och så många ören eller så och så många kronor, utan den beror hufvud-

sakligen på tillgången af bytesmedel. Och med afseende härå tror jag icke, att de öfriga samhällsklasserna verkligen stå så lågt i ekonomiskt hänseende, att de icke godt kunna betala så mycket för jordbrukets produkter, att produktionskostnaderna betäckas. Vi veta, att *industrien*, om den också icke har en lysande ställning, dock är ganska väl skyddad. Industriidkarne lära sannerligen icke behöfva sälja sina produkter för ett pris, som understiger produktionskostnaderna. *Bankerna* öfverflöda af penningar, både de stora och de små, och det är icke jordbrukarne, som der göra några insättningar; de uppträda tvärtom i allmänhet som läntagare. I sparbänkerna, der just de smås tillgångar hopsamlas, ökas behållningen snart sagdt för hvarje år. Så t. ex. har i postsparbanken behållningen under det senaste året ökats med icke mindre än 5,200,000 kronor. Jag har icke med detta velat säga, mine herrar, att de öfriga samhällsklasserna befinna sig i någon lysande ställning, men jag tror visst icke — jag upprepar det än en gång — att de sakna förmåga att betala så mycket, som fordras för att jordbrukarne skola få igen produktionskostnaderna för sina varor.

I herr Fredholms reservation finnas åtskilliga siffersammanställningar, hvarmed han söker visa, att för närvarande tyngre skatter icke hvilat på jordbrukarne än på den öfriga befolkningen. Huruvida dessa siffror och de sammanställningar, som der återfinnas, äro rigtiga, har jag icke varit i tillfälle att kontrollera. Men man bör dock uppmärksamma tvenne förhållanden, som vi alla känna, dels att jorden kanske är högre taxerad, än som motsvarar dess afkastning i allmänhet och med säkerhet högre, än som betingas af dess afkastning vid nuvarande låga priser på jordbrukets produkter, dels att jorden är, enligt statistiska uppgifter, i medeltal inteenkad till omkring 40 procent af dess taxeringsvärde. Således betalas skatt för en stor del deraf, som icke lemna motsvarande inkomst.

För öfrigt, när det är fråga om skatter, må vi också taga i betraktande, att det icke allenast är skatterna till staten utan äfven andra skatter, som här böra uppmärksammas. Det finnes, mine herrar — och det är kanske många stadsbor, som icke beaktat detta förhållande — en skatttitel, som är en bland de för jordbruket mest betungande, och det är den, som angår utskylder till svenska kyrkan. De utskylder, som i detta hänseende betalas af landkommunerna, uppgå till icke mindre än 4,800,000 kronor, och af denna summa är det blott en obetydlig del, som betalas af andra skatteföremål och af enskilda personer. Det är, enligt hvad jag tror, närmare 4 millioner, som utgå endast af jordbruket. Då nu den bevillning, som erlägges af jordbruket, uppgår till mellan 1300- och 1400-tusen kronor, blir det ju en afgift på nära 3 kronor per bevillningskrona, som jordbrukarne ha att betala i detta hänseende. Något liknande förhållande finnes ej i fråga om städerna. Deras afgifter till presterskapet uppgå, enligt statistiska uppgifter, till omkring 700,000 kronor på en bevillningsafgift af bortåt 3 millioner kronor — jag räknar naturligtvis icke in den s. k. tilläggsbevillningen. Detta är väl omständigheter, som böra beaktas och som ådagalägga, att man icke med fog kan

*Angående
tullsatserna
å spanmål,
malen och
omalen.*

(Forts.)

Angående
tullsatserna
å spannmål,
malen och
omalen.
(Forts.)

säga, att jordbruket numera icke är högt beskattadt. Det är i själfva verket fortfarande rätt tungt beskattadt.

Ett annat skäl mot tullar har man i dag på förmiddagen hört flera gånger framhållas, nemligen att tullarne skulle gagna endast de större jordegarne. Detta skäl har verkligen blifvit så många gånger bemött — bäst af en talare på kalmarbänken — att jag icke vill uppehålla mig dervid. Men det skulle just roa mig att veta, om de herrar, som åberopat sig på detta skäl, ha sig bekant, huru stor areal jord en person bör bruka för att derifrån kunna sälja någon säd. Jag tror knappast, att de stadsrepresentanter, som yttrat sig härom, tagit närmare reda derpå.

Till sist, mine herrar, vill jag fästa uppmärksamheten vid en annan sida af saken, som icke här i dag blifvit berörd — nemligen angående den solidaritet, som bör finnas mellan de olika samhällsklasserna. Denna solidaritet är ganska klen i vårt land. Detta beror nog till en stor del på historiska förhållanden, och det torde dröja länge, innan man får se någon ändring deri. Jag hoppas dock, att förr eller senare en förbättring skall inträda. Men när man i detta hänseende jemför förhållandena hos oss med förhållandena t. ex. i Frankrike, får man verkligen underliga tankar. I sistnämnda land, der samhällsklasserna äro i politiskt hänseende betydligt söndrade, råder en enighet i ekonomiskt hänseende, som är anmärkningsvärd. Det är känt, att ungefär hälften af befolkningen der bor i städerna, och med all sannolikhet sysselsätter sig en stor del af den öfriga befolkningen, som bor på landet, icke med jordbruk. Men när det varit fråga om att införa eller höja sädestullar, har man aldrig hört en sådan opposition som hos oss, ehuru i deputeradekammaren blott sitter en minoritet af jordbrukare. Jag tror, mine herrar, att om man hos oss icke kommer till bättre förhållanden i detta hänseende, skola i framtiden ganska många frågor förgäfvos få vänta på sin lösning.

Här finnas nog åtskilliga personer i denna kammare, som resonera på följande sätt: om I jordbrukare behöfven hjälp för att få ett högre pris på edra varor, lät vara att I endast viljen derigenom hafva produktionskostnaderna betäckta, så kommer det oss icke vid. Vi skulle genom tullarne ådragas ökade utgifter, och det är ovärdigt att kasta denna tunga på oss. I samma andedrag fordra dessa personer, att vi skola antaga en *pensioneringslag* för arbetare, och säga: i kraft af denna samhällsklassernas solidaritet yrka vi, att I jordbrukare, direkt såsom arbetsgifvare och indirekt genom att anslå medel från staten, till hvilken I skatten, bidragen till denna arbetarnes pensionering. Tron I verkligen, mine herrar, att det i längden går att förfara på detta sätt? Jag tror icke, att det går an att åberopa solidariteten, när det är fråga om andra samhällsklassers förmåner, men ställa sig afvärfjande mot denna solidaritet, när det gäller jordbrukarnes. Vi böra alla hjälpa hvarandra, mine herrar, det är min teori och min praktik.

Herr talman, jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr *Kumlin* förklarade sig instämma i detta yttrande.

Herr friherre Bonde: Herr talman, mine herrar! Då diskussionen i denna kammare redan antagit karakteren af öppen votering, anser jag det äfven vara min skyldighet att här framställa min åsigt i den föreliggande frågan. Jag vill ingalunda upptaga kammarens tid med att söka framhålla de skäl, som jag anser tala för densamma, och lika litet vill jag söka vederlägga de skäl, som deremot blifvit anförda, huru frestande det än skulle vara att bemöta i synnerhet den senaste talarens vidlyftiga och sakrika anförande.

*Angående
tullsatserna
å spannmål,
malen och
omalen.
(Forts.)*

Jag anser fortfarande, att tullar på spannmål icke allenast äro vanmäktiga såsom medel att upphjelpa det betryckta jordbruket, utan att de dessutom äro af våda för hela samhällets sunda utveckling och särskildt för jordbrukets förkofran.

Jag tror, mine herrar, att man kan förlikna användandet af tullar vid bruket af morfin, hvilket visserligen för tillfället medför en lindring, men som ständigt måste tagas uti ökade mängder. Så äfven med spannmålstullarne. Det visar oss erfarenheten från andra länder, det visar oss erfarenheten äfven från vårt eget land. Vi stå ju nu inför en ökad spannmålstull. Det är blott ett af de första stegen framåt. Jag är öfvertygad om att flera sådana ökningar af det farliga gifvet komma att här föreläggas oss och tyvärr kanske äfven måste intagas.

Under sådana förhållanden är det naturligtvis min önskan att kunna motsätta mig denna ökade, farliga dosis. Jag skulle vilja söka bidraga till att bibehålla det så många gånger omordade status quo, nemligen 1 krona 25 öre spannmålstull, och jag instämmer därför fullkomligt med de talare, som yrkat bibehållande af denna gamla tullsats. Tyvärr blir det kanske omöjligt att nu i afgörandets ögonblick få nedlägga sitt votum för en sådan tullsats. Och ställes jag i afgörandets ögonblick i tvekan mellan 3 kronor 15 öre och 3 kronor 70 öre — dessa hvarandra bra liknande tullsats — blir det med tungt sinne, som jag går till valurnan att uppfylla min medborgerliga pligt. Under sådana omständigheter, herr talman, har jag icke något yrkande att göra.

Herr Persson i Killebäckstorp: Jag skall be att få endast med några få ord gifva till känna min ståndpunkt i frågan. Jag tror, i likhet med flere föregående talare, att skilnaden på den tull å malen och omalen spannmål, som regeringen föreslagit, är alldeles för stor. Om Riksdagen nu godkänner detta, så är jag viss om att dessa nu föreslagna tullar icke komma att göra den nytta för svenska jordbruket, som meningen varit. Ty då komma helt säkert vara qvarn-egare, i synnerhet de som ega stora qvarnetablissemang vid våra kuster, icke att köpa en enda tunna spannmål af svensk produktion, utan endast införskrifva stora spannmålskvantiteter från utlandet samt förädla den varan och dermed öfversvämma den svenska marknaden, samt öfva stort tryck på det svenska mjölet. Jag tror därför, att om mjöltullen bestämmes till 6 kronor 50 öre, så borde spannmålstullen sättas: 4 kronor 25 öre, eller att i fall — hvilket är mest antagligt — bevillningsutskottets förslag kommer att bifallas, eller att en tull af 3 kronor 70 öre kommer att bestämmas för omalen spannmål, så borde mjöltullen sänkas från 6 kronor 50 öre till 6 kronor. Men

Angående
tullsatserna
å spannmål,
malen och
omalen.
(Forts.)

som dessa siffror enligt min tanke icke hafva någon ntsigt att vinna kamrarnes och Riksdagens bifall, så skall jag icke heller göra något yrkande derpå, utan skall i sådant fall anhålla om bifall till bevillningsutskottets förslag.

Herr Svensson från Karlskrona: Herr talman, mine herrar! En talare på kalmarbänken yttrade nyss, att han skulle illa motsvara det förtroende, som hans valmän gifvit honom, om han icke röstade för den högsta af de tullsats, som här äro i fråga. För min del vill jag säga, att jag illa skulle motsvara det förtroende mitt samhälle lemnat mig — ett samhälle, som till ojemförligt största delen består af motståndare till lifsmedelstullar — om jag icke skulle lemna min röst till den *minsta* tullsats, som är möjlig att få fram. Herrar protektionister må icke förtänka oss, att vi stadsrepresentanter, representanter äfven för de små arbetarne, icke vilja pålägga en beskattning, som verkar progressivt nedåt, då nemligen ju större familj en person har att underhålla, ju större blir den skatt, som han nödgas erlægga. Det är därför jag underskrifvit den motion, som blifvit i denna kammar framburen af herr Kardell. Jag skulle därför, herr talman, af mitt fullaste hjerta önska, att denna motion kunde vinna icke endast kammarens utan Riksdagens bifall. Men såsom förhållandena ställa sig, har man väl icke den ringaste förhoppning, att denna motion skall vinna bifall inom Riksdagen. Det är därför jag, i trots af att en talare på stockholmsbänken — den förste, som derifrån i dag yttrade sig — sade att öfvergifvandet af den kompromisslinie, som vi intagit år 1892, skulle beteckna ett språng i protektionismens öppna famn, likväl, i händelse jag vid omröstningen endast kommer att få välja emellan reservationen och utskottets förslag, kommer att föredraga att rösta för den förstnämnda. Jag gör det därför, att jag hoppas att, sedan nu utskottets förslag blifvit antaget af Första Kammaren, en del af de mera moderata tullvännerna skola finna sig tillräckligt tilltalade af den jemförelsevis höga tullsatsen af 3 kronor 15 öre på omalen spannmål och ännu mera af den enligt mitt förmenande rigtiga relation, som ligger mellan den omalen och den malna spannmålen i herr Johan Johanssons i Noraskog med fleres reservation. Såsom förhållandet nu är, kan jag likväl icke här göra något yrkande. Men som sagdt är: ställes jag i valet emellan de båda förslagen, reservanternas och utskottets, kommer jag att obetingadt rösta för reservanternas förslag, anseende mig dermed bäst tjena mina valmän — Jag känner icke något imperativt mandat; men jag vet huru valmännen önska och vilja hafva det, och jag skall försöka att göra det bäst möjliga och välja det bäst möjliga under de förhållanden, som föreligga.

Jag har, herr talman, intet yrkande att framställa.

Herr Lundström: Herr talman, mine herrar! Jag skall, då jag vet att nu så många talare begärt ordet, icke för någon särdeles lång stund upptaga kammarens tid. Herrarne torde veta, att jag icke är någon vän af tullar, liksom jag icke heller älskar tullstrider. Jag representerar dock en landsdel, som, vare sig jag tänker på de

dervarande landtbrukarne, de mindre landtbrukarne särskildt, eller den dervarande arbetarebefolkningen, icke har någon som helst nytta utaf tull på spanmål. Det var verkligen med en betydlig förstämning, som man på min hemtrakt mottog den underrättelsen, att Konungen i kraft af sin grundlagsenliga rätt hade höjt tullen på spanmål och mjöl, och det var ganska många, som sade, att när jag komme hit till Riksdagen, skulle jag göra, hvad jag kunde för att bringa tullbeloppet ned igen. Jag förklarade min erfarenhet vara den, att man här föga kan uträtta. Det är magten, som drager vinsten i den slutliga voteringen. Jag skall därför icke heller nu inlåta mig på att försöka anföra något enda skäl i tanke att öfvertyga någon af kammarens ledamöter. Den erfarenhet, som vi här gjort under de år, som förflutit efter år 1888, har visat att, man må resonera huru man vill, så vinner man aldrig det målet att öfvertyga någon, som i tullfrågor har en motsatt åsigt. Det är därför, som jag endast velat angifva min egen ställning nu vid denna frågas afgörande. Jag skulle sjelf allra helst hafva för egen räkning önskat, att den af herr Bromée framställda reservationen hade haft utsigt att blifva af Riksdagen antagen. Men jag har ingen förhoppning derom, och därför förbehåller jag mig, utan att göra något särskildt yrkande, att i den slutliga voteringen med min röst bidraga dertill, att det lägsta belopp, som möjligen kan hafva utsigt till framgång, måtte blifva Riksdagens beslut.

*Angående
tullsatserna
å spanmål,
malen och
omalen.
(Forts.)*

Herr Eklundh från Lund: Efter de många och delvis äfven sakrika anföranden, som uti förevarande fråga denna dag i kammaren hållits, behöfver jag icke vara mångordig. Jag kan inskränka mig till att återopå och instämma uti hvad herr Odhner och i hufvudsak äfven herr friherre Bonde förut i dag anfört, synnerligast som ytterligare diskussion i frågan helt visst icke torde tjena till mycket, då tydligtvis en hvar redan fattat det beslut, som han anser vara det för tillfället lämpligaste och bästa. Jag ber dock att få tillägga, att å ett mycket talrikt besökt möte, som för kort tid sedan hållits inom det sambälle, jag för närvarande har äran att representera, man på det lifligaste protesterat mot den af Kongl. Maj:t genom kungörelsen den 5 januari detta år påbjudna förhöjningen i tull på spanmål, malen och omalen. Man ansåg nemligen, att denna tullförhöjning vore för de mindre bemedlade i vårt land mycket betungande och orättvis.

Jag har intet yrkande att framställa.

Herr Henricson: Herr vice talman! Då tiden är så långt framskriden, och många talare ännu äro anmälda, skall jag icke upptaga kammarens tid med något anförande, utan inskränka mig till en anhållan att få instämma i det af herr friherre Bonde helt nyss angifna anförande, emedan hvad deri blef frambållet hufvudsakligen öfverensstämmer med min ställning i frågan.

Herr Thestrup: Herr vice talman! Med anledning af den långt utdragna debatten skall jag endast anhålla att få till kammarens

Angående
tullsatserna
å spannmål
malen och
omalen.
(Forts.)

protokoll antecknadt, att, då jag inom kort kommer att ställas i det nödtvungna valet emellan utskottsmajoritetens förslag om en förhöjd tull af 3 kronor 70 öre på omalen spannmål och det af Andra Kammarens fem reservanter inom utskottet föreslagna lägre beloppet af 3 kronor 15 öre, skall jag, särskildt vid det förhållande, att jag anser föga eller ingen anledning förefinnas till framgång för den af herr Bromée framställda reservationen, i hvilken han icke inom utskottet vunnit understöd ens af sina frihandelsvänliga kamrater från denna kammare, vid den slutliga voteringen rösta för det lägre tullbeloppet.

Herr Petersson i Däuningelanda: Herr vice talman! Då vi hafva att lagstifta om en så vigtig fråga som denna, hvilken så djupt ingriper i landets modernäring, anser jag det vara nödvändigt att få skyddet satt så, att det kommer den näring till godo, som företrädesvis behöfver det. Jag vill gerna vara med om att qvarnagarne skyddas. De behöfva nog skydd de också. Men då jag nämner qvarnagarne, så afser jag egarne af de många vattenqvarnar, som ligga inne i landet, och hvilka äro våra egentliga afnämare. Sådana qvarnar, som ligga närmare kusten, hafva vi icke någon nytta af. Ty dessa stora qvarnetablissemant köpa icke i småpartier, utan der få vi se oss om efter en annan marknad. De hafva tydligtvis så stora fördelar af att förmala utländskt spannmål, att de äro för stora affärsmän för att samla i hop småpartier och köpa upp spannmål inom landet. Det skulle blifva dem allt för dyrt. — Då jag uttalar detta, har jag naturligtvis velat säga, att jag icke anser den proportion, som bevillningsutskottet satt emellan tullen på omalen och malen spannmål, vara ett tillfyllestgörande skydd för jordbruket. Jag kan visserligen vara med om en spannmålstull af 3 kronor 70 öre, men jag kan icke vara med om en mjöltull af 6 kronor 50 öre. — För att icke förlänga diskussionen vid denna sena timme skall jag, sedan jag angifvit min ställning i frågan, icke längre upptaga kammarens tid. Men jag får tillkännagifva, att jag kommer att yrka en nedsättning i mjöltullen till 6 kronor.

Herr Bengtsson i Gullåkra: Herr vice talman, mine herrar! Då denna fråga varit före i Riksdagens Andra Kammare, har jag alltid förut röstat emot spannmålstullar. I qväll kommer jag antagligen att rösta för en tull af 3 kronor 15 öre på omalen spannmål och 5 kronor 25 öre på mjöl. Detta gör jag naturligtvis därför, att jag anser att i det läge, som tullfrågan nu har, det icke kan tjena till något att komma och vilja rösta för det lägre beloppet af 1 krona 25 öre, som herr Bromée föreslagit. Det vore, efter min förmening, detsamma som att rösta för 3 kronor 70 öre, och så högt vill jag icke gå. Om jag nu genom detta mitt handlingssätt kommer att betecknas som öfverlöpare eller blifva anmäld för mina valmän, det bekymrar mig föga. Jag kommer nu som alltid att handla efter bästa öfvertygelse. — Fullt öfvertygad, som jag är, att det icke lönar sig att framhålla några vidare omständigheter, än hvad som redan framhållits, mot det förslag, som bevillningsutskottet här fram-

lagt om högre tullskydd, skall jag icke uppehålla mig vid det. Men jag skall dock be att till det tullskyddsvänliga partiet i denna kammare få göra en vördsam hemställan och förfrågan: Kan det verkligen vara politiskt klokt att sträcka sina pretentioner så högt, som partiet gjort i föreliggande utskottsbetänkande? Å ena sidan kan man naturligtvis icke gerna annat än medgifva, att jordbruket under senare åren till följd af låga spanmålspris varit i ett ganska betryckt läge, och att jordbrukarne många gånger haft svårt att utbetala sina skatter till staten, kommunen och till sina arbetare.

Jag vågar påstå, att mången jordbrukare med grämlse måste se, hurusom, oaktadt hans trägna arbete vid jordbruket hela året om, det dock visat sig, att ställningen vid årets slut varit sämre än vid dess början, hvarför han nödgats att å nya sätta sig i skuld. Då dertill kommer, att de redskap, som jordbrukaren begagnar, hafva under de senare åren väsentligen fördyrats just till följd af den dem åsatta tullen, så kan jag för min del icke se, att det kan vara rättvist att påstå, att jordbrukets kraf på skydd här vid lag kan vara så obefogadt, som det framhållits här af flere talare i dag. Å andra sidan må man gerna medgifva — och det går jag gerna med om — att en tull på spanmål och en tull på råg äro liktydiga med en skatt på brödet, samt att lifsförnödenheterna komma att härigenom fördyras. Det skydd, man vill gifva jordbruket, måste naturligtvis blifva en skatt, som i viss mån kommer att drabba den icke jordbrukande delen af Sveriges befolkning. Jag tror därför, att man bör mycket *noga* öfverväga, och det ligger stor vikt der uppå att så sker, att man får dessa tullar sätta måttligt höga och icke allt för stränga eller med andra ord icke sträcker anspråken längre, än jordbrukets behof kräfver.

Afven från ett par andra synpunkter sedt, tror jag det kan vara ganska farligt att sätta tullskyddet allt för högt.

Å ena sidan kan man tänka sig, att, om man sätter tullskyddet allt för högt, man skall vid första vindfläkt, då spanmålsprisen höja sig, nödgas till följd af den stränga påtryckningen från de obemedlade klasserna, nedsätta tullskyddet, och det böra vi väl alla vara ense om, att ingenting är så skadligt, som allt för täta ombyten af tullsatter, ty sådant kan icke gagna hvarken den enskilde eller landet i dess helhet.

Å andra sidan kan det också hända, att man blir mera löshändig med att bevilja stora anslag på ena eller andra hållet, då man har alltför rika tillgångar i statskassan. Skulle man då en gång nödgats taga bort tullskyddet, så kan det blifva ganska svårt sedermera att genom en annan beskattning fylla de luckor, som under tiden till äfventyrs kunnat uppstå i statskassan.

Jag tror därför, att det vore lyckligt och klokt, om tullskyddsvännerna inom denna kammare ville sänka sina anspråk till den nivå, som af reservanterna, herrar Johan Johansson i Noraskog med flere, föreslagits.

Jag skall därför, herr vice talman, nu helt kort anhålla om bifall till denna reservation.

*Angående
tullsattserna
å spanmål,
malen och
omalen.
(Forts.)*

Angående
tullsatserna
å spannmål,
malen och
omalen.

(Forts.)

Häruti instämde herrar *Olsson* i Ornakärr, *Göransson*, *Petersson* i Brystorp och *Wallmark*.

Herr Fredholm från Stockholm: Då jag haft tillfälle att i själfva sakfrågan utförligt uttala mig i en reservation till utskottets betänkande, torde herrarne finna, att jag för den skull icke haft någon anledning att nu begära ordet för att ytterligare ingå i saksdiskussion. Jag tänker icke heller upptaga tiden med att besvara de invändningar, som mot mina uttalanden i reservationen här hafva blifvit framställda. Jag har begärt ordet endast och allenast för att klargöra det sätt, hvarpå jag kommer att handla i afgörandets ögonblick. Jag gör det därför, att här på förmiddagen en af mina ärade kamrater på denna bänk uttalat sina åsikter om det sätt, hvarpå man borde gå till väga vid röstningen — åsikter, som, enligt mitt förmenande, icke mana till efterföljd.

Innan jag inlåter mig derpå, vill jag likväl framhålla, att, såsom herrarne genom min reservation redan hafva sig bekant, jag i denna icke framställt något yrkande. Jag är dock lika väl som den ärade talaren, till hvilken jag nyss vände mig, »i princip frihandlare och jag är framför allt fiende till allt hvad lifsmedelstullar heter» och vidare är jag, liksom han, »vald på ett rent frihandelsprogram». Men på grund deraf har jag, i olikhet med honom, ansett mig vara förhindrad att med afseende å spannmål framställa något annat yrkande, än på ren tullfrihet. Då jag emellertid hade mig bekant, att ett sådant yrkande icke skulle vinna ringaste gehör i denna kammare, underlät jag att i min reservation framställa detta yrkande. Och om jag, när jag skref min reservation, icke derom kunde vara fullt öfvertygad — nemligen derom, att ett sådant yrkande icke skulle vinna gehör i denna kammare — har jag likväl af denna dags öfverläggningar blifvit derom på det fullständigaste förvissad, ty ingen af mina ärade meningsfränder har kommit fram med något annat yrkande, än att man skall hafva tull på spannmål. För min egen del kan jag icke förmå mig att framställa ett sådant yrkande, och då jag icke har någon pligt att i hvarje föreliggande fråga göra yrkande, tillåter jag mig äfven nu underlåta att framställa något sådant.

Deremot är det min pligt att i hvarje fråga afgifva min röst, och enligt 60 § riksdagsordningen är jag skyldig att alltid besvara framsteld proposition med endast ja eller nej. När det nu i föreliggande fall förhåller sig så, att jag icke blir i tillfälle att af fullt hjerta kunna rösta ja till någon af de propositioner, som jag vid det slutliga afgörandet får att välja på, så blir jag då, dertill nödd och tvungen, föranlåten att rätta mitt handlingssätt efter sig företeende omständigheter. Och då jag det gör, inlåter jag mig icke på någon slags kompromiss.

Jag kan för öfrigt icke förstå, att här är fråga om någon kompromiss. Att jag icke kan förstå det, tillskrifver jag visst icke någon min ringare förmåga att bedöma föreliggande saker, än den ärade talare, som framkom med påståendet, att här vore fråga om kompromiss, utan beror detta helt enkelt på det mycket olika läge,

hvari han och jag befinna oss. Jag intager i denna kammare en helt obetydlig ställning, och måhända därför har det icke fallit någon in att komma till mig och fråga, huru vida jag skulle vara benägen att gå med på tull å spanmål, om majoriteten i denna kammare deremot skulle vara villig att nedsätta sina anspråk på tullskydd. Och då jag saknar hvarje sådan erfarenhet, kan jag för min del icke förstå, att här är fråga om någon sorts kompromiss.

Deremot är det någonting annat, som jag fullt begriper och som jag vid detta och vid andra tillfällen fått tillräckligt öfva mig i. Det är — något som den ärade talare, jag nyss påpekade, icke vill göra — att böja mig för *omständigheternas magt*. Om här vore fråga om religion, då skulle äfven jag följa hans exempel och gå martyrens öde till mötes, utan att göra det ringaste afsteg från min uppfattning och mina åsikter. Men när här föreligger en ekonomisk fråga och det gäller, huru vida man skall få det bästa möjliga eller det mest obehagliga, då får jag lof att vara klok nog att rätta mig efter omständigheterna och söka vinna det minst ofördelaktiga. Detta medför alls ingen nödvändighet att skrinlägga sina åsikter, och det har, så vidt jag vet, heller aldrig inträffat, att man förmenat någon att gifva fullt uttryck åt sina åsikter.

Men att handla, i synnerhet när man icke har någon magt, det är något annat än att envist fasthålla vid egna åsikter och oböjligt följa sina valmäns program.

Hvad det senare vidkommer, så vill jag för det första säga, att jag aldrig ett ögonblick under hela den tid, jag deltagit i Riksdagens arbeten, ansett mig vara representant endast för mina valmän, d. v. s. för den delen utaf befolkningen i min valkrets, som har rösträtt. Jag har deremot alltid ansett mig ock representera alla dem, som sakna sådan. Om det därför skulle komma att inträffa, såsom nu, att jag genom ett ensidigt fasthållande af mina valmäns program skulle befara att skada och i högst väsentlig grad skada det öfvervägande flertal, som icke har rösträtt, så tager jag icke så stor hänsyn till mina valmäns program, som jag annars skulle göra; och jag är fullt förvissad, att mina valmän skola till alla delar gilla detta mitt handlingssätt. Ty då de satt mig hit, förmodar jag, att de hafva haft det förtroendet till mig, att jag i viktiga ögonblick skall taga den hänsyn till omständigheterna, som omständigheterna kräfva, och dervid mera nyttja mitt förstånd än deras program.

Hvad nu mig sjelf beträffar, så, huru obegripligt svårt det är att gå och rösta för en sak, som man af innersta öfvertygelse vet vara till skada för samhället, får jag dock säga, att om det icke gäller någonting annat än att offra mina åsikter, eller till och med om det skulle gälla att offra min person, anser jag ett sådant offer vara riaga, derest jag dermed i någon liten grad skulle kunna befrämja det allmänna bästa.

Då jag sagt detta, kunna herrarne mycket väl förstå, att jag icke kan stå på en sådan ståndpunkt, der man vill förneka möjligheten af att rösta för en annan tullsiffra än 1: 25. Huru jag kommer att rösta, det kommer att bli för beroende på de omständigheter, som föreligga, när röstningen försiggår. Men skulle omständigheterna da

Angående
tullsatserna
å spannmål,
malen och
omalen.
(Forts.)

gestalta sig på sådant sätt, att jag genom att rösta för 1: 25 derigenom skulle bidraga till att i den gemensamma omröstningen det komme att väga mellan det af Första Kammaren fattade beslutet om en tull af 3 kronor 70 öre och det af Andra Kammaren fattade om en tull af 1 krona 25 öre, då anser jag, att jag med min röst bidragit till att den höga tullsatsen blir gällande.

Jag har velat säga detta, på det att icke den ringaste tvekan må kunna vara rådande om, huru jag kommer att handla.

Jag skulle härtill vilja lägga ett par ord, som icke beröra denna sak. Jag skulle vilja rigta en ödmjuk anhållan till denna kammars majoritet att taga i allvarligt betraktande, hvad det i själfva verket har för betydelse att under långa tider predika solidaritet mellan olika samhällsklasser och deras intressen, utan hänsyn till arten och beskaffenheten af dessa intressen, så att, om blott en samhällsklass befinner sig i betryck, det skall vara de andra samhällsklassernas skyldighet att understödja den betryckte, oberoende af eller med ringa hänsyn till, om der föreligger verkligt behof eller icke. Jag skulle vilja be herrarne taga detta i öfvervägande, för att dermed vara på det klara, om och när den tidpunkt inträffar, då den samhällsklass, som *nu* intet har att säga i denna kammare, kommer att för egen del taga i anspråk denna kammars uppfattning om hvad solidariteten kräver. På hvilken motståndskraft i samhället skolen I då kunna repliera, för den händelse de nu rösträttslöse då skulle komma att framställa oberättigade anspråk?

Herr Palme: Jag skall be att få ansluta mig till den af herrar Bromée m. fl. framställda reservation, och jag gör detta utan motivering, då jag såsom utpreglad frihandlare föreställer mig, att en sådan dervidlag icke torde vara af behövet påkallad.

Det har antydts, att denna mening icke torde inom denna kammare eller inom Riksdagen kunna påräkna så stor anslutning. — Jag tillåter mig att vara af en annan mening. Jag gör det icke så mycket därför, att det inom denna kammare finnes en alldeles speciel grupp, hvilken tagit såsom sitt särskilda partimärke ordet *frihandelsvänlig*, utan fastmer med hänsyn till de många uttalanden, som gjorts vid de allmänna valen 1893, då ju ett mycket stort antal af denna kammars ledamöter förklarade sig vilja bestämdt hålla på »status quo». Detta uttalades icke endast bland landsortsrepresentanterna, utan äfven bland stadsrepresentanterna. Jag fäster mig dervid icke minst vid de ärade kamraterna på stockholmsbänken, hvilka hafva sina platser till höger om mig, och af hvilka en, om man får tro ett i Aftonbladet infördt s. k. interview, skulle hafva uttalat, att han skulle anse en höjning af lifsmedelstullarna vara en stor olycka, som han ville bekämpa. En annan skulle hafva yttrat, att han icke ens för det af honom särskildt omhuldade försvarsväsendets räkning ville vara med om att höja lifsmedelstullarna. En tredje skulle hafva sagt, att han var för de nuvarande lifsmedelstullarnes bibehållande, men lika absolut motståndare till deras höjande som motståndare till fläsktullen.

Under sådana förhållanden föreställer jag mig, att såväl medlemmar af det af mig nyss berörda parti inom denna kammare som samtliga och utan undantag de, hvilka vid valet 1893 förbundo sig att hålla på status quo, alla såsom en man skola rösta för tullarna 1 krona 25 öre och 2 kronor 50 öre. Om likväl vid den slutliga omröstningen valet skulle stå mellan utskottets förslag samt de af herrar Johan Johansson i Noraskog med flera föreslagna tullsatserna — om valet sålunda skulle stå uteslutande mellan dessa begge alternativ — så är det helt naturligt, att jag af två onda ting skulle välja det minst onda. Till dess emellertid denna eventualitet framställer sig, anhåller jag få yrka bifall till herrar Bromées med fleras reservation.

*Angående
tullsatserna
å spannmål,
malen och
omalen.
(Forts.)*

Herr *Ericsson* i Wäsby förenade sig med herr *Palme*.

Herr *Göthberg*: Då spannmålstullarna 1888 åsattes, uttalades en förhoppning derom, att de skulle i sin mån bidra till hög arbetsförtjenst icke allenast för jordbruksarbetarne, utan äfven för industriens arbetare. Erfarenheten har emellertid under senare tider visat i många fall raka motsatsen. Icke nog dermed. Flera industriella anläggningar hafva måst nedlägga sin verksamhet, och på grund deraf hafva ock flere arbetare blifvit utan arbete. Detta visar, att det icke endast är jordbruket, som lider betryck, utan äfven industrien.

Då jag förnämligast ser denna fråga ur skattesympunkt, kan jag icke genom att hjälpa ett mindretal jordbrukare gå in på att lägga på flertalet af vårt lands befolkning en börda, som kommer att drabba ganska tungt och tynga dem mest, hvilka hafva minsta förmågan att bära densamma.

Herr vice talman! Jag skall icke göra något yrkande och har endast velat till protokollet få antecknad, att jag för min del icke kan bidra till att ytterligare fördyra brödfödan för den redan nog betryckta arbetarebefolkningen.

Herr *Ekströmer*: Då jag redan förut haft tillfälle att tillkännagifva min ståndpunkt i denna fråga, och den sannolikt är ganska väl känd, kan jag nu fatta mig mycket kort. Jag vill dock icke underlåta att i likhet med flere föregående talare konstatera det verkliga betryck, hvari vårt jordbruk för närvarande befinner sig. Detta betryck består uti förut icke anade låga pris på alla de produkter, som jordbruket kan lemna, under det samtidigt jordbrukets utgifter icke hafva sjunkit, hvarken med afseende å räntor eller med hänsyn till skatter, utan förhållandet har snarare nog varit tvärt om. Det är nog sant, att den nu ifrågasatta tullsatsen icke kan helt och hållet råda bot för dessa förhållanden eller upphjälpa detta betryck. Men den kan dock i någon mån lindra detsamma. Jag anser därför, att den ifrågasatta förhöjningen af spannmålstullarna och lifsmedelstullarna i allmänhet är både berättigad och nödvändig.

Man har inom denna kammare i dag framhållit, att denna förhöjning i lifsmedelstullarna skulle blifva mycket betungande och kanske orättvist betungande för andra klasser än jordbrukarne. Det

*Angående
tullsatserna
å spanmål,
malen och
omalen.*
(Forts.)

kan ju vara möjligt, att detta till eu del är sant. Men jag vill i motsats härtill framhålla, att fastän dessa tullar redan trädt i kraft, kan man icke säga annat, än att prisen på lifsmedel äro mycket låga. Jag kan därför icke förstå, huru man kan anse dessa tullar så ofantligt betungande.

Hvad beträffar sjelfva tullsatserna, hade jag för min del önskat, att skilnaden mellan tullen på malen och omalen spanmål hade blifvit något mindre, ty jag tror, att när man skall åsätta dessa tullar, så bör man icke åsätta dem med afseende på att qvarnegarne skola kunna införa utländsk spanmål i öfverflöd för att sedan öfversvamma hela landet med sådan spanmål. För min del skulle jag hafva önskat, om det varit möjligt, att få tullen på omalen hvete satt högre i förhållande till rågtullen, med bibehållande af samma mjöltull för dem båda, när man vet, att hvete lemnar ett större rendement än rågen och således icke behöfver så stor skilnad som denna. Emellertid skulle det vara lönlöst att här nu göra något yrkande. Jag skall därför heller icke framställa något sådant, utan blott tillkännagifva, att jag kommer att rösta för utskottets förslag.

Herr Lilliehöök: Jag skall icke med något anförande i sak förlänga diskussionen och har endast begärt ordet för att till protokollet få antecknad, att jag ämnar rösta för Kongl. Maj:ts förslag om tull på malen och omalen spanmål. Men kommer icke Kongl. Maj:ts förslag under omröstning, så kommer jag att rösta för reser-
vanternas.

Herr Truedsson: Jag skall först be att få gifva till känna, att jag af allt hjerta instämmer i herr Fredholms anförande. Jag hade icke tänkt att begära ordet i denna fråga, helst som kammaren utan tvifvel känner min ståndpunkt i densamma. Men herr Danielsons anförande på förmiddagen har uppkallat mig, och jag anhåller för den skull att med några ord få svara honom.

Herr Danielson yttrade, att synnerligen de små, fattiga jordbrukarne behöfde tullskydd. Och han förmenade, att de behöfde det särskildt därför, att de icke hade råd att dika och gödsla sin jord. Jag får upprigtigt säga, att denna hans erfarenhet går alldeles stick i stäf mot hvad jag som landtbrukare fått lära från min spädaste barndom. Jag hörde landtbrukaren på den tiden främst af allt inskärpa detta: »Derest du icke är i tillfälle att dika och gödsla din jord väl, så då ingen vintersäd. Det är en förspild möda. Så då hufvudsakligen vårsäd, till dess du är i tillfälle att dika och gödsla». Och jag hemställer till hvarje praktisk jordbrukare, om icke det så förhåller sig. Sår man ut höstsäd på jord, som icke är uppdikad och gödslad, kan man med visshet påräkna att få missväxt, under förutsättning nemligen att det är sådan jord som behöfver dikas. Men samma jord kan mycket väl bära vårsäd, om den skötes väl och torkas upp genom drifning på våren. Detta vill jag hafva sagt såsom protest mot herr Danielsons påstående att de små jordbrukarne skulle behöfva skydd för sin vintersädesodling, då de icke hafva råd att dika och gödsla sin jord. Jag har stor vördnad för herr

Danielson såsom politiker och statsman, men icke den ringaste för honom såsom landtbrukare. Ty jag får upprigtigt säga, att om herr Danielson har en sådan uppfattning af jordbruket, som han i dag uttalat, så har han blifvit efter sin tid såsom jordbrukare.

Herr Hammarskjöld yttrade, då han hade ordet, att det fans en liten landtbrukare inom hans kommittentskap, egare till $\frac{1}{16}$ mantal, hvilken bad honom att för all del verka för ökad tullskydd, naturligtvis för brödsädens odlande, så att han skulle kunna sälja sin säd.

Detta var också något, som på det allra högsta förvånade mig. Jag vågar för det första säga, att herr Hammarskjöld icke heller är någon landtbrukare efter vår tids måttstock och efter de fordringar på ett intensivt jordbruk, som nu äro nödvändiga. Och för det andra vågar jag säga, att den lilla bonden på $\frac{1}{16}$ mantal icke heller var någon landtbrukare efter vår tid och våra nuvarande förhållanden, ty då skulle han hafva förstått att till sin fördel sköta sin lilla sextonedel på helt annat sätt, än att han sökte producera brödsäd till afsalu.

Man har nu påstått, att spannmålstullar ovilkorligen skola hjälpa det svenska jordbruket. Jag skall instämma i ett sådant uttalande, om dermed afses allenast *de stora jordbruken*. Ty de stora jordbrukarne komma, äfven om de slå sig på den mest rationella skötsel af både jord och ladugård, i alla händelser att odla brödsäd till afsalu. Då blir den naturliga följden, att de på denna sädesodling också skola förtjena mera, i den mån brödsäden blir dyrare. Men jag vågar protestera på det bestämdaste mot att *de små jordbrukarne* ha någon som helst fördel af spannmålstullar. Derest de små landtbrukarne förstå att sköta sina små egendomar intensivt i förening med en förständig ladugårdsskötsel, så ha de bestämdt icke den ringaste nytta af spannmålstullar, utan tvärtom skada.

Nu kan man säga: ja, men hvar är gränsen mellan de små landtbruken och de stora? Ja, mine herrar, gränsen mellan dessa kan ju stundom vara svår att uppdraga. Men jag skall med herr vice talmannens tillåtelse taga mig friheten att försöka från den ort, der jag är hemma, framdraga ett litet exempel härutinnan, för att ungefär antyda, huru jag tänkt mig gränsen mellan de större och de mindre landtbruken. Jag vill framdraga ett exempel på ett som jag anser mindre jordbruk om cirka $\frac{1}{4}$ mantal, ett jordbruk, som kan med god skötsel producera 200 tunnor spannmål om året. Detta är ju icke så särdeles litet. Detta jordbruk har 50 tunnland öppen åker, dertill någon naturlig äng och betesmark. Dessa 50 tunnland äro indelade på ungefär följande sätt: 5 tunnland tråde, 5 tunnland höstsäd, 5 tunnland rotfrukter, 15 tunnland vårsäd, 15 tunnland till gräs- och 5 tunnland till grönfoder. Af spannmål höstas 40 tunnor höst- och 160 tunnor vårsäd samt 200 tunnor potatis och 150 tunnor foderbetor eller morötter. Kreatursbesättningen består af tre arbetshästar, åtta kor och några ungdjur samt svin och får. Af höstsäden behöfves omkring 30 tunnor för hushållet och till utsäde — alltså återstå 10 tunnor. Af vårsäden åtgå 60 tunnor till utsäde samt hästars och svins utfodring, hvarjemte äfven de 10 tunnorna råg behöfvas till

Angående
tullsatserna
å: spannmål,
malen och
omalen.

(Forts.)

Angående
tullsatserna
å spannmål,
malen och
omalen.
(Forts.)

ytterligare utfodring, särskildt af svinen. Är det så, att råg och majs stå i ungefär lika pris, då säljer han sina 10 tunnor råg och köper majs, som är förmånligare för svinens utfodring. Återstå således 100 tunnor vårsäd. Dessa 100 tunnor vårsäd åtgå för kornas utfodring. Är han en förständig ladugårdsskötare, säljer han hälften af dessa 100 tunnor och köper minst för försäljningssumman hvetecli och foderkakor för att på sådant sätt sammansätta en god utfodring till korna. De åtta korna, *väl skötta*, gifva omkring 20,000 kilogram mjölk årligen, hvaraf 5,000 kilogram behövas för hushållet och ladugården. Återstående 15,000 kilogram levererar han till ett andelsmejeri, om han, som sig bör, är delegare uti ett sådant. Dessa 15,000 kilogram mjölk inbragte honom för år 1893, efter dåvarande medelpris 8,2 öre kilogram, en summa af 1,230 kronor. Hans svinstall inbringade ungefär 770 kronor, tillsammans med ladugården alltså omkring 2,000 kronor. Härtill kommer, hvad han, efter afdrag af hvad som åtgår till hushållet, sin utfodring och sättning, kan erhålla genom försäljning eller förädling af potatis.

Det sist förflutna året, 1894, lemnade likaledes omkring 15,000 kilogram mjölk, som efter ett medelpris af 7 $\frac{1}{2}$ öre per kilogram gör 1,125 kronor. Afkastningen af svinstallet är ungefär densamma. Försäljningssumman för detta år blir alltså omkring 100 kronor mindre än för 1893. Men härvid är att märka, att det kli — omkring 5,000 kilogram — som han behöfde för året och som han köpte i stället för den vårsäd, han sålde 1894, kostade 2 öre mindre per kilogram än föregående år, och att äfven foderkakorna stälde sig något billigare. Detta gjorde, att hans produktionskostnader uppgingo till cirka 100 kronor mindre än året förut. Derigenom att han producerade billigare, blir sålunda nettosumman ungefär densamma äfven det året, då mjölkpriset var lägre. Jag hemställer nu till hvarje landtbrukare, som försökt ställa sitt landtbruk på basis af att producera säd till afsalu, om han kan taga in en sådan nettovinst. Omöjligt. Lägges dertill det kapital, en landtbrukare, som sköter sitt jordbruk och sin ladugård på det af mig nyss beskrifna sättet, vinner i sin gödselhög — ja, herrarne må skratta, men en förständig jordbrukare vet, hvilket värde det ligger i en god gödselhög —, så bör det vara tydligt, att den, som en gång försökt sig på ett sådant jordbruk och en sådan ladugårdsskötsel, som jag beskrifvit, icke kastar om, äfven om vi finge ännu högre spannmålstullar.

Härmed vill jag icke hafva sagt, att våra smärre jordbrukares ekonomi skulle vara så lysande eller att icke jordbruket lider af ett allmänt betryck. Visst icke. Till en del kommer detta an på om han sitter med mycken skuld på sin egendom eller icke. Men hvad jag har velat säga, är detta: kan han icke bestå i kampen för sin tillvaro genom ett intensivt jordbruk, mycket mindre gör han det genom extensivt och genom att sätta sin förtröstan till höga spannmålstullar.

Nu kan man säga: ja, detta kan ju vara rätt och riktigt med hänsyn till de mindre jordbrukarne; men huru går det då för det stora jordbruket? Man kan säga, att just för de stora jordbru-

karne det blefve en verklig vinst af höga spanmålspris; och man kan säga: skall då det stora jordbruket gå under? Jag svarar på en sådan fråga: kunna icke de stora jordegarna reda sig med sin präktiga jord, som de dels ärft och dels på annat sätt åtkommit, — man torde kunna säga, att det är Sveriges rikaste jord, som de stora jordegarna hafva — — kunna de icke reda sig på annat sätt på sina stora egendomar, än att småfolket skall betala premier därför att de odla brödsäd, då må de gå under. Men, mine herrar, jag vågar påstå, att de alldeles icke behöfva gå under eller blifva ruinerade. Ty hvad jag härmed vill hafva sagt, är, att hjälpen, äfven för den större jordbrukaren, icke ligger i spanmålstullar, utan i en bättre och tidsenligare skötsel af jord och ladugård: jordens fördelning i mindre jordbruk, högre kultur, ladugårdens bättre skötsel, sträng sparsamhet, god hushållning. Jag skulle därför till sist till de större jordbrukarnes begrundande vilja anföra några tänkvärda ord af en författare på det nationalekonomiska området: »Snart lär väl den hushållserfarenheten, som alla intensivt odlade länders historia lemna, att vid fullständig skötsel ett litet jordbruk gifver relativt ymnigare nettobehållning än ett stort, komma att göra sig gällande både inom allmänna tänkesättet och inom allmänna lagen för jordöfverlåtelse. Den store godsegaren skall finna med sin fördel öfverensstämmande att endast behålla en mindre kärna af sin egendom, möjligtvis med mejeri under eget bruk. Småarrendatorer i mängd skola på öfriga delar deraf både nå egen god bergning och kunna i form af dagliga mjölkleveranser eller kontant årligt arrende erlägga ganska dryga arrenden, sedan en tidsenlig arrendelag kommit till stånd, som både betryggar besittningen och framkallar högre kultur».

I detta sammanhang tager jag mig friheten anföra ett exempel på en större landtbrukare, som för några år sedan lemnade bort en del af sin jord i smärre arrenden mot dagliga arrendeafgifter af viss kvantitet mjölk äfvensom med kontraktsenlig förbindelse att derutöver köpa dagligen all öfrig mjölk, som arrendatorerna kunde lemna. Följande siffror utvisa den kvantitet mjölk, som levererades i arrende och derutöver såldes:

	Liter mjölk årligen.	I värde 8 öre per liter. Kronor.
Årliga mjölkarrende	4,580.	366,40.
Levererat derutöver:		
1:a året	2,306.	184,48.
2:a »	4,017.	321,36.
3:e »	4,590.	367,20.
4:e »	5,590.	447,20.

Häraf se vi, hvad man kan uträtta med ladugårdsskötseln äfven under nuvarande tryckta förhållanden, om man förstår att sköta sig rätt.

Jag vågar påstå, mine herrar, att detta är rätta vägen att beträda för att komma till ekonomiskt välstånd både för våra större och mindre jordbrukare, och detta är också vägen att förminska den

*Angående
tullsatserna
å spanmål,
malen och
omalen.*

(Forts.)

Angående
tullsatserna
å spannmål,
malen och
omalen.
(Forts.)

alltjemt stigande fattigvårdsbördan på landsbygden samt höja den ekonomiska välmågan bland våra landbruksarbetare.

Man talar så mycket om civilisationen, bildningen och intelligensen i våra dagar, och för min enskilda del vill jag visst icke förneka det. Men enligt min mening borde civilisation och välmåga bedömas efter den grad af civilisation och välmåga, som utvecklar sig hos den stora massan af ett folk, hos folket på åker och äng, hos folket uti grufvor, i fabriker och verkstäder. Framstegen i civilisation måste efter min uppfattning mätas efter måttet af den civilisation och välmåga, som tränger sig till större och större delar af befolkningen och sätter dem i stånd att lefva ett någorlunda sorgfritt, om ock arbetsamt lif, så att de icke allt mer och mer nedsättas till blott och bart arbetsmaskiner. Derfor menar jag, att det land står högt i bildning och civilisation, som räknar tusentals blygsamma, men sträfsamma hem. Jag tror, att just det jag sökt påpeka skulle i sin mån kunna bidraga till något sådant och icke minst till att våra större godsegare skulle sitta med mycket större lugn på kärnan af sina gods, sedan de bortarrenderat sina egendomar i smärre gårdar.

Herr talman, jag har nu kommit till slutet af mitt anförande. Efter min ståndpunkt i tullfrågan skulle jag helst önskat, att jag fått vara med om att rösta bort de tullar, som beta 1 krona 25 öre och 2 kronor 50 öre, och jag skulle hafva skattat mig högst lycklig, om situationen varit sådan. Men såsom vi alla veta, är förhållandet icke sådant, att vi kunna räkna på att ens stanna vid hvad man kallar *status quo*, utan jag kommer därför i den afgörande stunden rösta för det, som kommer att bidraga till den allra minsta tullen.

Herr Erickson i Bjersby: Jag skall icke tillåta mig att i någon mån bemöta hvad den siste talaren anförde. Jag skall icke neka till, att hans upplästa skrift kan innehålla en beskrifning på verkliga förhållandet på någon särskild ort, möjligen ock på resultatet af hans eget jordbruk. På det sätt, jordbruket enligt hans åsigt bör drifvas, kan det dock icke skötas på många orter i vårt land. Det skulle t. ex. icke gå för sig i allmänhet på den ort, jag representerar; jag påstår det, äfven med fara att herr Truedsson skall förklara mig icke förstå jordbruk. Det går lätt att tala om, att jordbruket skall skötas intensivt, men det faller sig svårare i praktiken; dels är jordens beskaffenhet och naturförhållandena i öfrigt inom olika landsdelar väsentligt olika, hvartill kommer, att egendomens läge och svårare eller lättare afsättningsförhållanden på jordbrukets skötsel utöfva ett högst väsentligt inflytande, och dels erfordras till drifvande af intensivt jordbruk betydande förlagskapital, men penningar blifva allt mer och mer sällsynta i jordbrukarnes händer.

Jag skulle icke hafva begärt ordet i denna fråga, om jag icke hade undertecknat den i kammaren väckta motionen angående höjning af den utaf Kongl. Maj:t föreslagna tullsatsen å omalen spannmål, och nu ämnat göra ett annat yrkande i fråga derom, än hvad i motionen är framställt. För att icke allt för mycket upptaga herrarnes tid, skall jag endast i korthet antyda de två hufvudsakliga skäl, som

föranledt oss att väcka denna motion. Dels ansågo vi den af regeringen föreslagna tullsatsen å omalen spannmål vara för låg för att derigenom skulle kunna ernås det syftemål regeringen afsett, nemligen jordbrukets upphjelpande i tillräcklig grad; och jag anser fortfarande denna tullsats vara för låg, hvilket är förhållandet jemväl, såsom i motionen yttrats, med den tullsats å den omalna spannmålen, vi i motionen föreslagit. Men jag böjer mig för omständigheternas magt och kommer således att yrka bifall till den siffrade bevilningsutskottet föreslagit. Och dels hafva vi ansett, och detta är det vigtigare skälet, att proportionen mellan omalen och malen spannmål, sådan den af regeringen föreslagits, i väsentlig mån skulle förringa verkan af det skydd för jordbruket, som tullsatsen å omalen spannmål vore afsedd att åstadkomma. Vi ville visserligen lika väl som regeringen skydda qvarnindustrien, men ansågo oss ändå icke kunna vara nöjda med den af regeringen föreslagna proportionen, enär enligt vår åsigt qvarnindustrien derigenom skulle uppmuntras på jordbrukets bekostnad. Och om nu, såsom jag hoppas, utskottets förslag, hvarmed jag dock icke i alla delar finner mig tillfredsställd, blir Riksdagens beslut, hoppas jag också, att hvad såväl här i kammaren som utom Riksdagen framhållits, eller att qvarnindustrien är jordbrukets bästa vän, skall af qvarnindustriens män visas vara annat än tomma ord, och att de må komma att lösa in sina ord med handling. För min del har jag dock icke i detta fall så stora förhoppningar. Jag fruktar nemligen, att de i följd af den stora skilnaden i de föreslagna tullsatserna äfven enligt utskottets förslag skola fortfarande finna med sin fördel förenligt att köpa utländsk råvara och förmåla den, i hvilken uppfattning jag i viss mån styrkes genom de underrättelser, man fått genom børsunderrättelserna från Göteborg derom, att förra månaden ingen köplust för inhemsk råvara fanns på Göteborgs börs, oaktadt den af regeringen påbjudna förhöjningen, utan att qvarnegarne derstädes nu likasom hitills ansett det fördelaktigare att förse sig med utländsk vara just med hänsyn till den af Kongl. Maj:t föreslagna tullen å den omalna och den malna spannmålen.

Jag skall nu be att få bemöta några yttranden, som jag icke hört besvarade under debatten.

Hvad beträffar herr Bruhns förslag, utgår det från den åsigten, hvilken icke är alldeles främmande för oss, att det skulle vara fördelaktigt att hafva en s. k. glidande tullskala, hvarmed skulle både förebyggas att spannmålsprisen höjdes oskäligt och förhindra deras oskäligen sänkande, dervid skulle tillses, att jordbrukarne skola få åtminstone så mycket för sin spannmål, att produktionskostnaderna blifva betäckta. Detta system skulle, äfven om det kan anses hafva sina fördelar, vara nästan praktiskt utförbart. Och för öfrigt kan herr Bruhn liksom en hvar annan vara öfvertygad, att, om utskottets förslag blefve Riksdagens beslut, spannmålsprisen ändå icke komme att stiga ens till den höjd, att man kunde anse produktionskostnaderna blifva betäckta. De många anledningarna dertill torde jag icke här behöfva nämna.

Man har sagt under debatten, att jordbruket icke kan hjälpas med tullar, utan att det måste hjälpas på annat sätt; och herr Bromée

*Angående
tullsatserna
å spannmål,
malen och
omalen.
(Forts.)*

*Angående
tullsatserna
å spanmål,
malen och
omalen.*
(Forts.)

anförde, att bättre vore för jordbruket att tillse, det jordbrukarne finge billigare räntor å sina lån. Jag erkänner villigt, att det vore fördelaktigt icke allenast för jordbrukarne, utan äfven för alla andra, som behöfva låna penningar, om de på ett eller annat sätt kunde få lån mot så låg ränta som möjligt. Och hvarje åtgärd, som kommer att föreslås i dylikt syfte, skall äfven af mig erhålla allt det understöd, som kan på mig ankomma. Det är dock en fråga, som endast indirekt har betydelse för den fråga, som nu är före. En jordbrukare, som eger sin egendom, vare sig en större eller en mindre, skuldfri, måtte väl, åtminstone i början af sin verksamhet, vara alldeles oberoende af låneräntan. Men om den spanmål, som han producerar och som han måste sälja till bestridande af sina utgifter, kostar honom i produktionskostnader 14 kronor tunnan och han får endast 8 kronor för densamma, så kan icke ens denne jordbrukare i längden bestå i kampen. Förr eller senare måste äfven denne för att kunna fortsätta sin verksamhet börja med att upptaga lån. Han kan väl en längre eller kortare tid på denna väg, allt efter räntans belopp, förhindra den slutliga katastrofen; men slutligen måste äfven han gå under. Detta exempel torde klarligen visa, att låneräntans större eller mindre procent icke kan åstadkomma den verkan, att jordbrukaren skall få åtminstone betaldt för sina produktionskostnader, som man allmänt synes vilja unna jordbrukaren.

Samma ärade talare nämnde, att ett tydligt bevis på, att tullar icke hjälpa jordegarna, är, att fattigvårdskostnaderna i kommunerna från 1888, då tull å spanmål infördes, stigit från omkring fyra millioner kronor till omkring sex millioner kronor eller med femtio procent. Ja, fattigvårdskostnaderna hafva verkligen stigit. Men hvilka äro orsakerna dertill? Jo, under tiden efter år 1888 hafva säkerligen många, som nämnda äro voro jordegare, blifvit understödstagare och äro det ännu, och detta till följd deraf, att det skydd för jordbruket, som då beslöts, ej hindrat spanmålsprisens sänkning ända derhän, att de för jordbrukaren varit ruinerande. Dertill kommer, att understödstagarnes ställning sedan den tiden på grund af tidens kraf blifvit betydligt förbättrad, i det de småningom fått större understöd än förut och bättre vilkor såväl i ena som andra afseendet, hvilket icke låtit sig verkställas utan ökade kostnader.

Herr Bromée nämnde äfven, att oaktadt 1888 års tullsatter landets jordbruk icke gått framåt. Statistiska uppgifter angående det årliga utsädet i vårt land skulle nemligen visa, att utsädesmängden efter nämnda tidpunkt minskats. Detta förhållande, och det är riktigt, bör väl ej väcka någon förundran, då, hvilket är allom bekant, det efter år 1888 icke lönat sig ens att bruka den då odlade jorden, än mindre att öka densamma genom nyodlingar.

Herr Bromée sade vidare, att de af regeringen i sistlidne januari åsatta förhöjda tullsatter icke förbättrat jordbrukarnes ställning. Att vi ännu icke sett några verkningar af regeringens påbud, är väl icke underligt. Orsakerna dertill behöfver jag icke nu nämna, då de äro kända af en hvar. Men jag har den förhoppning, att framtiden skall visa, att samma tullsatter, under förutsättning att proportionen mellan tullen å omalen och malen spanmål behöriigen ändras, skola verka

derhän, att någon förbättring inträder i jordbrukarnes ställning, om än, såsom jag fruktar, tillräckligt skydd icke dermed lemnats dem.

Ett par andra talare hafva sagt, att genom antagande af utskottets förslag en beskattningsbörda af enligt den enes mening omkring tjugufyra millioner kronor och enligt den andres omkring trettio millioner kronor skulle läggas på den brödköpande allmänheten. Det vore, enligt dessa talares påstående, en ny skatt, som samma allmänhet skulle få betala. Ohållbarheten af dylika påståenden framgår redan deraf, att de fattiga i landet, som man här så ofta talar om, icke äro i stånd att betala en dylik skatt. Huru, tro herrarne, skulle det vara möjligt för dem att betala trettio millioner kronor årligen för sin brödkaka mera, än hvad de förut betalt för den? Äro de i stånd dertill, kunna de väl icke kallas fattiga. Det torde icke i vårt land finnas någon medborgareklass, som vore i stånd till en sådan ökad uppföring; och då så är, kommer jag till den rigtiga slutsatsen, att det icke är vi, som betala denna tull, utan utländingen, som hit inför sin vara.

Ett ofta hört påstående är det, att en närings skyddande icke skulle gagna de deri sysselsatta arbetarne. Huru pass sant detta påstående är, visas tillräckligt af förhållandet i detta hänseende med den af staten i så hög grad omvårdade sockerindustrien i Skåne. Från närgränsande provinser, i synnerhet Småland, vandra hvarje år en mängd arbetare, mest qvinnor och barn, till Skåne, der de vid betodlingen kunna förtjena ända till två eller tre kronor om dagen. Är det någon, som tror, att denna industri skulle i så hög grad kunna bereda arbetsförtjenst, derest den icke erhållit af staten det verkande skydd, den nu eger? Talet om, att landet icke kan producera tillräckligt brödsäd för landets behof, till stöd hvarför åberopas statistiska uppgifter om export och import deraf, är också rent nonsens. Statistiken innehåller ingen uppgift om de oerhörda qvantiteter dylik spannmål, som årligen måste, i följd af bristande afsättning, uppfodras å kreaturen eller måste magasineras.

Man framhåller, att tullar å jordbruksprodukter icke hjälpa, utan blott fördyra brödet. Jag vill fråga dem, som påstå dylikt, om brödet sedan år 1888 stigit ens i Stockholm. Jag vågar påstå, att brödet i Stockholm var lika dyrt före år 1888 som det är i denna dag. Att brödspriset liksom priset på alla andra lefnadsförnödenheter i Stockholm ständigt i så oerhörd grad öfverstiger de i landet vanliga försäljningsprisen, lär, enligt hvad för mig af fullt trovärdig person, som är der bosatt sedan flera år, uppgifvits — sjelf kan jag naturligtvis ej vara förtrogen dermed — bero på helt andra förhållanden än större eller mindre införseltull å dylika varor. Tullen har dermed intet att skaffa i vidare mån, än att den är särdeles lämplig att för den okritiska allmänheten skyllas på vid hvarje oskäligen förhöjning i försäljningsprisen. Orsakerna till att lefnadskostnaden i Stockholm är så hög som den är uppgifves deremot vara i främsta rummet det högst otillfredsställande sätt, hvarpå försäljningen är ordnad, i det att det i synnerhet för den mindre bemedlade är omöjligt att åtkomma varan förr än den passerat flera eller färre mellanhänder, hvilka hvar för sig anse sig kunna höja inköpspriset med belopp, som många

*Angående
tullsatserna
å spannmål,
malen och
omalen.
(Forts.)*

Angående
tullsatserna
å spannmål,
malen och
omalen.
(Forts.)

gångerna öfverstiger tullens belopp. Priset på en förnödenhetsvara kan den ena veckan eller till och med den ena dagen med t. ex. femtio procent öfverstiga priset under den nästföregående, beroende på dagens eller veckans tillförsel, men utan den minsta verkliga påverkan af tullbeloppet.

En talare frågade, hvarför vi, protektionister, vilja skydda qvarnindustrien. Den frågan är temligen lätt besvarad. Vi hafva icke en gång, utan flera gånger visat, att vi vilja, så godt vi förstå, skydda *alla* näringar. Men vi vilja icke understödja någon näring i sådan grad, att vi sjelfve derigenom gå under, och därför hafva vi försökt att få en ändring i den af regeringen föreslagna proportionen mellan ifrågavarande tullsatser. Och att den proportion mellan dem, som vi i vår motion föreslagit, eller 4 kronor för omalen och 6 kronor 50 öre för malen spannmål, är tillräcklig, det vågar jag på grund af den sedan år 1888 vunna erfarenheten påstå. Jag fäster icke mycket afseende vid de aritmetiska uppgifter, som Riksdagen fått från olika håll, hvilka för öfrigt öfverensstämman med hvarandra. Jag har till och med hört af qvarnindustriens män, att det skydd, som bevillningsutskottet vill lemna, är tillräckligt. Jag vågar således säga, att erfarenheten visat, att det skydd, som qvarnindustrien skulle få genom antagande af utskottets förslag, är tillräckligt, ja, till och med alltför liberalt.

Man har äfven talat om, att försigtigheten skulle bjuda antagande af en lägre tullsats än den af utskottet föreslagna, medan i motsatt fall, i följd af prisens fluktuation, snart kunde väntas förslag om minskande eller helt och hållet borttagande af det skydd, som jordbrukarna nu skulle få. Jag fruktar icke så mycket härför, ty förhöjning i spannmålsprisen beror numera utslutande på, huru skördeförhållandena i utlandet gestalta sig. Blir det missväxt i utlandet, så kan deraf följa förbud emot spannmålsexport derifrån, såsom skedde år 1892 i Ryssland. Då steg spannmålsprisen här i landet, men då var det för oss likgiltigt, om införseltull å spannmål hos oss fans eller icke. Vål är det riktigt, såsom här erinrats, att vi, protektionister, år 1892 motsatte oss en sänkning af spannmålstullen, oaktadt de då rådande höga spannmålsprisen. Men skälet dertill var, att vi ansågo en sänkning utan nytta för dem, som man dermed ville hjälpa, priset skulle icke derigenom sjunka. Erfarenheten visade, att vi hade rätt. Först efter upphäfvande af det ryska exportförbudet sjönko prisen, och då till en förut ej uppnådd siffra, och deraf torde vara uppenbart, att sänkningen år 1892 var obehöflig och obehörig. Jag fruktar deremot, att, om vi taga till tullsatsen för låg, anspråk snart skola väckas på att få den höjd; erfarenheten skall nemligen visa, att den låga siffran icke skall hjälpa jordbruket, såsom man velat hjälpa det.

Jag skall icke vidare upptaga herrarnes tid. Jag skall, såsom jag förut sagt, oaktadt jag ansett lyckligare, om vår motion oförändrad antagits, böja mig för omständigheternas magt och inskränka mig till att yrka bifall till utskottets förslag rörande såväl omalen som malen spannmål.

Herrar *Sjöberg* och *Baaz* instämde häruti.

Herr Dahn: Herr talman! Att våra qvarnegare föredraga att köpa den utländska spanmålen framför den svenska, är helt naturligt. I den utländska spanmålen få de en med afseende på torrhet och holländsk vigt mera jemn vara, och denna vara slippa de betala kontant, utan de få den mot tre månaders accept. Vidare få de lägga den på nederlag och betala tullen efter hand allt efter som spanmålen uttages till förmalning. Skall man därför kunna gagna landtbruket något med det tullskydd, som är föreslaget, så måste enligt min uppfattning skilnaden emellan tullen å den malna och omalna spanmålen vara en helt annan än den, som föreslagits i såväl Kongl. Maj:ts proposition som utskottets förslag. Jag finner den bästa proportionen mellan de olika tullarne i det förslag, som föreligger i den reservation, som afgifvits af de fem reservanterna, herr Johansson i Noraskog med flera. Det är min åsigt, att just på grund af den lämpliga proportionen i detta förslag, kommer den deruti föreslagna tullsatsen å omalen spanmål 3,15 kronor att blifva mera effektiv för jordbruket än den utskottet föreslagit.

Jag vill emellertid icke upptaga kammarens tid, utan ber blott att få yrka bifall till herr Johanssons i Noraskog med fleres reservation.

Med herr Dahn förenade sig herrar *Persson* i Rinkaby och *Svensson* i Olseröd.

Herr Bergström: Herr talman! För min del kommer jag att yrka bifall till herr Bromées reservation.

Jag gör detta därför, att det öfverensstämmer med uppfattningen inom den valkrets, af hvilken jag blifvit vald, lika väl som med min egen uppfattning, att man bör motsätta sig hvarje ytterligare förhöjning af lifsmedelstullarne. Jag gör det vidare därför, att jag anser, att dessa ideliga försök att åstadkomma höjningar i tulltaxan verka ytterst menligt på hela vårt näringslif och affärlif, lika väl som på arbetet inom Riksdagen, hvilken borde hafva skäl att nu sysselsätta sig äfven med några andra stora samhällsfrågor än tullfrågan. Jag gör det slutligen med hänvisning till 1893 års val, den grund, på hvilken Andra Kammaren i sin nuvarande sammansättning och under hela denna treårsperiod är byggd.

Jag skall be att i korthet få stanna vid denna sista punkt. Kammarens ledamöter torde från fjolårets tulldebatt här i kammaren erinra sig, att bevillningsutskottets vice ordförande påminde den sida af kammaren, som det årets tullmotionärer tillhörde, om att valen, 1893 års val, äfven ifrån deras sida hade skett öfver hufvud taget på status quo, d. v. s. på bibehållande af 1892 års tullsatser. När kammarens sammanträde på aftonen var slutadt, hade jag förmånen att sammanträffa med bevillningsutskottets vice ordförande, och han tog då del af ett aktstycke, som jag hade i min hand, och som gaf ett tydligt vittnesbörd om, att verkligen på den nylandtmannapartistiska och ultraprotektionistiska sidan valen 1893 öfver hufvud taget hade skett på basis af status quo. Bevillningsutskottets vice ordförande yttrade då till mig, att detta borde hafva kommit fram under debatten; »men», sade han, »göm det till nästa år!» Jag

Angående
tullsatserna
å spanmål,
malen och
omalen.
(Forts.)

Angående tullsatserna å spanmål, malen och omalen (Forts.) skall med nöje göra bevillningsutskottets vice ordförande den tjensten att här i afton taga fram detta aktstycke, när bevillningsutskottets vice ordförande i qväll påminner sina motståndare från tjolåret om samma sak, hvarom han påminde dem i tjol. Men intill dess detta sker, skall jag i stället tillåta mig att återropa ett annat dokument, ett dokument, som visar, att man på ett annat håll år 1893 valde på basis af status quo i tullfrågan.

Då bevillningsutskottets vice ordförande år 1893 den 20 augusti mötte sina valmän i Nora domsaga, höll han ett mycket uppseendeväckande tal, ett tal, som med rätta blifvit kalladt ett programtal n:o 2 för gamla landtmannapartiet, och som gick igenom en stor del af den svenska pressen. Jag skall icke här ingå på hvad bevillningsutskottets vice ordförande då yttrade om omöjligheten af en förening af de båda landtmannapartierna, förrän tullfrågan vore undanröjd, men jag skall deremot erinra om, att han i detta programtal yttrade, att gamla landtmannapartiet skulle bestämdt komma att motsätta sig den förhatliga åtgärden att ytterligare höja lifsmedelstullarne. Nu kan bevillningsutskottets vice ordförande möjligen säga, att uttrycken äro hemtade från tidningsreferat och måhända icke fallit sig precis så. Men då skall jag tillåta mig att anföra ett skriftligt dokument, en skrifvelse, som bevillningsutskottets vice ordförande några dagar derefter såsom riksdagsmannakandidat i Nora domsaga afgaf med anledning af förfrågningar till och anfall mot honom. Denna skrifvelse lydte i hela sin talande korthet:

»Den komité, som nu bereder arfsskatt och stämpelskatt m. m., och hvare jag är ledamot, har intet att bestyra med den väntade öl- och maltskatten, hvilken fråga behandlas af annan komité.

Min ställning till den väntade maltskatten betingas af vårt (landtmannapartiets) uttalande i *andra* programpunkten. Vi komma att *motsätta oss* alla *nya indirekta* skatter, som komma att föreslås, af det enkla skäl, att de befördra slöseriet med statens medel och tillgångar. Man behöfver blott minnas de nya tullarne!

Högaktningsfullt
J. Johansson.»

Vi få, mine herrar, i dag bevittna handlingen, som har följt på de orden.

Det låter mycket bra, när vi på valmöten och understundom också här i kammaren förklara: jag kommer icke att gifva min röst åt den eller den saken, jag kommer att bestämdt motsätta mig den eller den saken. Men nog bör det göra ett ganska besynnerligt intryck ute bland folket, om man gång efter annan i viktiga frågor får se den ene efter den andre göra och säga motsatsen mot hvad han förut har sagt och lofvat. Det är utan tvifvel mängden såväl af den ena som den andra partiriktningen eller nyansen inom denna kammare, som vid 1893 års val stälde sig som riksdagsmannakandidat på status quo i tullfrågan, men som nu utan synnerliga skrupler har förlikt sig med att höja tullarne till och med till långt högre belopp än 1888 års tullsats.

Man brukar här i landet ganska mycket tala om, att de röst-rättslöse ej äro mogna för politiska rättigheter. Man må emellertid ej undra öfver, om dessa rösträttslösa massor vid åsynen af dylika företeelser inom den nuvarande representationen tänka, att de borde kunna välja fullt så goda förtroendemän, att de borde kunna välja representanter, hvilka åtminstone stode såsom män bakom orden.

Herr talman, särskildt med hänsyn till och med betonande af den oafvisliga skyldigheten för en och hvar, som år 1893 har valts på basis af status quo i tullfrågan, att, så länge denna treårsperiod varar, göra allt hvad i hans magt står för att motverka en ytterligare förhöjning af lifsmedelstullarne, med betonande häraf yrkar jag bifall till herr Bromées reservation.

Herr Persson från Arboga: Att i denna så genomdebatterade fråga söka genom ett anförande i kammaren inverka på kammarens uppfattning, skulle tydligen vara en lika obehöffig som gagnlös möda.

Det är icke heller för att angifva den ståndpunkt, som jag intager till den nu föreliggande tullfrågan, som jag tagit mig friheten begära ordet. Skälet, hvarför jag det har gjort, är, att jag från en af de städer, som jag har den äran att här representera, mottagit en skrifvelse med uppdrag att bekantgöra den för kammaren. Denna skrifvelse utgör en resolution, som fattades på ett, såsom det säges i skrifvelsen, af omkring 200 medborgare besökt möte i staden Sala, hvilket hölls den 27 sistlidne januari och var sammankalladt i ändamål att afgifva en protest mot de då nyligen vidtagna förhöjningarna i de förut gällande tullsatserna å spannmål.

Jag skall icke trötta kammaren med att uppläsa denna resolution i dess helhet. Jag ber endast att få återgifva innehållet af hufvudpunkterna i densamma. I förbigående vill jag anmärka, att det i skrifvelsen uppgifves, att beslutet enhälligt fattades af de vid mötet närvarande. I första punkten af mötesresolutionen heter det, att mötet varit samladt för att »nedlägga sin skarpaste protest mot den hårda skatt på den fattiges bröd, som regeringen pålagt» medelst den vidtagna tullförhöjningen, och i samband dermed uttalas ett beklagande af, att af denna skattetunga den tyngsta lasten komme att drabba dem, som icke ega någon rätt att deltaga i Riksdagens förhandlingar angående dylika ärenden.

Man kan nu säga, att en sådan resolution är af mycket ringa betydelse, och jag förstår mer än väl, att flertalet inom kammaren icke lär vilja tillmäta densamma någon betydelse alls. I min tanke har den dock den betydelsen, att den utgör en, låt vara svag, gensaga från en ort mot det från åtskilliga håll hörda talet derom, att på senare tiden en strömning i protektionistisk riktning skulle hafva gjort sig gällande, äfven inom orter, der frihandelsåsigter förut varit ensamt rådande. Jag ber att få tillägga den upplysningen, att, fast än resolutionen är utgången från ett stadssamhälle, den dock icke ensidigt representerar stadsmannaintressen, ty det är väl känt, att jordbruk utgör den hufvudsakliga näringskällan för Sala stads invånare.

För egen del ber jag att få tillägga följande. Jag har gjort

*Angående
tullsatserna
å spannmål,
malen och
omalen.*

(Forts.)

Angående
tullsatserna
å spanmål,
maten och
omalen.
(Forts.)

mitt bästa såväl förut som äfven i dag under debattens lopp att komma till en fast öfvertygelse derom, att det svenska jordbruket verkligen skulle befinna sig i så svårt betryck, som här från alla håll talats om. Jag har visserligen hört påståenden och försäkringar, att så skulle vara, men jag har icke hört några bevis derför, åtminstone icke några för mig afgörande bevis. Och då nu dertill kommer, att åtminstone i de bygder, der jag varit i tillfälle att se mig något om, jag förgäfves spanat efter exempel på den nöd, som skulle råda bland landtbrukets idkare, så må det ursäktas mig, om jag för min del ställer mig tviflande gent emot dylika obevisade påståenden.

Lika litet har jag kunnat blifva öfvertygad derom, att den nu ifrågasatta höjningen af spanmålstullarne skulle kunna medföra den verkan, som dermed åsyftas, nemligen landtbrukets upphjelpande ur dess betryckta läge. Jag kan väl förstå, att dessa höjda tullsatser böra kunna hjelpa en eller annan af de större jordbrukarne ur tillfälligt betryck, men att desamma skulle kunna bringa jordbruket i dess helhet någon varaktig hjelp, har jag svårt att förstå.

Då nu så är och dertill kommer, att det af ingen kunnat bestridas, att de ifrågasatta tullförhöjningarne skulle komma att tyngst drabba de samhällsklasser, som ega minsta förmågan att bära en ökad skattebörd, så kan jag, särskildt med hänsyn till den här med sådan kraft och — jag vill tillägga — äfven med fullt fog härdade grundsatsen om den samhörighets- eller solidaritetskänsla, som bör råda mellan skilda samhällsklasser, icke annat än anse, att det måste vara synnerligen oklokt i politiskt hänseende och synnerligen orättvist mot de mindre bemedlade samhällsklasserna att nu, då de före den 5 sistlidne januari gällande tullsatserna å spanmål så kort tid varit tillämpade, komma med en mycket känbar förhöjning af desamma. Visserligen har här nyss förut en talare sökt göra den meningen gällande, att, om det är sant, hvad här påstått, att dessa tryckta samhällsklasser äro i stånd att bära en ökad skattebörd af 20 till 25 millioner kronor, detta skulle utgöra ett talande bevis för att fattigdomen icke är så synnerligen stor ibland dem. Ja, vore så lyckligt stäldt, att dessa samhällsklasser utan stora försakelser och utan nöd kunde bära så dryga skattebördor, då skulle jag gifva den ärade talaren rätt. Men derom torde man väl ännu ej hunnit vinna någon säker erfarenhet. Ty de förhöjda tullarna ha ju så kort tid varit gällande, att det ännu ej hunnit visa sig, hur de verka i detta afseende.

Jag har, såsom bekant, undertecknat den motion om återgång till 1892 års tullsatser å spanmål, som i denna kammare framburits af herr Kardell. Jag har derjemte förut under dagens lopp tillåtit mig att instämma i herr Bromées yrkande om bifall till detta förslag. Under den debatt, som här hållits, har jag ej kunnat finna den minsta anledning att frångå den ståndpunkt, som jag genom dessa mina handlingar tillkännagifvit mig intaga. Hvad slutligen min hållning i den blifvande voteringen angår, vill jag nämna, att jag, sjelffallet af hvad jag sagt, kommer att i första hand rösta för de lägsta tullsatser, som blifvit föreslagna, och att jag vidare förbehåller mig full handlingsfrihet att, sedan det visat sig, huru den

första voteringen kommer att utfalla, vid slutvoteringen handla så, som jag finner bäst öfverensstämmande med den ståndpunkt, jag hittills i denna fråga intagit. Jag har således, herr greve och talman, icke något särskildt yrkande att göra.

Angående
tullsatserna
å spanmål,
malen och
omalen.
(Forts.)

Herr Zetterstrand: Då jag hyser den uppfattning, att man i den synnerligen grannlaga fråga, som nu är före, bör gå till väga med den största möjliga moderation och visa det största möjliga tillmötesgående, och då jag vidare anser, att det förslag, som blifvit framställt af herr Johansson i Noraskog m. fl. i en vid betänkandet fogad reservation, är det mest moderata, får jag tillkännagifva, att — ehuru jag nog helst skulle sett, om en något obetydligt högre tullsats å mjöl af reservanterna föreslagits, och ehuru jag med min protektionistiska uppfattning gifvetvis ej kan gilla reservanternas motivering — jag dock kommer att vid voteringen rösta för deras förslag. Jag gör det så mycket hellre, som jag är öfvertygad, att, om Riksdagens beslut kommer att utfalla i enlighet med denna reservation, vi derigenom skola bäst befördra samhällets lugna utveckling och — bäst främja hvad vi alla önska — en tullsatsernas stabilitet.

Herr Gyllensvärd: Jag skall vid denna sena timme icke upptaga kammarens tid med något anförande, utan vill endast tillkännagifva, att jag kommer att rösta för herr Johanssons i Noraskog m. fl. reservation vid den nu förevarande punkten.

Herr Berglöf: Den åsigt jag städse hyst, att tullar icke böra förefinnas på lifsförnödenheter, har icke kunnat rubbas hvarken af de utredningar, som föreligga i Kongl. Maj:ts proposition, i afgifna motioner och i bevillningsutskottets betänkande eller af de långa anföranden, som under frågans behandling här i kammaren framkommit. Jag har icke kunnat öfvertygas om, att det betryck, som såges hvila öfver jordbruket, skall kunna afhjelpas genom sådana konstlade medel som kallas tullar. Jag är därför af den åsigten, att de förnödenhetsartiklar, som finnas upptagna i 1:sta punkten af utskottets betänkande, icke böra beläggas med några tullar. Men då jag nu går att med min röst bidraga till frågans slutliga öde, märker jag nog samt det svåra läge, hvori den befinner sig. Det finnes intet förslag om tullfrihet för dessa artiklar, och sålunda kan det spørsmålet icke förekomma eller yrkande derom göras. Sedan föreligga en motion och en reservation om återgång till de tullsatser som voro gällande före detta års kongl. kungörelse om förhöjda tullar. Redan genom att ingå på ett antagande af dessa tullsatser, kan man ju beskyllas för att vara protektionistiskt sinnad, ehuru dessa tullsatser väl få kallas moderata. Men i närvarande ögonblick, då det gäller att afgöra frågan, kan man icke ens få stanna vid detta förslag, utan man *nödgas* af politisk klokhet gå högre och antaga de tullsatser, som komma i närmaste grad, d. v. s. dem, som af herr Johansson i Noraskog m. fl. blifvit föreslagna. Man *måste* bestämma sig för detta af det skäl, att, om man så icke gör, man

Angående
tullsatserna
å spannmål,
malen och
omalen.
(Forts.)

löper fara, att de enligt min tanke alldeles oskäligt höga tullsatser, som utskottet föreslagit, skola gå igenom.

Herr talman! Af dessa skäl är det som jag i närvarande stund nödgas yrka bifall till den af herr Johansson i Noraskog m. fl. vid betänkandet afgifna reservationen.

I detta yrkande instämde herrar *Arhusiander, Wester, Falk* och *Darin*.

Herr Ekman: Den nu förda diskussionen är enligt min tanke den eklatantaste vederläggning af de ganska ledsamma insinuationer, som på förmiddagen gjorts af en kamrat här på stockholmsbänken, nemligen att Andra Kammarens frihandlare — naturligtvis med undantag af de till den frihandelsvänliga centern hörande — skulle hafva deserterat. Af diskussionen hafva vi ju förnämmit, huru de gamla frihandelsvännerna i kammaren den ena efter den andra uppträdt och protesterat mot de oskäligt höga tullsatser, som det nu är fråga om att åsätta. För min del är jag fullkomligt öfvertygad om att — trots den mycket omtalade sammanslagningen — situationen i tullfrågan är alldeles precis densamma vid denna riksdag som vid den föregående, och därför tror jag ej, att man har någon anledning — åtminstone kan jag icke finna, att diskussionen gifvit någon sådan — att anklaga frihandelsvännerna för att hafva affallit. Men nu hafva en del frihandelsvännerna, särskildt representerade af åtskilliga herrar här på stockholmsbänken, som i dag haft ordet, förklarat, att de icke vilja frångå status quo, och att de anse, att de till följd af det program, på hvilket de blifvit valda, måste under alla omständigheter fasthålla dervid. Detta synes mig ganska underligt. Ty äfven om jag blifvit vald på ett frihandelsprogram — det är ju dock egentligen icke ett frihandelsprogram, då man redan kommit till tullsatserna 1 krona 25 öre och 2 kronor 50 öre — men finner det vara omöjligt att genomföra detta, kan jag ej förstå, att jag kan beskyllas för affall, om jag *måste* — för att tillbakahålla, att tullarne alldeles oskäligt höjas — taga ett steg vidare i den rigtning, i hvilken vi redan tyvärr inkommit. Jag frågar, om jag under sådana förhållanden kan sägas hafva svikit det program, hvarpå jag blifvit vald. Jag tror det icke; och en ärad talare som sitter här framför mig, nemligen herr Fredholm, har nyss i ett af de allra förträffligaste anföranden evident visat, att så icke är förhållandet. Han sade, att ingen kommit till honom och kompromissat. Detsamma kan jag säga. Ingen har på något sätt försökt kompromissa med mig. Men om ställningen är sådan, att jag genom att taga status quo drifver en mängd andra, som kommit mig till mötes på halfva vägen, öfver på motsatta sidan och derigenom ökar denna sidas röstetal, frågar jag, om det icke är att handla i frihandelsvänligt intresse att lemna status quo och acceptera det af reservanterna framlagda förslaget. Jag tror mig veta, att det finnes moderate protektionister i denna kammare som — ehuru de aldrig någonsin skulle gå in på status quo — dock känna sig villiga att acceptera herr Johanssons i Noraskog reservation. Om man nu envist håller på status quo, drifver man ju således från sig

dessa bundsförvandter, med hvilkas hjälp man möjligen skulle kunna få majoritet för reservationen.

Detta är min åsigt; på samma gång jag alldeles bestämdt fasthåller vid den frihandelsvänliga principen. Jag skulle naturligtvis helst önska inga tullar alls på lifsförnödenheter. Jag skulle önska att stanna vid status quo, om jag kunde tro, att vi skulle segra på den ståndpunkten. Men ser jag, att jag icke kan vinna detta, då anser jag klokheten bjuda, att man förenar sig om de 5 reservanternas förslag. Herr talman! Då sålunda mitt votum kommer att afgifvas för den lägsta tullsats, som är möjlig, men detta icke kan bestämmas förr än i sjelfva voteringsögonblicket, har jag icke något yrkande att göra.

*Angående
tullsatserna
å spannmål,
malen och
omalen.
(Forts.)*

Herr *Larsson* i Berga instämde med herr *Ekman*.

Herr *Truedsson*: Blott några få ord. Herr *Erickson* i Bjersby försökte, då det framhölls, att de mindre landbrukarne borde mera än som sker egna sig åt ladugårdsskötsel, skrämra dem med det gamla slagordet, att dertill behöfves stort kapital. Jag ber att derpå få svara, att, hvad som behöfves för att drifva en sådan näring, det är insigt i så väl jordens som ladugårdens skötsel. Penningar härför äro icke svåra att erhålla.

Herr *Andersson* i Ölsund: Det är icke för att hålla något längre anförande, som jag i denna sena timme begärt ordet. Jag vill endast tillkännagifva, att jag från ett inom min valkrets hållet möte blifvit tillsänd en resolution, deri mötesdeltagarne lifligt protesterade emot all förhöjning af de nu gällande tullsatserna å spannmål och beklaga, att regeringen svikit sina vid urtima riksdagen gifna löften, samt uttala sin förhoppning om, att åtminstone Riksdagen skall hålla sina löften i helgd, och visa detta genom att nedsätta tullen å så väl malen som omalen spannmål till 1892 års tullsatser.

Hvad min egen ståndpunkt beträffar, skall jag endast be att få nämna, att jag, vid de riksdagar jag bevistat, då denna fråga varit före, ständigt röstat för de lägsta tullsatser, som haft utsigt att vinna Riksdagens bifall, och att jag kommer att göra så äfven nu.

Herr *Themptander*: Då hvarje förlängning af denna diskussion måste för kammaren vara mindre angenäm, då enligt min tanke diskussionen i denna fråga har föga eller intet inflytande på frågans utgång, samt då jag dessutom icke behöfver använda många ord för att angifva min för kammaren redan förut väl bekanta ståndpunkt i frågan, vill jag inskränka mig till att förklara, att i den verkligen pinsamma ställning, hvori man måste befinna sig, då man såsom nu endast har att välja mellan olika tullsatser på artiklar, hvilka enligt min orubbliga öfvertygelse det är till skada för vårt land och för våra samfundsförhållanden att de äro underkastade någon som helst tullbeskattning, jag vid detta val kommer att under alla förhållanden sluta mig till den lägsta tullsats, som vid hvarje tillfälle är i fråga, med tillämpning af hvilken uppfattning, jag alltså kommer att biträda

Angående
tullsatserna
å spanmål,
malen och
omalen.
(Forts)

det af herr Bromée i hans reservation framställda yrkande, väl vetande, att detta mitt votum endast är att anse såsom en reservation mot det beslut Riksdagen kommer att i denna fråga fatta, och väl inseende, att äfven den mest principfaste frihandelsvän kan tvingas att, vid kommande voteringar mellan förslag, hvilka alla han ogillar, gifva sin röst åt ett yrkande, hvars enda företråde ligger deri, att det relativt taget är mera acceptabelt och till sina verkningar mindre olycksbringande än öfriga förslag, mellan hvilka valet står öppet.

Häruti instämde herrar *Folke Andersson, Vahlin, Hammarlund, Hanson* i Solberga, *Liljeholm, Wijkander, Akerblom, Gethe, Falk, Bruzelius, Ohlsson* från Vexjö, *Amnéus, Sälling, Jansson* i Taberg, *Andersson* i Lysvik, *Hammarström, Jansson* i Saxhyttan, *Johnsson* i Bollnäs, *Wallbom, Schödén* och *Dahlstedt*.

Herr Ryding: Jag anser mig pligtig att för kammaren tillkännagifva, att jag under veckans lopp mottagit ett telegram från Umeå, hvaraf framgår, att derstädes hållits ett protestmöte, och att dervid uttalats en kraftig protest mot lifsmedelstullarnes höjning. Telegrammet i sin helhet kan jag icke uppläsa, ty det är, åtminstone enligt min uppfattning, smädligt mot Riksdagen och skulle därför möjligen kunna komma i kollision med 9 kap. 8 § strafflagen.

Hvad min egen ståndpunkt till den förevarande frågan beträffar, tror jag, att den är för flertalet af kammarens ledamöter väl bekant. Jag kommer att rösta för det lägsta möjliga belopp, som det finnes utsigt för att genomdrifva.

Herr Elowson: I Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående förhöjda spanmålstullar framhålles, att spanmålspisen visa en tendens att sjunka. Denna företeelse betecknas i den kongl. propositionen helt enkelt såsom en olägenhet, för hvars afhjelpande föreslås en förhöjning i tullsatserna. Vid ett noggrant skärskådande af det invecklade spörsmålets innebörd, torde man emellertid komma till en åsigt, enligt hvilket det torde vara tvifvelaktigt, huru vida ett billigt pris å lifsförnödenheter är att anse såsom en olägenhet eller icke.

Jag vill erinra derom, att priset på en till salu utbjuden vara hänförligt till tvenne parter, en köpare och en säljare. För köparen gäller det ju i allmänhet såsom en fördel, om priset är lågt. Såsom köpare af brödsäd framstå en stor del af landets invånare. För dem är det ej att anse såsom en olägenhet, om priset på spanmål är lågt. Deremot är frågan om spanmålens prisbillighet, sedd från producentens sida, mera invecklad. Om jordbruksnäringen vore begränsad till sädd och skörd, skulle det visserligen ställa sig så, att ett lågt pris vore för jordbrukarne en olägenhet och ett högt pris en fördel. Emellertid äro förhållandena icke så enkla i vårt land, utan här är all landthushållning förenad med en mer eller mindre utvecklade jordbruksindustri. Under sådana förhållanden är det utan tvifvel för en mängd jordbrukare en fördel, om spanmålspisen äro låga.

I detta hänseende kunna jordbrukarne indelas i tre kategorier. Till den första höra de, som hvarken köpa eller sälja spannmål. För dessa lär det vara temligen likgiltigt om spannmålsprisen äro höga eller låga. Till den andra kategorien höra de, som antingen till följd af en högt uppdrifven jordbruksindustri eller i följd af sitt jordbruks litenhet köpa spannmål, men ej äro i tillfälle att sälja någon. För dessa är det en fördel, om spannmålsprisen äro låga. Till den tredje kategorien höra de jordbrukare, som kunna afyttra spannmål till försäljning. För dem gäller såsom regel, att antingen kunna de sälja spannmål, utan skada för sin jords bördighet, eller också sälja de spannmål till skada för jordens växtkraft. För min del anser jag, att jordbruksidkarne i förstnämnda fallet äro i den lyckliga omständigheten, att de ej behöfva något tullskydd. En premiering åter till förmån för spannmålsförsäljning, när deraf följer en förminskning af jordens växtkraft, är något, som enligt min åsigt icke bör uppmuntras. Jag tror därför, att man icke bör helt enkelt anse det såsom en riksolycka, om prisen på spannmål ställa sig låga. Man bör taga i öfvervägande, huru vida detta verkligen är något, som behöfver afvärjas, eller om det icke fastmer är ett riksändamål, som bör befrämjas. I förenämnda kongl. proposition framhålles också med eftertryck, huru jordbruket här i landet lider betryck. I detta afseende finner jag ett bestämmt sammanhang mellan jordbruket och dess afkastning. Afkastningen leder sitt ursprung från tvenne håll, som äro hvarandra väsentligt olika, då fråga är om jordbrukets betryck. Å ena sidan är jordens afkastning beroende af jordens bördighet, af den växtkraft, som finnes i densamma, af odlingens omsorgsfullhet, af de materiella medel, som kunna användas till växtkraftens bibehållande och förökning, och mera dylikt; å andra sidan tager växten, såsom bekant, näring från solens ljus, och värme från regnet, luften och andra allmänna naturkrafter. Allt detta sistnämnda får jordbrukaren gratis, under det att de förstnämnda faktorerna för jordens afkastning äro föremål för uppskattning i penningvärde. Skulle man nu vilja öka värdet af jordbrukets afkastning genom ett tredje medel, af helt annan art, genom tullagstiftningens användning, såsom ett särskildt produktionsmedel, finner jag för min del detta icke vara ändamålsenligt och riktigt. Det heter, mine herrar, i ett ordspråk: då bonden har godt om penningar, så har hela världen godt om penningar. Detta är en sanning, då tingen tagas i deras naturliga sammanhang.

Låtom oss antaga, att medelskörden i vårt land går upp till ett värde af 500 millioner kronor, eller en half milliard, hvilket statistiken uppgifver. Nu är det ju icke någonting ovanligt, att under ett godt år värdet af skörden kan höjas med ungefär 10 procent, och om således genom gynsamma naturkrafter inflytande 50 millioner kronor komma såsom tillskott i jordbrukarnes årsinkomst, så är detta tvifvelsutan en fördel. Med dessa 50 millioner kronor i sin hand, kan bonden verka gagnande äfven för den medborgare, som icke har förmånen att vara bonde. Men helt annorlunda ställer sig saken, om detta tillskott uti jordbrukarens inkomster tages genom en tullbeskattning från den icke jordbrukaude delen af befolkningen. Då

*Angående
tullsatserna
å spannmål,
malen och
omalen.*

(Forts.)

*Angående
tullsatserna
å spanmål,
malen och
omalen.*
(Forts.)

kan man icke med skäl säga, att när bonden har godt om penningar, så har hela världen godt om penningar..

I den kongl. propositionen n:o 4 läses ett uttalande af följande lydelse: »rätt förstådt, äro näringarna i ett land solidariska». Mine herrar! Rätt förstådt, är detta en sanning, med hvilken allt skyddssystem är oförenligt. När näringarna i ett land äro solidariska, kan det icke vara följdrigtigt att genom tullagstiftning höja den ena näringens afkastningsförmåga och sänka den andras, ty derigenom rubbar man solidariteten. Man har tvifvelsutän, genom hänvisning till nämnda sanning, velat framhålla önskvärdheten af hvad man kallar ett väl afvägdt skyddssystem, men ett sådant system låter enligt samma kongl. proposition icke genomföra sig.

Det heter nemligen vidare i den kongl. propositionen, att några allmänna regler icke låta använda sig för bestämmandet af proportionen mellan tullen å malen och omalen spanmål. Kan man, mine herrar, icke på ett allmännyttigt sätt afväga i en tulltariff proportionen mellan tullsatserna på mjöl och spanmål, då lärer det väl vara omöjligt att erhålla en väl afvägd tulltariff i andra afseenden. Jag ber att vid detta tillfälle få erinra om några företeelser vid spanmålstullarnes införande år 1888. Anledningen till dessa tullars införande angafs ju allmänt vara den, att spanmålsprisen då voro låga, och att jordbrukaren befann sig i stort betryck. Skulle man emellertid få tullar, så skulle dessa upphjelpa jordbrukarens ställning. Det sades då, att tullarne naturligen icke skulle komma att verka ögonblickligen och omedelbart, utan det behöfdes en viss period, inom hvilken de skulle göra sig gällande, och egendomligt nog talades det mycket om en sjuårsperiod. Efter förloppet af sju år skulle tullarne hafva gjort sig fullt gällande, och man skulle efter den tiden icke vidare få höra talas om jordbrukarens betryck. Mine herrar! Sju år äro nu förgångna, men tullarne hafva icke fyllt sin bestämmelse att afhjelpa detta betryck, och äfven om de nu höjas, så komma de icke att afhjelpa detsamma.

En annan omständighet, som jag ber att vid detta tillfälle få fästa uppmärksamheten vid, är den, att under den s. k. frihandelsperioden hade arealen af den odlade jorden tillväxt, näringarna i allmänhet förbättrats och statskassan visade en blomstrande ställning. Det beslöts emellertid att införa beskattning på spanmål, icke för statskassans skull, enär några nya skatter icke vid den tiden voro för statsregleringen behöfliga, utan i rent protektionistiskt syfte för att upphjelpa jordbruket. Såsom händelserna sedermera utvecklat sig, hafva dessa spanmålstullar, som pålades år 1888 och derefter till sina belopp undergått någon förändring, i väsentlig mån ändrat natur. De pålades nemligen såsom skyddstullar, men äro nu på väg att öfvergå till finanstullar. I närvarande stund torde de kunna betraktas såsom egande en dubbel karakter, nemligen att vara dels skyddstullar och dels finanstullar. Spanmålstullarnes verkningar i finansliet hänsende hafva icke heller motsvarats af verkligheten. Det öfverskott i statskassan, som skulle uppkomma genom dessa tullars införande, har icke der hopat sig, utan är detsamma helt och hållet spärlöst försvunnet.

En annan mycket egendomlig omständighet vid dessa tullars införande ber jag äfven att nu få fästa herrarnes uppmärksamhet vid. Det sades nemligen, att jordbrukarne skulle få gagn af denna tullbeskattning, prisen på deras produkter skulle i någon mån höjas, men detta skulle icke lända arbetarne till något som helst förfång. Denna egendomliga sammanställning af motsatser har dock för den protektionistiska uppfattningen nu mera i viss mån undergått en förändring. Nu säger man, att höga skyddstullar hafva den effekt, att de framkalla en stark konkurrens, i följd af hvilken köparne till billigare pris kunna erhålla sina varor. Det är således en förmedling mellan den protektionistiska teoriens motsatsförhållanden, hvartill man genom talet om konkurrensen kommit i detta afseende.

En fråga, som mycket sysselsatt herrar protektionister, är den betydelse, som dessa spanmålstillars införande skulle ega för arbetarne, det vill säga kroppsarbetarne inom Sverige. Det har sagts och det säges äfven i denna stund, att tullbeskattningen skulle lända dem till nytta. För min del gillar jag icke den åskädning, hvarpå det protektionistiska systemet grundar sig, och jag finner bevisföringen för nämnda system i många afseenden bristfällig. Men talet derom, att fördyrandet af lifsmedlen skulle vara till gagn för kroppsarbetarne, anser jag vara i helt särskild mening en fras utan någon realitetsinnebörd. I stället för att tala om lifsmedelstillarnes gagn för arbetarne, vore det tvifvelsutan bättre, om herrar protektionister ville i handling visa sin tro i detta afseende. Om herrarne ville utan alla om och men fråga arbetarne i landet, huru vida de anse det vara en fördel, att lifsmedlen äro billigare eller dyrare, så torde herrarne af dem erhålla ett bestämdt svar.

Jag vill framhålla en omständighet, som jag redan i någon mån berört, den nemligen, att spanmålstillarne pålagts i egenskap af skyddstullar och nu begynna att antaga karakteren af finanstullar; de äro nu behöfliga att fylla eu brist i statsregleringen, omkring 5 millioner kronor.

Ställer man nu emellertid dessa båda egenskaper emot hvarandra, så skall man lätt finna, att de upphäfva hvarandra. Om skyddstullarne skola hafva någon förmåga att verka såsom sådana, så måste de i sina verkningar så småningom förminskas och slutligen upphöra såsom finanstullar. Sverige är, såsom vi veta, ett vidsträckt land med en stor areal och en liten befolkning. Kan man nu genom tull skydda spanmålsodlingen i vårt land, så att den ökas till full motsvarighet mot befolkningens behof, så är det tydligt att någon import af spanmål icke vidare kommer till stånd, och således hafva tullarne såsom fyllande statskassans behof förlorat sin betydelse.

Jag anser mig äfven böra fästa uppmärksamheten derpå, att ur ren beskattningssynpunkt är äsättandet af tullar på spanmål en orättvisa, då de ju trycka tungt den mindre bemedlade befolkningen.

Slutligen ber jag få framhålla en annan omständighet. Det talas nemligen så mycket om att jordbrukaren är i betryck och att man vill afhjelpa det genom skatters påläggande, men å andra sidan talas

*Angående
tullsatserna
å spanmål,
malen och
omalen.
(Forts.)*

Angående
tullsatserna
å spannmål,
malen och
omalen.
(Forts.)

det äfven med mycken visshet i öfvertygelsen derom, att inteckning i jordbruksfastighet är en mycket god säkerhet såsom pant. — I afseende å dessa båda omständigheter torde det vara förenadt med en viss fara att allt för mycket accentuera jordbrukets betryck. Skulle det nemligen vara så, att jordbruket i och för sig icke vidare kan bära sig, då måste det också vara själfklart, att jordbruksfastighet icke längre kan betraktas såsom en god pant i banker och andra penninganstalter, der inteckningar utbjudas, och skulle herrar agrarer med det myckna talet om jordbrukets betryck komma derhän, att det uppstår en panik till skada för fastighetskrediten, då hafva herrarne gjort jordbruket en verklig skada.

För min del är jag lifligt öfvertygad om, att tullarne icke i och för sig äro egnade att befrämja jordbrukets framgång. Jag är äfvenledes fullt öfvertygad om, att spannmålstullarne äro en beskattningsform, som är mycket orättvis. Dessutom hyser jag den mening, att fördyrandet af lifsmedlen verkar till förfång för industriell verksamhet i allmänhet, och särskildt ber jag att få lägga vikt på den omständigheten, att fördyrandet af lifsmedlen motverkar kroppsarbetarnes sträfvanden att höja sin ekonomiska ställning.

På grund deraf anser jag för min del det vara för ett land, sådant som Sverige, i alla afseenden lyckligast och bäst, om man kunde så snart som möjligt få bort beskattningen å spannmål, men, då detta icke kan ske vid innevarande års riksmöte, nödgas jag afgifva min röst till förmån för den lägsta tullsats, som i år kan lyckas gå igenom. Då nu för ögonblicket den lägsta tullsatsen är den af herr Bromée i hans reservation föreslagna, så anhåller jag, herr talman, att få ansluta mig till de herrar, som yrkat bifall till herr Bromées reservation.

Herr Swartling: Herr grefve och talman! Jag hade icke tänkt deltaga i diskussionen om denna fråga, allra helst som jag såsom ledamot i bevillningsutskottet ju kan anses hafva uttalat mig i det föreliggande betänkandet och jag derjemte kunnat förutse, att diskussionen ändock skulle blifva öfverflödigt lång. Det är icke heller min afsigt och kan allra minst vara det nu, då tiden är så långt framskriden, att till besvarande upptaga de anmärkningar, som blifvit rigtade mot bevillningsutskottet och hvilka anmärkningar för öfrigt redan blifvit behörigen bemöta. Nej, det var endast den omständigheten, att en af mina ärade bankkamrater fann sig böra tillkännagifva, luru han i denna fråga skulle komma att rösta, hvarvid han förklarade, att han skulle komma att rösta för herr Johanssons reservation, ehuru de deri föreslagna tullsatserna icke fullt tillfredsstälde honom — det var detta som uppkallade mig. Jag tror mig visst icke, såsom han syntes anse behöfligt för sig, hafva behof af att vare sig för mina valmän eller för kammarens ärade ledamöter klargöra min ställning; ty jag vågar tro, att den är fullt klar ändå. Men för all säkerhets skull, och för att icke någon missuppfattning må kunna uppstå, så vill jag tillkännagifva, att jag kommer att rösta för utskottets förslag.

Den ärade representanten för Jemtlands östra domsaga, tillika ledamot af bevillningsutskottet, yttrade på förmiddagen, att han trodde,

att vi nog litet hvar helst skulle se, om dessa lifsmedelstullar icke funnes; och det har nyss här midt emot uttalats en liknande förmodan. Ja, jag tror, att denna förmodan är riktig. Jag tror, att ingen önskar tullar för tullarnes skull, utan det är därför, att de äro behöfliga, som de måste finnas till. De äro oundvikliga. De äro, om man får kalla dem så, ett oundvikligt ondt, som man måste finna sig i. Jag tror det vara en sanning, hvad som förut blifvit sagdt, att om i ett samhälle en näring, af så stor betydelse för det hela som jordbruksnäringen, lider, så lida också alla de öfriga. På grund af den solidaritet, som i större eller mindre mån är rådande mellan alla näringar och således är af stort inflytande på hela samhällets ekonomiska lif, anser jag mig pligtig att söka bidraga till afhjelpande af de stora svårigheter, med hvilka jordbruket för närvarande kämpar. Och då jag tror, att de af bevillningsutskottet föreslagna tullsatserna å omalen och malen spanmål möjligen skola kunna något bidra dertill, så ber jag vördsamt, att kammaren måtte bifalla utskottets förslag.

Angående
tullsatserna
å spanmål,
malen och
omalen.
(Forts.)

Med herr Swartling instämde herrar *Larsson* i Mörtlösa, *Jönsson* i Mårarp, *Andersson* i Himmelsby, *Ericsson* i Norrby, *Bengtsson* i Häradsköp, *Petersson* i Boestad, *Johansson* i Strömsberg, *Nilsson* i Grofva, *Ramstedt* och *Eklund* från Norrköping.

Herr *Johansson* i Noraskog anförde: Då jag först nu efter tio timmars öfverläggning och då klockan visar nära nog midnatt har ordet, så torde kammaren med tillfredsställelse höra, att jag icke ämnar bemöta de personliga anfall, för hvilka jag varit utsatt. Är det så, att jag förverkat mina valmäns förtroende, så må *de* i sin tid döma om den saken. Är det åter så, att jag förverkat kammarens förtroende, då må *kammaren* sjelf döma derom. Men illa skulle jag hafva motsvarat detta förtroende och fylla min pligt på den plats jag erhållit inom bevillningsutskottet, om jag envist och orubbligt sökte bevara tullsatser, som icke hafva den ringaste utsigt att *nu* vinna framgång.

Man må icke därför tro, att jag för min del har frångått min gamla öfvertygelse om dessa spanmåls- och mjöltullars skadlighet i och för sig sjelfva. Nej, långt derifrån! Och om den tid skulle komma, att jag finge vara med om möjligheten att antingen afskaffa dem, eller högst betydligt reducera dessa tullar, så skulle jag efter omständigheterna bidra till den saken. Men såsom ställningen nu utvecklat sig, då man med största visshet kan antaga, att om man nödgas välja mellan att taga de af utskottet föreslagna höga tullsatserna eller att bibehålla 1892 års, af Kongl. Maj:t uppbädda tullsats, hvilka framstälts af herr *Bromée* och af många blifvit understödda — då man har full visshet, att, om man endast hade att välja mellan dessa båda saker, den senare eller de förut gällande låga tullsatserna vore oljhelpligt slagna, då synes det mig som en bjudande pligt för den, som har ett så viktigt uppdrag som ett vice ordförandeskap i bevillningsutskottet, att försöka en annan utväg

Angående
tullsatserna
å spanmål,
malen och
omalen.
(Forts.)

att åtminstone i någon mån förmildra det hårda tullbeskattnings-system, som man nu är i begrepp att besluta om.

Det har varit ur den synpunkten, som jag i samråd med åtskilliga af mina kamrater i utskottet velat framställa den motiverade reservation, som bär mitt och deras namn. Vi hafva i denna reservation sökt påvisa, att »det för denna gång bör vara ett eftersträfvansvärdt mål att motarbete den ytterligare höjning af spanmålstullen, som utskottet föreslagit, och att medverka till ett återställande af den förut varande proportionen mellan spanmåls- och mjöltullarne.» Och därför har denna reservation blifvit mera omsorgsfullt utarbetad, än den kanske eljest skulle blifvit. Det har kräfts både många och långa öfverläggningar och underhandlingar, huru man borde ställa upp den och huru man skulle söka ådagalägga orimligheten af särskildt det höga skydd, som man nu synes vilja bereda storvarns-industrien. Vi hafva i denna reservation uttryckligen betonat, att när vi voro öfvertygade derom, att man icke kunde åstadkomma ett vidblifvande af 1892 års tullsatser, vi för denna gång ansett det såsom önskvärdt att i synnerhet medverka till återinförandet af samma proportion mellan tullarna på omalen och malen spanmål, som 1892 års tullsatser inneburo.

Huru vida vi någorlunda lyckligt kunnat lösa denna uppgift, derom hafva de bland eder, mine herrar, som tagit närmare kännedom om denna reservation, haft tillfälle att öfvertyga sig. Det har må hända lyckats oss i mer eller mindre mån. Det har kanske icke lyckats oss så fullständigt, som vi önskat. Men vi hafva föreställt oss, att denna proportion vore bättre än den, som utskottet föreslagit, och att jordbruksnäringens behof af det ökade skydd, som man nu ropar om, bättre blefve tillgodosedt enligt vårt förslag än på det sätt, som utskottet och särskildt Kongl. Maj:t velat utstaka. Det är nästan uteslutande ur den synpunkten, som denna reservation framkommit. Och vi hafva till yttermera visso velat i sjelfva ingressen till det af oss framställda förslaget betona, att vi hoppades, att åtminstone *någon* nedsättning i de af utskottet föreslagna tullsatserna skulle kunna åvägabringas, och att det just varit i *sådant syfte*, som vi framställt vårt förslag.

Nu är det visserligen sant, att här framstälts åtskilliga andra yrkanden, och jag kan icke veta huru kammaren är stämd mot det ena eller andra af dessa yrkanden. Men så vidt jag kunnat följa med diskussionen här i dag, så har det förefallit mig som om de anmärkningar, som blifvit framställda mot våra beräkningar i reservationen, varit af ganska lindrigt slag. Siffrorna deri synes hafva på ett jemförelsevis lyckligt sätt genomgått den skärseld, som naturligen skulle komma dem till del. Och just den omständigheten synes vittna för att våra beräkningar äro rigtiga. Den bitterhet, hvarmed denna reservation i afseende på sjelfva slutklämmen från vissa håll blifvit anfallen, stadgar ock min uppfattning i nämnda afseende.

Det är under sådana förhållanden, som jag föreställer mig, att, då vi nu kanske om några minuter äro färdiga att besluta i frågan, vi icke böra släppa bort hvad som kan vara möjligt att ernå i afseende på den lindring, som jag och mina medreservanter ifrågasatt,

och att, då vi skola votera om kontraproposition, man då också skall veta att rösta på sådant sätt, att denna mycket omtalade reservation må komma fram såsom kontraproposition i den slutliga voteringen gent emot Första Kammarens i dag fattade beslut.

Jag tillåter mig för min del att hysa den bestämda åsigten, att *något är bättre än intet*, och jag föreställer mig, att, huru än dessa voteringar må komma att utfalla, om man sökt bereda denna reservation framgång, man då gjort hvad pligten bjudit för åstadkommandet af en *nedläggning*. Jag tror icke, att det är hvarken klokt eller riktigt att ställa allt på spel och så att säga bereda framgång åt det allra värsta genom att orubbligt fasthålla vid det allra bästa. Det finnes många sätt att bereda framgång åt det allra värsta, antingen positivt eller negativt. Det förefaller mig också, som om det nu från ett visst håll vore afsigten att på negativ väg söka bereda framgång åt det värsta möjliga. För min del kan jag icke vara med om ett dylikt tillvägagående; och därför, sådan ställningen nu är, hemställer jag, att kammaren måtte bifalla reservationen som den är formulerad.

*Angående
tullsatserna
å spanmål,
malen och
omalen.*

(Forts.)

I detta anförande instämde herrar *Olsson* i Sörnäs, *Andersson* i Hasselbol, *Wittsell*, friherre *von Schwerin* och *Wikstén*.

Herr Fjellbäck: Jag begärde ordet egentligen för att påvisa ett fel uti den af regeringen för sin bekanta tullukas lemnade bevisning, men, innan jag det gör, så ber jag att gent emot den siste talaren få säga, att det torde icke vara alldeles lämpligt att vid alla möjliga tillfällen gå med om det, som har största utsigt att gå igenom, ty på så sätt gör man sig solidariskt ansvarig för hvad som beslutes och binder sig vid majoriteten. Det är detta, som är för mig så obehagligt, att så många nemligen stiga upp och säga: jag vet, att icke något annat går, därför går jag med på detta. När denna kammare stod inför afgörandet af samma fråga för sju år sedan, så var det också klart, att endast den kända majoritetens åsigt skulle vinna majoritet, men de män, som nu böja sig för majoriteten, de sade rent ut, att denna majoritet icke var tillräckligt bevisande och att de icke ville böja sig för den.

Regeringen har uti sin motivering sagt, att jordvärdet sjunkit till den grad, att det nu finnes många hemman till salu, som icke kunna säljas ens till taxeringsvärdet. Denna samma regering, som lemnar oss denna uppgift i motiven till sin proposition, har också meddelat oss resultatet af försäljningen af kronoegendomarne för en längre tid, och jag tror äfven för år 1894. Denna uppgift visar dock att jordvärdet icke måtte vara så lågt, ty på ett taxeringsvärde af 3,800,000 kronor har man fått ett försäljningspris af 5,800,000 kronor. Det är således icke så farligt med den saken, som man söker göra troligt. Detta visar åtminstone, att regeringen i detta fall icke farit med sanningen, utan snarare meddelat motsatsen af de faktiska förhållandena.

Här var nyss en ärad talare, herr Oskar Erickson i Bjersby, som ännu stod kvar på den gamla sköna ståndpunkten, att han trodde

*Anghände
tullsatserna
å spannmål,
malen och
omalen.*
(Förres.)

att det är utländingen, som betalar tullen! Jag trodde verkligen, att denna åsigt var död, att den hungrat i hjel, men ännu lever herr Erickson i den glada förhoppningen, att det är utländingen, som betalar tullarne. Det förvånar mig då på det högsta, att han icke vågar gå längre. Hvarför skola vi vara så ömma mot dessa rika utländingar? Hvarför kunna vi icke taga till en så pass hög tull, att den räcker både till grundskatternas afskrifning och till vår härordning och till att bygga nya pansarfartyg och till en hel del andra behof? Tänk hvilken massa penningar vi då skulle få in, och jag föreställer mig att det skulle icke vara omöjligt att placera dessa penningar. Låt bara utländingen betala! Jag får också bekänna, att jag icke heller vet, hvad det skulle tjena till att låna pengar, när vi kunna få dem rent gratis af utländingarne och få deras varor till för halfva värdet.

Han påstod också, att brödspriset icke stigit, naturligtvis på den grund, att utländingen betalar, men jag skall berätta honom, att så snart regeringens »ukas» kom till allmänhetens kännedom, så steg både mjölpriset och brödspriset, och det samma dag, just med det belopp, hvarmed tullen ökats. Det var märkvärdigt nog ingen utländing framme och betalade den tullskilnaden. Den få allt konsumenterna betala, och jag tillåter mig således att tvifla på riktigheten af den uppgift han länade i denna sak.

Nu har man här tvistat om siffran: 3,15 eller 3,70, men det synes mig förvånande, att man icke ens skall kunna för en så stor och verkligt fosterländskt fråga som denna producera en fosterländsk och riktigt svensk siffra, utan man måste gå öfver till våra kära vänner tyskarne för att importera deras tullsiffror bit. Detta synes mig verkligen så mycket mera förvånande, som vi i vår senaste riksdagshistoria hafva en siffra, en förträfflig tullsiffra, en siffra som jag tycker att qvarnegrarne borde vara riktigt belåtna med, och som herr Erickson i Bjersby från den ståndpunkt han intager borde vara synnerligen belåten med — 11,58! Hvarför taga vi icke den med detsamma? Min öfvertygelse är, att vi ganska snart glida dithän. Med den motivering, som utskottets vice ordförande hade för sitt yrkande, »kunna vi icke göra annat och därför gå vi in på den siffran» och vi hinna nog idealet ganska snart, förtare än man kanske tror. Det synes mig orimligt, att man inom ett parti, som har »Sverige åt svenskarne» på sitt program, icke kan göra något för att våga sig på denna siffra, som vore så lämplig för våra förhållanden. Men om man icke kan våga sig upp till 11,58, så kunde man ju taga 3 kronor åt spanmålproducenterna och 5 kronor åt mjölvarne, eller kanske ännu bättre »fem och tjugu,» det vore kanske en ännu bättre belöning för deras förtjenster.

Herrarne tala om att de olika industrierna böra vara solidariska, och det vill jag gerna gå in på, men huru vilja herrarne göra sig solidariska med hela vår exportindustri? Det är dock icke på vår tullskyddade industri, som vi existera, den har jämförelsevis liten betydelse för vår handelsbalans och existens. Det är på våra stora exportindustrier, som vi hufvudsakligen lefva. Dessa skyddstullar komma naturligtvis att verka såsom en extra skatt på dem; det är

ju naturligt. Huru vilja herrarne understödja en sådan vara som smör? Måhända genom skyddstullar eller tullar på smörimporten! Det importerades ungefär en tjugufemtedel af vår smörexport, och der lägges man 20 öres tull på det som importerades. Men hvad har resultatet blifvit? Hafva herrarne lyckats att öka priset å den exporterade varan med ett enda öre? Nej, visst icke. Nu är det visserligen sant, att med importtullar å spanmål är förhållandet ett helt annat. Der kunna vi, trots det försök till försvar för motsatsen, som vi hörde från skaraborgsbänken, icke producera till landets behof. Derifrån påpekades, att 1885 hade vi brödsäd till afsalu, så att den kunde exporteras. Ja, det var därför, att då, åtminstone i min hembygd, använde man hafre till brödföda. Det är således den ärade representantens mening, att man skall tvinga oss att återgå till hafren såsom brödföda och sälja rågen. Ja, om vi slå in på den vägen, då tror jag också, att vi kunna sälja rågen. Men nu tyckes utvecklingen gå i den riktningen, att man öfvergår från att konsumera råg till att konsumera hvete; och den stunden kommer kanske snarare än vi ana, att hela importen af brödsäd kommer att bestå af detta sädeslag, och då upphör denna skyddstull att verka på den inhemska produktionen af råg, och resultatet blir, att hela detta hveteskydd kommer att tillfalla den provins, som redan i sockertullen har ett extra statstillskott på åtta eller tio millioner kronor. Det synes vara tid att tänka på hvad dessa våra båda eröfringar från Danmark gifvit oss. De hafva gifvit oss en hel stat i vester och en stor fet provins i söder, men båda tyckas bidraga till att bereda oss mycken förargelse. Skåningarne tyckas hafva mycket lätt för att taga för sig, det vill jag gifva dem betyg på. De synas mig vara mycket godhertade till att taga emot, när man vill gifva dem skydd. Nu har man förut gifvit dem sådant i fråga om sockret, och nu gifver man dem måhända äfven beträffande hvetet.

*Angående
tullsatserna
å spanmål,
malen och
omalen.
(Forts.)*

Representanten för Öland har hållit ett af sina gamla vanliga anföranden, och dem kunna vi snart utantill. Till och med fick man åter skåda hans många gånger i debatterna omnämnda tröja. Han påstod, att det var de små jordbrukarne, som mest längtade efter denna skyddstull. Jag tror, att jag också känner de små jordbrukarne, och de fästa sig icke mycket vid denna tull, det kan jag försäkra. Nej, det är nog alldeles tydligt och klart, hvem som kommer att taga fördel af tullen, och i det fallet tycker jag, att det öppenlydiga anförandet af herr Truedsson var ganska tydligt och klart. Det är icke på det sättet man kan hjälpa de små jordegarne, och om det vore sant, som regeringen säger, att jordvärdet håller på att sjunka, så vore det icke en så stor olycka, om jordvärdet sjönke så, att allt fler och fler, som nu icke kunna få en jordbit, kunde skaffa sig sådana och på det sättet förvärfva sig sin bergning. Det vore säkerligen icke någon social olycka.

Men det ser ut, som om dessa fastighetsegare skulle önska sig en förmån framför alla andra fastighetsegare, nemligen att staten skall garantera uppehållet af deras fastighetsvärden vid det belopp, som de anse lämpligt, under det att andra fastigheter, såsom

Angående
tullsatserna
å spannmål,
malen och
omalen.
(Forts.)

förhållandena äro i Stockholm och andra städer, på grund af konjunkturerna sjunka ganska betydligt i värde, ja många gånger under halfva taxeringsvärdet, men för deras egare är det icke lönt att kräva hjälp af staten i form af tullar. Man fick taga den onda dagen med den goda, kraschen fick gå fram, och hundratals personer, som förut voro förmögna, blefvo fattiga. Men man fick böja sig för förhållandenas magt, och det blef den stora allmänheten, som skördade frukterna af kraschen i form af lägre hyror. Så är det äfven med jordvärdet. Sjunka prisen för egendomarne, så få egarne det svårt; men att använda konstlade medel att uppehålla jordvärdet, går icke i längden. Dessa tullar komma vid första prisökning — och den kan inträffa när som helst — att borttagas eller sänkas. Vi hafva icke i vår hand att bestämma, huru skörden kommer att utfalla i vårt östra grannland, det kan snart åter blifva missväxt der. Eller tro herrarne, att det kan vara möjligt att, om det blir exportförbud från Ryssland, kunna behålla en mjöltull af 6 kronor 50 öre och en spannmålstull af 3 kronor 70 öre, då vi icke voro i stånd vid den förra prisstegringen att behålla de då gällande jemförelsevis låga tullsatserna? Ingen magt i verlden skall kunna hindra, att de då sopas bort, och vi komma då å nyo till detta tråkiga förhållande, detta oupphörliga ändrande af tullsatsernas belopp.

Men, säger man, nu behöfves penningar, och detta är också garantien för att vi skola få behålla tullarne; vi hafva kommit i en så olycklig ställning i ekonomiskt afseende, att vi verkligen behöfva dessa spannmålstullar för statskassans behof.

Här har stått upp den ene representanten efter den andre af dem, som vid urtima riksdagen bidragit till det då fattade beslutet, de hafva nu stått upp och beklagat sig öfver att förhållandena stå som de stå. Detta synes mig fullkomligt obefogadt. Huru kunna dessa herrar klaga öfver detta, då de sjelfva voro med och skapade dessa nya utgifter och derigenom fastslogo tullarne, icke allenast till det dåvarande beloppet, utan, som vi nu se, till långt högre.

Det är särskildt en sida af saken, som är högst beklaglig, nemligen att genom dessa skatter de mindre bemedlade utsugas. Det är denna sociala sida af saken, som är den sorgligaste, och det är sjelfva kärnan i den, att de bättre bemedlade endast lägga den ena bördan efter den andra på de mindre bemedlade, använda alla möjliga medel att utsuga dem och trycka ned dem, men deremot icke vilja gifva dem några som helst rättigheter.

Herr talman, det kan komma den dag, då äfven från dessa stora förtryckta massor man kan få ett svar, så kraftigt, att det höres äfven hit till Riksdagen, som nu egentligen ingenting annat är än en klassriksdag.

Jag har intet yrkande att göra.

Herr Nilsson i Skärhus: Herr talman! Det skall ej falla mig in svara den föregående talaren på sina många tillvitelser emot oss landtmän. Men då jag liksom andra medlemmar af det parti, jag tillhör, blifvit beskyld för att hafva öfvergått till protektionismen, så skall jag be att på det bestämdaste få tillbakavisa denna beskyllning.

Mina åsichter äro ännu i dag desamma, som de voro, då jag inträdde i denna kammare.

Jag vill nu gifva till känna, att jag, då vi komma att votera om denna fråga, kommer att rösta för den lägsta tull, som det är möjligt att ernå.

Jag skall icke i denna sena midnattstimme tillåta mig att framlägga några skäl för min åsigt, ty det skulle endast upptaga tiden, helst som derom är mer än tillräckligt taladt denna gång, utan ber endast få gifva tillkänna, att jag kommer att ansluta mig till den reservation, som herr Johansson i Noraskog med flere afgifvit; ingen möjlighet förefinnes denna gång att få tullsatserna lägre, och därför nödgas jag rösta för ifrågavarande reservation.

Herr Ola Bosson Olsson: Jag vill icke dölja mina åsichter bakom en voteringsedel. Jag skall därför i största korthet gifva till känna, att då jag icke ser någon möjlighet att för närvarande kunna komma tillbaka till de 1892 åsatta tullarne, så kommer jag att rösta för den af herr Johan Johansson med flere afgifna reservationen.

Herr Wiklund: Jag har icke begärt ordet, för att nu söka framhålla de många skäl, som tala för en nedsättning af nuvarande tullsatser å spannmål. Dessa skäl äro så många gånger framhållna, dels i denna kammare och dels annorstädes både offentligt och enskildt, att icke någon bör vara i okunnighet om desamma. Men då jag uti en fråga, som denna icke vill dölja mitt votum bakom den slutna röstsedeln, har jag velat gifva min ståndpunkt till känna. Jag får därför säga, att jag helst skulle önska, det 1892 års tullsatser under nuvarande förhållanden fortfarande blefve gällande och i följd deraf helst skulle rösta för Bromées reservation, så mycket mer som jag underskrifvit en motion i samma syfte, men ty värr synes det mig, som skulle ingen utsigt finnas att få detta förslag igenom. Skulle jag nu af omständigheterna tvingas att i hufvudvoteringen rösta mellan utskottets förslag och den af Johansson i Noraskog med flere afgifna reservationen, så anser jag mig nödsakad att rösta för den senare, enär äfven jag hyllar den satsen: att af två onda ting väljer man helst det minst onda.

Häri instämde herr Nilsson i Skrafvelsjö.

Herr Eriksson i Bäck: Jag skall icke bry mig om att bemöta de, enligt min tanke, dåliga skäl, som protektionisterna anfört, utan endast yrka bifall till herr Bromées reservation.

Herr Johansson från Stockholm: Endast ett ögonblick! Min värderade vän, herr Ivar Månsson i Trää, upplyste nyss i sitt för öfrigt klara och rediga tal, att förhöjningen i mjöltullen icke skulle medföra så stor höjning af priset, som jag uppgifvit, och han angaf för sin del skilnaden till endast 1 krona.

Angående
tullsatserna
å spannmål,
malen och
omalen.
(Forts.)

Angående
tullsatserna
å spannmål,
malen och
omalen.
(Forts.)

Jag får härpå svara, att jag icke haft någon annan källa att tillgå, för att kontrollera dessa förhållanden, än herr Klinckowströms motion, men hvad han kan, nog torde han kunna räkna. Han åberopar en af våra mest spridda tidningar för den 8 och 9 november 1894. Jag har i afton räknat på 27 exempel och funnit, att för 20 icke tullår har skilnaden mellan råg och sammanmalet rågnijöl uppgått till i medeltal 2 kronor 12 öre, men för de sista 7 tullåren till en siffra af 3 kronor 28 öre. Deri ligger betydelsen af tullarne. Det är de, som verkat förhöjningen.

Herr Öberg: Blott några ord! Jag vill endast dels inför denna kammare, dels inför mina valmän angifva, huru jag kommer att rösta, då jag, herr talman, ej förut angifvit min ståndpunkt och skälen dertför.

Jag skulle helst önska, att ingen rubbning i de före den 5 januari detta år gällande tullsatser hade vidtagits. Men då det icke torde vara möjligt att nu komma tillbaka till 1892 års tullsatser, på hvilket program jag valts, så skall jag, för att icke dessa tullsatser skola komma upp till de höga belopp, som utskottet föreslagit, ansluta mig till den af herr Johan Johansson i Noraskog med flere afgifna reservationen.

Öfverläggningen var slutad. Derunder hade beträffande mom. a) yrkats: 1:o) bifall till utskottets hemställan; 2:o) afslag å nämnda hemställan och bifall till den af herr Bromée i denna del afgifna reservation; 3:o) bifall till herr Johanssons i Noraskog med fleras reservation; 4:o) bifall till det af herr Bergendahl under öfverläggningen framställda förslag; och 5:o) ärendets återförvisande till utskottet. Herr talmannen gaf propositioner å hvar och ett af dessa yrkanden i nu nämnd ordning och fann svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för bifall till herr Johanssons med fleras reservation. Som votering likväl begärdes, upptog herr talmannen, för bestämmande af kontrapositionen, ånyo de återstående yrkandena, af hvilka det, som afsåg bifall till utskottets hemställan, nu förklarades hafva flertalets mening för sig. Men jemväl i fråga om kontrapositionen äskades votering, i följd hvaraf och sedan till kontraposition i denna votering antagits bifall till herr Bromées reservation nu först uppsattes, justerades och anslogs en, så lydande omröstningsproposition:

Den som till kontraposition i hufvudvoteringen angående mom. a af första punkten i bevillningsutskottets utlåtande n:o 2 antager yrkandet om bifall till utskottets hemställan, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren till kontraposition i nämnda votering antagit yrkandet om bifall till hvad herr Bromée i sin vid omförmälda moment afgifna reservation hemstält.

*Angående
tullsatserna
å spanmål,
malen och
omalen.*

(Forts.)

I denna första votering röstade 113 ledamöter ja och 105 nej; och erhöill i följd häraf propositionen för hufvudvoteringen följande lydelse:

Den, som, med afslag å hvad bevillningsutskottet hemstält under mom. a af punkten 1 i utlåtandet n:o 2, bifaller den af herr Johau Johansson i Noraskog med flera vid nämnda moment gjorda reservation, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit utskottets hemställan.

Denna senare votering utföll med 126 ja mot 81 nej; hvadan kammaren fattat sitt beslut i enlighet med ja-propositionens innehåll.

Mom. b).

Utskottets hemställan bifölls.

I fråga om *mom. c)* anförde:

Herr Johansson i Noraskog: Med anledning af det beslut, som kammaren nyss fattat i afseende å mom. a), skall jag tillåta mig hemställa, att kammaren, med afslag å utskottets under mom. c) gjorda hemställan, ville besluta i öfverensstämmelse med den reservation, som afser, att tullsatsen för *spanmål, omalen, malt, äfven krossadt*, i enlighet med Kongl. Maj:ts förslag måtte bestämmas till 4 kronor per 100 kilogram.

Vidare yttrades ej. Med afslag å utskottets hemställan biföll kammaren herr Johanssons i Noraskog m. fl:s reservation i hvad densamma afsåg förevarande moment.

Mom. d).

Herr Johansson i Noraskog yttrade: Äfven i detta moment skall jag tillåta mig att yrka afslag å utskottets hemställan och bifall till reservationen, som innehåller, att tullsatsen för *spanmål, omalen, andra slag, ej specificerade*, i enlighet med Kongl. Maj:ts förslag måtte bestämmas till 3 kronor 15 öre per 100 kilogram.

Angående
tullsatserna
å spanmål,
malen och
omalen.

Vidare anfördes icke. Kammaren afslog utskottets hemställan och biföll herr Johanssons i Noraskogs m. fl:s reservation jemväl i denna del.

(Forts.)

Mom. e).

Beträffande detta moment anförde:

Herr Johansson i Noraskog: Äfven beträffande detta moment tillåter jag mig hemställa, att kammaren, med afslag på utskottets hemställan, måtte bifalla reservanternas förslag: att för *spanmål, malen, mjöl och gryn, alla slag*, måtte stadgas en tull af 5 kronor 25 öre per 100 kilogram.

Herr Swartling: Jag anhåller att få yrka bifall till utskottets förslag i det förevarande momentet.

Herr John Olsson: Jag åter tillåter mig att på de af herr Bromée i hans reservation angifna skäl yrka bifall till hans förslag om en tullsats af 2 kronor 50 öre per 100 kilogram för spanmål.

Herr Sjö: På de skäl, som jag förut angifvit, tillåter jag mig yrka, att nu ifrågavarande tullsats måtte bestämmas till 5 kronor 50 öre per 100 kilogram.

Häruti instämde herr *Andersson* i Löfhult.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad samt herr talmannen till proposition upptagit de olika yrkandena, afslog kammaren utskottets hemställan och biföll herr Johanssons i Noraskog m. fl:s reservation.

Mom. f).

Bifölles.

I anseende till den långt framskridna tiden uppsköts den vidare behandlingen af föreliggande betänkande till ett kommande sammanträde.

§ 2.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

Herr	<i>A. P. Gustafsson</i>	under 6 dagar fr. o. m. den 10 dennes,
»	<i>A. Ericson</i> i Ransta	» 2 » » 11 »
»	<i>O. W. Lindh</i> i Seffle	» 8 » » 13 »
och	» <i>E. J. Ekman</i>	under den 11 dennes.

§ 3.

Till bordläggning anmäldes:

statsutskottets utlåtanden:

n:o 5, angående regleringen af utgifterna under riksstatens *fjerde* hufvudtitel, omfattande anslagen till landförsvarsdepartementet; och

n:o 41, angående riksgäldskontorets förvaltning under den tid, som förflutit, sedan ansvarsfrihet senast tillerkändes fullmäktige i nämnda kontor;

bevillningsutskottets betänkande, n:o 7, i anledning af väckt motion om upphörande af den personliga sjukvårdsafgiften;

lagutskottets utlåtanden:

n:o 19, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående hvad till fast egendom är att hänföra samt lag om ändrad lydelse af 1 § i förordningen angående lagfart å fång till fast egendom; och

n:o 20, i anledning af väckt motion om ersättning till nämndemän för biträde vid vägsyn; samt

Andra Kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande, n:o 5, i anledning af väckt förslag om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om revision af markegångstaxorna samt att prisen å de olika sädeslagen måtte bestämmas per 100 kilogram.

Dessa ärenden skulle uppföras främst å föredragningslistan för nästa sammanträde.

§ 4.

Justerades ett protokollsutdrag; hvarefter kammarens ledamöter åtskildes kl. 12,57 på natten.

In fidem
E. Nathorst Böös.
